

Ministerul Educației și Cercetării
al Republicii Moldova

ORDIN

08.08.2023 nr. 1008

mun. Chișinău

Cu privire la aprobarea Curriculumului
la disciplina Educație pentru societate
în învățământul profesional tehnic și a
Ghidului de implementare a curriculumului

În temeiul articolului 64, alin. (2) din Codul educației al Republicii Moldova, nr. 152/2014 și în conformitate cu Planul-cadru pentru programele de studii de învățământ profesional tehnic secundar, aprobat prin ordinul Ministerului nr. 488/2019, Planul-cadru pentru învățământul liceal în cadrul programelor integrate de formare profesională tehnică postsecundară, aprobat prin ordinul Ministerului nr. 701/2020, Ministrul Educației și Cercetării emite prezentul

ORDIN:

1. Se aprobă Curriculumul la disciplina Educație pentru societate în învățământul profesional tehnic, conform Anexei nr. 1.
2. Se aprobă Ghidul de implementare a curriculumului la disciplina Educație pentru societate în învățământul profesional tehnic, conform Anexei nr. 2.
3. Directorii instituțiilor de învățământ profesional tehnic vor asigura implementarea ordinului începând cu anul de studii 2023-2024.
4. Direcția învățământ profesional tehnic (dl Silviu Gîncu, șef Direcție):
 - 1) va aduce la cunoștință instituțiilor de învățământ profesional tehnic prezentul ordin;

- 2) va organiza ateliere de diseminare a Curriculumului la disciplina Educație pentru societate în învățământul profesional tehnic și a Ghidului de implementare a curriculumului la disciplina Educație pentru societate în învățământul profesional tehnic;
 - 3) va oferi suport metodologic în vederea implementării prezentului ordin.
5. Controlul asupra executării ordinului se pune în sarcina doamnei Galina RUSU, secretar de stat.

Ministru

Dan PERCIUN

Se prezintă în aprobarea Curriculumului la disciplina Educație pentru societate în învățământul profesional tehnic și a Ghidului de implementare a curriculumului

În temeiul articolului 64, alin. (2) din Codul educației al Republicii Moldova nr. 152/2014 și în conformitate cu Planul-cadru pentru programele de studii de învățământ profesional tehnic secundar, aprobat prin ordinul Ministerului nr. 488/2019, Planul-cadru pentru învățământul liceal în cadrul programelor integrate de formare profesională tehnică postsecundară, aprobat prin ordinul Ministerului nr. 701/2020, Ministerul Educației și Cercetării emite prezentul

ORDIN:

1. Se aprobă Curriculumul la disciplina Educație pentru societate în învățământul profesional tehnic, conform Anexei nr. 1;
2. Se aprobă Ghidul de implementare a curriculumului la disciplina Educație pentru societate în învățământul profesional tehnic, conform Anexei nr. 2;
3. Directorii instituțiilor de învățământ profesional tehnic vor asigura implementarea ordinului începând cu anul de studii 2023-2024;
4. Direcția învățământ profesional tehnic (dl Silviu Gincul, șef Direcție)

Ex. Magdalena
Rusnac-Frăsineanu
Tel. 23-27-22

Anexa nr. 1
la ordinul nr. 1008 din 08 august 2023

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA

CURRICULUM NAȚIONAL

ARIA CURRICULARĂ

ȘTIINȚE SOCIOUMANISTICE

DISCIPLINA

**EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE ÎN
ÎNVĂȚĂMÂNTUL PROFESIONAL TEHNIC**

Curriculumul disciplinar

Chișinău 2023

Consultanți naționali:

Silviu GÎNCU, dr., șef Direcție învățământ profesional tehnic, Ministerul Educației și Cercetării;

Magdalena RUSNAC-FRĂSINEANU, dr., conf. univ., consultant principal,

Ministerul Educației și Cercetării.

Consultanți internaționali:

Călin RUS, expert în educație al Consiliului Europei, Institutul Intercultural, Timișoara.

Grupul de lucru pentru elaborarea Curriculumului disciplinar:

Magdalena RUSNAC-FRĂSINEANU, Ministerul Educației și Cercetării;

Olga ELPUJAN, IP LT „Ion Creangă”, mun. Bălți;

Galina GUMEN, OLSDÎ, Briceni;

Liuba MELNIC, Centrul de Excelență în Informatică și Tehnologii Informaționale;

Nadejda SCOBIOALĂ, Colegiul Național de Comerț al ASEM;

Andriana NASTAS, Școala Profesională, or. Ungheni;

Tatiana CHILARU, Colegiul Politehnic, mun. Bălți.

Recenzenți:

Valentina URSU, dr., conf. univ., Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău;

Cristina GHERASIM, dr., conf. univ., Universitatea de Stat din Moldova;

Victoria BERCU, gr. did. sup., Colegiul „Alexei Mateevici” din Chișinău;

Aliona ȘARGO, dr., gr. did. sup., Centrul de Excelență în Economie și Finanțe;

Vitalie BELÎI, dr., conf. univ., Școala Profesională nr. 2 din Chișinău.

CUPRINS:

- I. Preliminarii
- II. Repere conceptuale
- III. Competențe specifice disciplinei
- IV. Administrarea disciplinei
- V. Unități de învățare
- VI. Repere privind strategiile didactice
- VII. Strategii de evaluare

I. PRELIMINARII

Curriculumul la disciplina *Educație pentru societate* în învățământul profesional tehnic, parte componentă a Curriculumului Național, reprezintă un act normativ reglator, prevăzut pentru a fi implementat în învățământul profesional tehnic secundar, postsecundar și postsecundar nonterțiar.

Disciplina *Educația pentru societate* în învățământul profesional tehnic este opțională la programe de formare profesională tehnică secundară cu termen de 1 și 2 ani de studii, obligatorie la programe cu termen de 3 ani de studii și la programe profesionale tehnice postsecundare și postsecundare nonterțiare integrate ce vizează aria curriculară *Educație socioumanistică* și are drept **scop dezvoltarea la elevi/e a competențelor pentru o cultură democratică, care și sunt competențele specifice disciplinei.**

Curriculumul la disciplina *Educația pentru societate* în învățământul profesional tehnic include următoarele componente structurale: Preliminarii, Repere conceptuale, Competențe specifice, Administrarea disciplinei, Unități de competență, Unități de conținut, Activități și produse de învățare recomandate, Repere privind strategiile didactice, Strategii de evaluare.

Curriculumul este destinat elevilor/elevelor și cadrelor didactice din învățământul profesional tehnic, profesorilor universitari antrenați în formarea inițială și continuă a pedagogilor, autori de curriculum, autorilor de manuale și de ghiduri metodologice, părinților, membrilor societății civile, precum și tuturor factorilor de decizie interesați de educație.

Curriculumul la disciplina *Educația pentru societate* în învățământul profesional tehnic este elaborat în baza curriculumului disciplinar la Educație pentru societate, clasele X-XII (2018), respectând demersul conceptual, axiologic și metodologic, accentul fiind pus pe formarea competențelor pentru o cultură democratică.

II. REPERE CONCEPTUALE

Repererele conceptuale ale Curriculumului la disciplina *Educația pentru societate* în învățământul profesional tehnic includ conceptele, principiile și abordările necesare pentru dezvoltarea competențelor pentru o cultură democratică.

Curriculumul se axează pe abordările *psihocentrică* (are în centrul atenției elevul/ele cu particularitățile și nevoile sale, ritmul propriu de învățare și dezvoltare), *sociocentrică* (focalizare pe asumarea valorilor *democrației, drepturilor omului, statului de drept și diversității culturale*) și *individualizată* (din perspectiva educației incluzive, care vizează dezvoltarea potențialului fiecărui/fiecărei elev/eleve prin valorificarea tuturor diferențelor și calităților subiectului prin dezvoltarea potențialului fiecărui/fiecărei elev/elevă).

Demersul educațional la *Educație pentru societate* derivă din angajamentele asumate de către Republica Moldova și recomandările privind educația în domeniul cetățeniei, drepturilor omului, educației interculturale, stipulate în următoarele documente:

- **internaționale** - Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948), Convenția cu privire la Drepturile Copilului (1989), Observațiile finale ale Comitetului pentru Drepturile Copilului (2017);
- **europene** - Carta Consiliului Europei privind educația pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului (2010), Declarația Finală a celei de-a 25-a sesiuni a Conferinței Permanente a Miniștrilor Educației din cadrul Consiliului Europei (2016) și Cadrul de Referință al Competențelor pentru o Cultură Democratică (Consiliul Europei, 2018);

- **naționale** – Strategia de dezvoltare „Educația 2030”(2023), Codul Educației al Republicii Moldova (2014).

Curriculumul disciplinar la *Educație pentru societate* în învățământul profesional tehnic vizează un proces complex de formare a competențelor pentru o cultură a democrației, valorificând următoarele **concepte cheie**: *identitate; diversitate și pluralism; responsabilitate; conflict și comunicare; reguli și legi; guvernare; egalitate; drepturi și libertăți; mass-media; patrimoniul cultural; dezvoltare durabilă; participare comunitară, politici publice*. De asemenea, curriculumul propune dezbaterile unor subiecte actuale și controversate, inclusiv: viziunile radicaliste, corupția și integritatea, populismul, știrile false, cetățenia online, propaganda și manipularea, apatia cetățenilor de a se implica în viața publică/ politică etc.

Prezentul document curricular este fondat pe principiile: *axiologic, relevanței, educației centrate pe elev, coerenței intra-, interdisciplinare și intra-, transdisciplinaritate, intercurricular, învățării active bazate pe sarcini, funcționalității, utilității sociale a procesului didactic, luării în considerare a opiniei celui/celei ce învață, flexibilității, selectării și ierarhizării culturale, abordării sistemice și dezvoltării graduale a competențelor, asigurării unui mediu educațional sigur, protectiv și incluziv, compatibilizării curriculumului național cu experiențele și practicile statelor europene*.

Competențele pentru o cultură democratică sunt dezvoltate prin intermediul **abordărilor centrate asupra procesului de învățare**. Printre abordările axate asupra procesului de învățare menționăm: dezvoltarea într-un mod democratic a atitudinilor și comportamentelor, organizarea democratică a proceselor în sala de clasă/instituția de învățământ, învățarea prin cooperare și învățarea bazată pe proiect. Aplicarea inter corelată a acestei abordări sprijină elevii/elevele **să devină tineri cetățeni și specialiști** informați/formați care s-ar încadra ușor în diverse domenii ale economiei naționale deoarece:

- cunosc drepturile și libertățile omului și înțeleg condițiile/factorii de care depind acestea (învățarea *despre* democrație și drepturile omului);
- valorifică elementele culturale;
- au experiența clasei/instituției de învățământ ca o microsocietate care respectă libertățile și egalitatea elevilor săi și sunt pregătiți pentru exercitarea drepturilor lor și pentru respectarea drepturilor celorlalți (învățarea *prin* democrație și drepturile omului);
- exercită drepturile, cu un simț de responsabilitate înalt față de ceilalți și față de comunitatea lor (învățarea *pentru* democrație și drepturile omului);
- acționează autonom și creativ în diferite situații de viață.

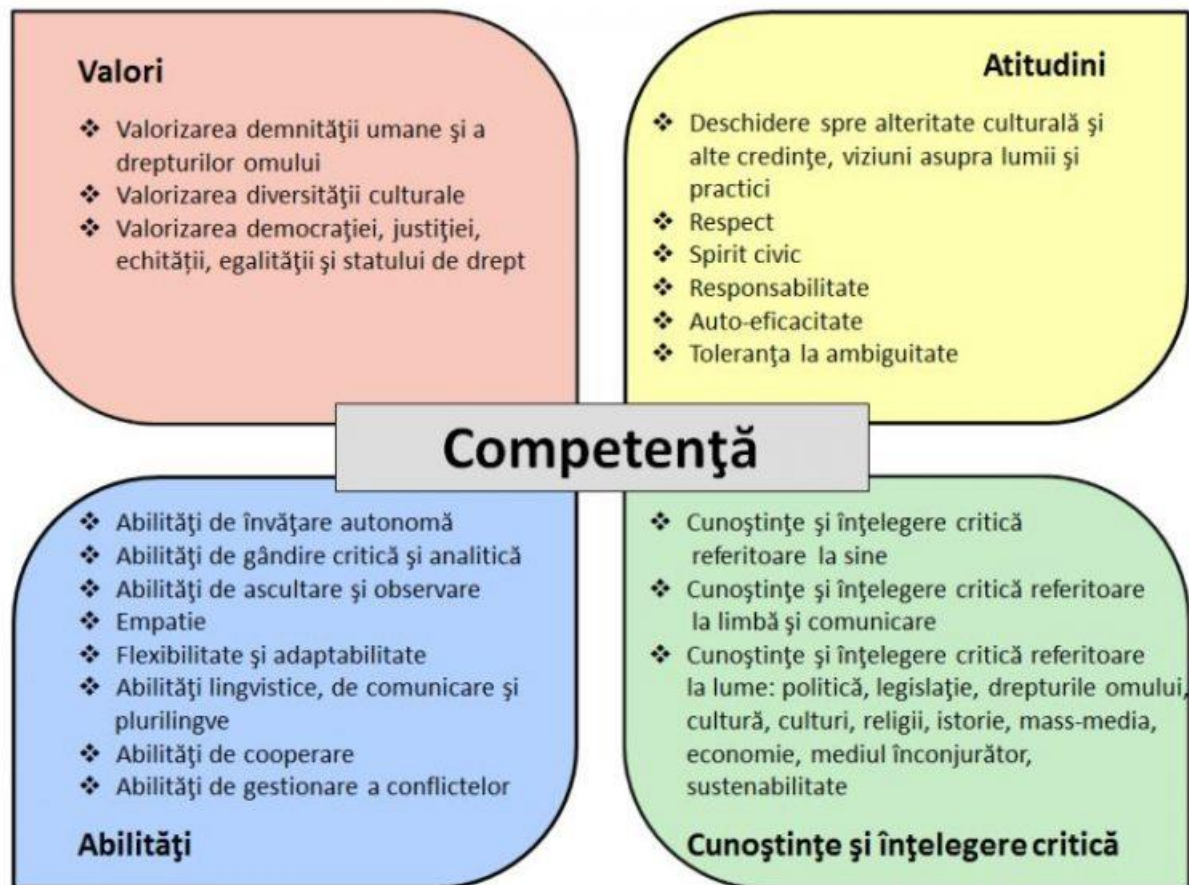
III. COMPETENȚE SPECIFICE DISCIPLINEI

Achiziționarea competențelor pentru o cultură democratică este un proces dinamic, deoarece persoanele experimentează continuu noi și diferite contexte, analizează și planifică altele.

Conform Codului Educației al Republicii Moldova (nr. 152 din 17 iulie 2014), **idealul educațional** al instituțiilor de învățământ din Republica Moldova constă în „*formarea personalității cu spirit de inițiativă, capabile de autodezvoltare, care posedă nu numai un sistem de cunoștințe și competențe necesare pentru angajare pe piața muncii, dar și independență de opinie și acțiune, fiind deschisă pentru dialog intercultural în contextul valorilor naționale și universale asumate*”.

Educație pentru societate în învățământul profesional tehnic contribuie explicit la realizarea idealului educațional prin respectarea cadrului de referință al Republicii Moldova, prin dezvoltarea competențelor-cheie, stipulate în art. 11 din Codul Educației, cât și a celui european, constituit din **20 de competențe pentru o cultură democratică** (Consiliul European, 2016/2018), considerate

competențe specifice ale disciplinei, grupate convențional în 4 componente de bază: 1) *valori*; 2) *atitudini*; 3) *abilități*; 4) *cunoștințe și înțelegere critică*.

1. VALORI

Valorile sunt convingeri generale în ceea ce privește obiectivele dezirabile spre care persoanele tind în viață. Acestea motivează persoanele să acționeze și oferă standarde/criterii pentru evaluarea atât a propriilor acțiuni, cât și pe cele ale altor persoane; justificarea opiniilor, atitudinilor și comportamentelor; alegerea unei alternative; planificarea comportamentului; încercarea de a-i influența pe alții. Există 3 seturi de valori, care sunt cruciale pentru participarea la o cultură democratică, după cum urmează:

1.1. Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului. Această valoare se bazează pe convingerea generală că toate ființele umane au aceeași valoare, sunt egale în demnitate, au dreptul la același respect și la același set de drepturi umane și libertăți fundamentale și trebuie tratate corespunzător.

1.2. Valorizarea diversității culturale. Această valoare se bazează pe convingerea generală că alte afiliere culturale, variabilitatea și diversitatea culturală și pluralismul perspectivelor, viziunilor și practicilor trebuie privite pozitiv, apreciate și protejate.

1.3. Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și statului de drept. Acest set de valori se bazează pe convingerea generală că societățile trebuie să funcționeze și să fie guvernate prin procese democratice care respectă principiile justiției, echității, egalității și supremației legii.

2. *ATITUDINI*

O *atitudine* este orientarea mentală generală pe care o adoptă o persoană față de ceva sau cineva (de exemplu, față de o altă persoană, un grup, o instituție, o problemă, un eveniment, un simbol). Atitudinile sunt compuse, de obicei, din 4 componente: o convingere sau o opinie despre obiectul atitudinii, o emoție sau sentiment față de obiect, o evaluare (pozitivă sau negativă) a obiectului și tendința de a se comporta într-un anumit fel față de acel obiect. Cele 6 atitudini importante pentru o cultură democratică sunt următoarele:

2.1. Deschidere spre alteritate culturală și pentru alte credințe, viziuni asupra lumii și practici. Deschiderea este o atitudine față de oameni, percepuți ca având alte afilieri culturale decât cele proprii sau față de convingeri, viziuni asupra lumii și practici care diferă de cele ale propriei persoane. Aceasta implică sensibilitate, curiozitate și disponibilitate pentru a relaționa cu alte persoane.

2.2. Respect. Respectul constă din considerarea pozitivă și stima pentru cineva sau ceva, bazat pe convingerea că au importanță, merit sau valoare intrinsecă. Respectul pentru alte persoane, percepute ca având alte afilieri sau convingeri culturale, opinii sau practici diferite decât ale propriei persoane, este vital pentru un dialog intercultural eficient și pentru cultura democrației.

2.3. Spiritul civic. Spiritul civic este o atitudine față de o comunitate sau un grup social din care face parte persoana, care este mai larg decât propriul cerc imediat al familiei și prietenilor. Aceasta implică sentimentul de apartenență la comunitatea respectivă, conștientizarea altor oameni în comunitate, conștientizarea efectelor acțiunilor propriei persoane asupra acestor oameni, solidaritate cu alți membri ai comunității și sentimentul datoriei civice față de comunitate.

2.4. Responsabilitate. Responsabilitatea este o atitudine față de propriile acțiuni. Aceasta implică un proces de reflecție asupra propriilor acțiuni, formarea intențiilor de a acționa într-o manieră adecvată moral, realizarea conștientă a acelor acțiuni și responsabilizarea propriei persoane pentru rezultate.

2.5. Auto-eficacitate. Auto-eficacitatea este o atitudine față de sine. Ea implică convingerea pozitivă în propria capacitate de a realiza acțiuni necesare pentru atingerea anumitor scopuri și încrederea că persoana poate înțelege probleme, poate selecta metode potrivite pentru îndeplinirea sarcinilor, poate trece cu succes peste obstacole și poate face o schimbare în lume.

2.6. Toleranța la ambiguitate. Toleranța la ambiguitate este o atitudine față de situațiile care sunt nesigure și se supun multiplelor interpretări conflictuale. Aceasta implică evaluarea acestui gen de situații într-un mod pozitiv și capacitatea de a le face față constructiv.

3. *ABILITĂȚI*

O *abilitate* este capacitatea de a realiza modele complexe și bine organizate de gândire sau comportament, de o manieră adaptivă, pentru a atinge un anumit scop. Există 8 seturi de abilități, care sunt cruciale pentru participarea la o cultură democratică, după cum urmează:

3.1. Abilități de învățarea autonomă. Abilitățile de învățare autonomă sunt deprinderile necesare pentru a urma, a organiza și a evalua propria învățare în conformitate cu propriile necesități, într-o manieră auto-direcționată, fără a fi îndemnat de alții.

3.2. Abilități de gândire critică și analitică. Abilitățile de gândire analitică și critică sunt deprinderile necesare pentru a analiza, a evalua și a face judecăți despre materialele de orice fel (texte, argumente, interpretări, probleme, evenimente, experiențe etc.) într-un mod sistematic și logic.

3.3. Abilități de ascultare și observare. Abilitățile de ascultare și observare sunt deprinderile necesare pentru a observa și înțelege ce se spune și cum se spune și pentru a observa și înțelege comportamentul non-verbal al altor persoane.

3.4. Empatie. Empatia este un set de abilități necesare pentru a înțelege și a se conecta la gândurile, convingerile și sentimentele altor oameni și pentru a vedea lumea din perspectiva altor oameni.

3.5. Flexibilitate și adaptabilitate. Flexibilitatea și adaptabilitatea sunt abilitățile necesare pentru a ajusta și regla propriile gânduri sau comportamente, astfel încât persoana să poată răspunde eficient și corespunzător la noi contexte și situații.

3.6. Abilități lingvistice de comunicare și plurilingve. Abilitățile lingvistice, comunicative și plurilingve sunt deprinderile necesare pentru a comunica eficient și potrivit cu alte persoane care vorbesc aceeași sau altă limbă și pentru a acționa ca mediator între vorbitorii de diferite limbi.

3.7. Abilități de cooperare. Abilitățile de cooperare sunt deprinderile necesare pentru a participa cu succes alături de alții în activități, sarcini și asocieri comune și pentru a-i încuraja pe alții să coopereze, în vederea atingerii scopurilor grupului.

3.8. Abilități de gestionare a conflictelor. Abilitățile de soluționare a conflictelor sunt deprinderile necesare pentru a aborda, a gestiona și a rezolva conflicte într-o manieră pașnică, prin ghidarea părților implicate în conflict către soluții optime, acceptabile pentru toate părțile.

4. **CUNOȘTINȚE ȘI ÎNȚELEGERE CRITICĂ**

Cunoștințele constituie informațiile pe care le posedă o persoană, iar *înțelegerea* este conștientizarea și aprecierea sensului. Termenul "înțelegere critică" este folosit pentru a sublinia necesitatea conștientizării și aprecierii sensului în contextul proceselor democratice și dialogului intercultural pentru a genera o reflecție activă și o evaluare critică a ceea ce este înțeles și interpretat (spre deosebire de interpretarea obișnuită – automată, ireflexivă). Diferitele forme de cunoaștere și înțelegere critică care sunt necesare pentru o cultură democratică se încadrează în trei seturi principale, după cum urmează:

4.1. Cunoștințe și înțelegerea critică referitoare la sine. Această competență include cunoașterea și înțelegerea critică a propriilor gânduri, convingeri, sentimente și motivații și a propriilor afilieri culturale și perspective asupra lumii.

4.2. Cunoștințe și înțelegerea critică referitoare la limbă și comunicare. Competența dată include cunoașterea și înțelegerea critică a convențiilor sociale adecvate verbale și non-verbale care funcționează în limba/ limbile vorbite de persoană, a efectelor pe care le au diferite stiluri de comunicare asupra altor oameni și a felului în care fiecare limbă exprimă într-un mod unic anumite sensuri culturale împărtășite.

4.3. Cunoștințe și înțelegere critică referitoare la lume. Aceasta include un volum larg și complex de cunoștințe și înțelegere critică într-o varietate de domenii, incluzând politică, legislație, drepturile omului, cultură, culturi, religiile, istorie, mass-media, economie, mediul înconjurător și sustenabilitate.

IV. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Disciplina *Educație pentru societate* este predată în instituțiile de învățământ profesional tehnic în cadrul programelor de formare profesională, conform *Planului - cadru pentru programele de studii de învățământ profesional tehnic secundar*, și *Planului - cadru pentru învățământ liceal în cadrul programelor integrate de formare profesională tehnică postsecundară*, aprobate de Ministerul Educației și Cercetării.

Administrarea disciplinei include aspectul managerial al perioadei de studiere în corespundere cu prevederile planurilor de învățământ la programe de formare profesională tehnică secundară și la programe profesionale tehnice integrate (postsecundare și postsecundare nonterțiare), în baza studiilor gimnaziale.

Procesul educațional la disciplina *Educație pentru societate* se va desfășura în baza Curriculumului disciplinei și a proiectării anuale conform numărului de ore pentru fiecare nivel de formare profesională, conform datelor din tabelul de mai jos.

Forma de studii	Acte normative	Tipul programului	Statutul disciplinei	An de studii	Nr. de ore pe an
Învățământ profesional tehnic secundar	Planul-cadru pentru programele de studii de învățământ profesional tehnic secundar	Programe de formare profesională tehnică secundară cu durata de un an de studii	disciplină opțională	Anul I	24 ore
		Programe de formare profesională tehnică secundară cu durata de 2 ani de studii	disciplină opțională	Anul I sau II	32 ore
		Programe de formare profesională tehnică secundară cu durata de 3 ani de studii	disciplină obligatorie	Anul II și III	Anul II - 30 ore Anul III - 24 ore
Învățământ profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar	Planul-cadru pentru învățământul liceal în cadrul programelor integrate de formare profesională tehnică postsecundară	Programe profesionale tehnice integrate, în baza studiilor gimnaziale	disciplină obligatorie	Anul I, II și III	Anul I - 30 ore Anul II - 30 ore Anul III - 30 ore

Unitățile de competențe sunt elemente/pași în formarea competențelor specifice, care vor fi evaluate formativ și, respectiv, cumulativ la finele anului de studii.

Unitățile de conținut constituie mijloace informaționale prin care se contribuie la formarea unităților de competențe proiectate, a competențelor specifice disciplinei și a celor transversale/transdisciplinare.

Activitățile de învățare și produsele școlare recomandate sunt o listă deschisă de contexte de învățare care oferă posibilitatea de a observa manifestarea unităților de competențe proiectate pentru formare și evaluare.

Cadrul didactic are dreptul și responsabilitatea:

- să valorifice această listă în procesul proiectării și realizării activităților în funcție de nevoile, interesele, așteptările și capacitățile grupei de elevi/eleve, de resursele disponibile și alți factori/ condiții;
- să decidă, consultând grupa de elevi/eleve, repartizarea numărului de ore pentru extinderea unor activități de învățare și de reflecție, precum și a celor cu caracter transdisciplinar.

V. UNITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Unități de învățare

pentru formarea competențelor pentru cultura democratică

a. *Programe de formare profesională tehnică secundară cu durata de un an de studii (24 de ore planificate) și doi ani de studii (32 ore planificate)*

Unități de competențe	Unități de conținuturi recomandate	Activități de învățare și produse recomandate
<ul style="list-style-type: none"> - Identificarea procedurilor de gestionare echitabilă a relațiilor minoritate-majoritate. - Deducerea avantajelor transparenței deciziilor de interes public pentru cetățean. - Acceptarea altor puncte de vedere în luarea deciziilor prin proceduri democratice. - Aplicarea criteriilor, principiilor și 	<p>IDENTITATEA PERSONALĂ, SOCIALĂ ȘI CULTURALĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eu în percepția altora – unic și diferit. - Deciziile și identitatea.* - Identitatea prin prisma valorilor culturale. - Patrimoniul cultural - ce avem și cum păstrăm. - Voluntariatul sursă de dezvoltare a spiritului civic.* <p>DECIZII RESPONSABILE - PRINCIPIUL DE BAZĂ AL DEMOCRAȚIEI</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățăm să fim democrați respectând principiile 	<ul style="list-style-type: none"> - explorarea alegerilor / experiențelor personale care ne-au definit identitatea; - analiza critică a factorilor/condițiilor care ne-au modelat identitatea; - exerciții de luare a deciziilor conform unor roluri asumate; - identificarea asemănărilor și diferențelor dintre oameni, descoperirea percepțiilor referitoare la identitatea personală; - reflectarea asupra căilor de formare a propriei identități; - exerciții de rezolvare a dilemei și de stabilire a priorităților pe baza experiențelor din familie sau de

<p>valorilor explicite pentru exprimarea de opinii, în diverse contexte democratice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Argumentarea punctelor de vedere și a deciziilor personale. - Aplicarea mecanismelor legale de participare la procesul decizional din instituție/ comunitate. - Susținerea punctelor de vedere în baza raționamentelor, manifestând respect față de persoane. - Analiza impactului deciziilor personale, a altor persoane asupra comunității. - Manifestarea interesului față de instituțiile statului. - Întreprinderea acțiunilor necesare pentru a informa despre problemele cetățenilor din comunitate. - Colaborarea cu factorii decizionali cu referire la cauzele de interes public. 	<p>democrației.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Riști să pierzi un prieten sau să încalci o regulă. Dilema complexității și dilema stabilității.* - Asumarea responsabilității într-o comunitate bazată pe respectarea drepturilor omului. - Decizia democratică - democrația directă, reprezentativă și participativă. - Decizia majorității. Protecția minorității. Relații majoritate-minoritate. <p style="text-align: center;">GUVERNAREA DEMOCRATICĂ. INSTITUȚIILE PUBLICE ÎN SERVICIUL CETĂȚEANULUI</p> <ul style="list-style-type: none"> - Regimuri politice și forme de guvernare. - Instituțiile publice și relaționarea acestora cu cetățenii. - Regulile - instrumente de interes public. Reguli de conviețuire pașnică.* - Reguli și proceduri electorale. Campania electorală între informare și manipulare - Alegeri democratice. Funcțiile pentru care votează cetățenii. - Consiliul elevilor în instituțiile de învățământ profesional tehnic. Atribuțiile consiliului elevilor și funcționarea lui. 	<p>la școală;</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de echilibrare a intereselor majorității și cele ale minorității; - analiza unor acte normative din perspectiva relației majoritate/minoritate (locale, naționale, internaționale etc.); - analiza principiilor unui stat democrat (pluralism politic, transparența deciziilor, suveranitatea poporului); - exerciții de reflecție privind oportunitățile de implicare civică în comunitate; <p><u>Produse recomandate:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Poster ce reflectă relația minoritate-majoritate. - Fișa de observare a proceselor de luare a deciziilor. - Harta instituțiilor publice din comunitatea mea.
--	---	---

	<p>Învățare bazată pe proiect: PARTICIP LA REZOLVAREA PROBLEMELOR COMUNITĂȚII MELE</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și analiza problemelor din comunitate. - Discutarea și selectarea unei probleme din comunitate. - Cercetarea și colectarea de date cu privire la problema selectată și identificarea soluțiilor. - Sesizarea autorităților publice sau titularilor de obligații despre problema cercetată (demers, petiție, scrisoare). - Elaborarea unui raport cu referire la activitatea desfășurată. - Prezentarea raportului. - Reflecții asupra experienței de învățare. <p>Produs recomandat: Raportul de activitate (Scrisoarea publică/demersul către autoritățile publice vor fi incluse în raport).</p>
--	---

Notă: Unitățile marcate cu asterisc (*) nu sunt incluse în programele de formare profesională tehnică secundară cu durata de un an de studii.

La finele cursului elevul/eleva va fi capabil/capabilă:

- să aplice mecanisme legale în procesul decizional la nivel de instituție de învățământ și comunitate, pledând pentru supremația legii;
- să înțeleagă cum să exercite drepturile la libertate și să promoveze propriile interese în echilibru cu cele ale altora și ale comunității;
- să acționeze într-un cadru de norme în procesul decizional și să manifeste responsabilitate pentru binele altora și al comunității;
- să reflecteze critic asupra factorilor care îi influențează formarea identității, demonstrând responsabilitate pentru deciziile luate.

b. Programe de formare profesională tehnică secundară cu durata de trei ani de studii (54 ore planificate)

Unități de competențe	Unități de conținuturi recomandate în anul II de studii (30 de ore)	Activități de învățare și produse recomandate
-----------------------	---	---

<ul style="list-style-type: none"> - Identificarea caracteristicilor societății democratice. - Deducerea avantajelor transparenței deciziilor de interes public pentru cetățean. - Aplicarea mecanismelor legale de participare la procesul decizional din instituție/ comunitate. - Aplicarea criteriilor, principiilor și valorilor explicite pentru exprimarea de opinii, în diverse contexte democratice. - Argumentarea punctelor de vedere și deciziilor personale. - Analiza impactului deciziilor personale, ale altora asupra comunității. - Analiza critică a valorilor, comportamentelor și modului de viață necesar asigurării unui viitor durabil. - Manifestarea interesului față de activitatea instituțiilor statului. - Susținerea punctelor de vedere în baza raționamentelor, manifestând respect față de persoane. - Susținerea echității și dreptății în relația dintre grupuri majoritare-minoritare. 	<p>IDENTITATEA PERSONALĂ, SOCIALĂ, CULTURALĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eu în percepția altora – unic și diferit. - Deciziile și identitatea. - Identitatea prin prisma valorilor culturale. - Experiența întâlnirilor interculturale. <p>DECIZII RESPONSABILE - PRINCIPIUL DE BAZĂ AL DEMOCRAȚIEI</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățăm să fim democrați respectând principiile democrației. - Decizia democratică - democrația directă, reprezentativă și participativă. - Asumarea responsabilității într-o comunitate bazată pe respectarea drepturilor omului. - Conceptul de sustenabilitate. Obiectivele pentru dezvoltarea sustenabilă. - Strategii de susținere a sustenabilității. <p>GUVERNAREA DEMOCRATICĂ INSTITUȚIILE PUBLICE ÎN SERVICIUL CETĂȚEANULUI</p> <ul style="list-style-type: none"> - Regimuri politice și forme de guvernare. - Instituțiile publice și relaționarea acestora cu cetățenii. - Proprietate publică și proprietate privată. - Regulile - instrumente de interes public. Reguli de conviețuire pașnică. - Reguli și proceduri electorale. Campania electorală între informare și manipulare. 	<ul style="list-style-type: none"> - explorarea alegerilor / experiențelor personale care ne-au definit identitatea; - analiza critică a factorilor/condițiilor care ne-au modelat identitatea; - exerciții de luare a deciziilor conform unor roluri asumate; - identificarea asemănărilor și diferențelor dintre oameni, descoperirea percepțiilor referitoare la identitatea personală; - reflectarea asupra căilor de formare a propriei identități; - exerciții de rezolvare a dilemei și de stabilire a priorităților pe baza experiențelor din familie sau de la școală; - analiza principiilor unui stat democrat (pluralism politic, transparența deciziilor, suveranitatea poporului); - exerciții de reflecție privind oportunitățile de implicare civică în comunitate; - reflecție privind oportunitățile de implicare civică în comunitate; - identificarea intereselor și nevoilor cetățenilor din comunitate. <p><u>Produse recomandate:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Reguli de conviețuire pașnică. - Raport de monitorizare a respectării drepturilor în societate. - Harta instituțiilor publice din comunitatea mea.
---	---	---

<p>- Colaborarea cu factorii decizionali cu referire la cauzele de interes public.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Alegeri democratice. Funcțiile pentru care votează cetățenii. - Consiliul elevilor în instituțiile de învățământ profesional tehnic. Atribuțiile consiliului elevilor și funcționarea lui. 	
	<p><u>Învățare în bază de proiect: VALORIFICAREA PATRIMONIULUI CULTURAL CA RESURSĂ DE DEZVOLTARE DURABILĂ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Patrimoniul cultural: ce avem și cum păstrăm. Cadrul legislativ național/internațional privind protecția patrimoniului cultural. - Selectarea unui/unor obiect/obiecte de patrimoniu cultural și determinarea activităților ce urmează a fi desfășurate. - Planificarea și realizarea studiului privind sensibilizarea opiniei publice cu referire la valorificarea obiectului/obiectelor de patrimoniu cultural. - Realizarea unei/unor acțiuni de sensibilizare a opiniei publice privind valorificarea unui obiect/obiectelor de patrimoniu cultural. - Prezentarea produsului. - Reflecție asupra experienței de învățare. <p><i>Produs recomandat: Cărți de vizită/flayere/postere/spoturi video despre obiectele de patrimoniu cultural.</i></p>	
<ul style="list-style-type: none"> - Compararea alegerilor făcute de producătorii și consumatorii mass-media. - Argumentarea preferințelor pentru anumite tipuri de mass-media și mesaje. - Susținerea și apărarea drepturilor sale 	<p>Unități de conținuturi recomandate în anul III de studii (24 de ore)</p> <p>DIVERSITATEA ȘI MULTICULTURALITATEA ÎNTR-O SOCIETATE DEMOCRATICĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Decizia majorității. - Protecția minorității. - Relații majoritate-minoritate. <p>PLURALISMUL - INSTRUMENT AL DEMOCRAȚIEI</p>	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de echilibrare a intereselor majorității și cele ale minorității; - analiza unor acte normative din perspectiva relației majoritate/minoritate (locale, naționale, internaționale etc.); - analiza barierelor în respectarea pluralismului și diversității; - discutarea studiilor de caz care implică negocierea unei probleme; - analiza unor situații din comunitate care permit implicarea în rezolvarea unor

<p>și ale altor persoane.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Manifestarea disponibilității de a se implica în acțiuni de voluntariat. - Sintetizarea ideilor și dovezilor din diverse domenii în alcătuirea și prezentarea discursurilor. - Întreprinderea acțiunilor necesare pentru a se informa despre problemele cetățenilor din comunitate. - Colaborarea cu factorii decizionali cu referire la cauzele de interes public. 	<ul style="list-style-type: none"> - Pluralism de opinie – a învăța despre și de la alții. - Respectarea diversității și pluralismului într-o societate democratică. - Negocierea în interesul binelui comun. - Compromisul – prețul pentru sprijin și acord. <p>PARTICIPAREA LA DEMOCRAȚIE PRIN MEDIA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Media – un instrument al puterii și comunicării. - Validitatea informațiilor din mass-media - Participarea în mediul online. - Comportamentul consumatorului de media – receptor și emițător de informație. 	<p>probleme comunitare;</p> <ul style="list-style-type: none"> - reflectarea asupra experiențelor media; - identificarea tehnicilor de manipulare; - determinarea modalităților de protejare împotriva propagandei. <p><u>Produse recomandate:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Știri despre un eveniment la care au fost martori. - Poster ce reflectă relația minoritate - majoritate. - Expoziție de fotografie despre o problemă a localității/societății (de ex. migrația populației, starea mediului, servicii în ajutorul persoanelor cu nevoi speciale).
	<p>Învățare bazată pe proiect: PARTICIP LA REZOLVAREA PROBLEMELOR COMUNITĂȚII MELE</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și analiza problemelor din comunitate. - Discutarea și selectarea unei probleme din comunitate. - Cercetarea și colectarea de date cu privire la problema selectată și identificarea soluțiilor. - Sesizarea autorităților publice sau titularilor de obligații despre problema cercetată (demers, petiție, scrisoare). - Elaborarea unui raport cu referire la activitatea desfășurată. - Prezentarea raportului. - Reflecții asupra experienței de învățare. <p>Produs recomandat: Raportul de activitate. (Scrisoarea publică/demersul către autoritățile publice vor fi incluse în raport).</p>	

La finele anului II elevul/eleva va fi capabil/capabilă:

- să formuleze judecăți de valoare referitor la respectarea principiului egalității tuturor în fața legii;
- să acționeze în conformitate cu drepturile și libertățile cetățenești în diverse situații/ contexte sociale, promovând și solicitând respectarea acestora.

- să coopereze cu reprezentanții societății civile în vederea evaluării activității autorităților publice locale prin prisma principiului transparenței, demonstrând spirit civic;

La finele cursului elevul/eleva anului III va fi capabil/capabilă:

- să valorifice constructiv informația vizionată/audiată/lecturată din sursele media în formarea poziției civice;
- să valorifice potențialul culturii naționale care reprezintă o resursă pentru dezvoltarea durabilă.
- să-și exercite obligațiile și responsabilitățile în calitate de cetățean/cetățeană activ/activă la nivel local/național.

**2. Unități de învățare
pentru formarea competențelor pentru cultura democratică
la programe profesionale tehnice integrate (postsecundare și postsecundare nonterțiare) , în baza studiilor gimnaziale**

Unități de competențe	Unități de conținuturi recomandate în anul I de studii (30 de ore)	Activități de învățare și produse recomandate
<ul style="list-style-type: none"> - Susținerea punctelor de vedere în baza raționamentelor, manifestând respect față de persoane. - Argumentarea punctelor de vedere și deciziilor personale. - Aplicarea mecanismelor legale de participare la procesul decizional din instituție/ comunitate. - Sintetizarea ideilor și dovezilor din diverse domenii în alcătuirea și prezentarea discursurilor publice. - Manifestarea interesului față de activitatea instituțiilor statului. - Aplicarea criteriilor, principiilor și valorilor explicite pentru exprimarea de 	<p>IDENTITATEA PERSONALĂ, SOCIALĂ, CULTURALĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identitatea mea. - Eu în percepția altora – unic și diferit. - Deciziile și identitatea. - Valorile care stau la baza deciziilor. - Experiența întâlnirilor interculturale. - Identitatea prin prisma valorilor culturale. <p>GUVERNAREA DEMOCRATICĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Regimuri politice și forme de guvernare. - Decizia democratică – democrația directă, reprezentativă și participativă. - Alegeri democratice. Funcțiile pentru care votează cetățenii. Reguli și proceduri electorale. - Campania electorală între informare și manipulare. - Consiliul elevilor în instituțiile de învățământ profesional tehnic - un model de guvernare democratică. Atribuțiile consiliului elevilor și 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de luare a deciziilor conform unor roluri asumate; - descoperirea percepțiilor referitoare la identitatea personală; - identificarea de similitudini și diferențe ce le exprimă unicitatea; - discuții libere asupra căilor de formare a propriei identități; - explorarea alegerilor / experiențelor personale care ne-au definit identitatea; - analiza principiilor unui stat democrat (pluralism politic, transparența deciziilor, suveranitatea poporului); - exercițiu de negociere pentru luarea unei decizii; - organizarea alegerilor în organele autoconducerii școlare; - organizarea unei competiții de dezbateri; - organizarea unui proces de identificare a unor probleme, studierea lor și propunerea de soluții;

<p>opinii, în diverse contexte democratice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analiza impactului deciziilor personale, ale altora asupra comunității. - Asumarea responsabilității pentru greșeli. - Manifestarea disponibilității de a se implica în acțiuni civice. 	<p>funcționarea lui.</p> <p>DECIZII RESPONSABILE – PRINCIPIUL DE BAZĂ AL DEMOCRAȚIEI</p> <ul style="list-style-type: none"> - Responsabilitatea – drept și provocare. - Ne asumăm responsabilitatea pentru deciziile pe care le luăm. - Rîști să pierzi un prieten sau să încalci o regulă. Dilema complexității și dilema stabilității. - Asumarea responsabilității într-o comunitate bazată pe respectarea drepturilor omului. 	<ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor strategii de lucru în echipă. <p><u>Produce recomandate:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Chestionarul „Autobiografia întâlnirilor interculturale”. - Fișa de observare a proceselor de luare a deciziilor. - Infografic Atribuțiile guvernării democratice.
	<p>ÎNVĂȚARE ÎN BAZĂ DE PROIECT: DEZBATEREA - UN INSTRUMENT DEMOCRATIC</p> <ul style="list-style-type: none"> - Familiarizarea cu subiecte controversate și tipuri de dezbateri. - Stabilirea formatului și regulilor dezbaterilor. - Identificarea temelor de dezbateri. - Pregătirea echipelor pentru o dezbateri. - Desfășurarea competiției de dezbateri. - Reflecții asupra experienței de învățare. <p>Produce recomandat: Procesul de organizare a dezbaterilor publice.</p>	
	<p>Unități de conținuturi recomandate în anul II de studii (30 de ore)</p>	<p>Activități de învățare și produse recomandate</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Analiza critică a valorilor, comportamentelor și modului de viață necesar asigurării unui viitor durabil. - Identificarea caracteristicilor societății civile într-o societate democratică. - Deducerea avantajelor transparenței deciziilor de interes public pentru cetățean. 	<p>INSTITUȚIILE PUBLICE ÎN SERVICIUL CETĂȚEANULUI</p> <ul style="list-style-type: none"> - Regulile - instrumente de interes public și conviețuire pașnică. - Proprietate publică și proprietate privată. - Dezvoltarea comunității, instituții, servicii publice și infrastructură. - Dezvoltarea comunității: probleme și soluții. 	<ul style="list-style-type: none"> -elaborarea regulilor necesare pentru conviețuirea pașnică; - discuții libere asupra formelor de proprietate; - exerciții de determinare a atributelor dreptului de proprietate; - analiza studiilor de caz care implică o dilemă; - analiza rezultatelor statistice pe site-ul https://bop.ipp.md - prezentarea și analiza site-ului https://particip.gov.md/,

<ul style="list-style-type: none"> - Exploararea modalităților prin care cetățenii pot influența politicile publice locale. - Susținerea inițiativelor de promovare a drepturilor omului. - Colaborarea cu factorii decizionali cu referire la cauzele de interes public. - Implicare în îmbunătățirea procesului de elaborare și implementare a politicilor publice locale. 	<p>DREPTUL LA PARTICIPARE - PILON AL DEMOCRAȚIEI PARTICIPATIVE</p> <ul style="list-style-type: none"> - Modelul ciclului de politici publice. - Implicarea cetățenilor în etapele ciclului de politici publice. - Oportunități de participare publică/politică. - O politică publică este o chestiune de dezbatere, nu un fapt. <p>DILEMA SUSTENABILITĂȚII</p> <ul style="list-style-type: none"> - Conceptul de sustenabilitate. - Obiectivele pentru dezvoltarea sustenabilă. - Importanța interdependenței dintre oameni în dezvoltarea durabilă. - Strategii de susținere a sustenabilității și depășirea conflictelor. 	<p>https://bugetulmeu.md/despre-proiect/</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuție dirijată cu referire la consecințele negative ale comportamentelor, deciziilor pe termen lung asupra sustenabilității; - exerciții de comparare a soluțiilor referitoare la dilemă; - analiza și stabilirea corelației între obiectivele pentru dezvoltarea durabilă; - identificarea soluțiilor pentru a limita comportamentele cu efecte negative pe termen lung. <p><i>Produse recomandate:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Pliant</i> cu recomandări pentru o dezvoltare durabilă - <i>Reguli</i> de conviețuire pașnică - <i>Expoziție de fotografie</i> despre o problemă a localității/societății (de ex. migrația populației, starea mediului, servicii în ajutorul persoanelor cu nevoi speciale etc.).
	<p>Învățare în bază de proiect: VALORIFICAREA PATRIMONIULUI CULTURAL CA RESURSĂ DE DEZVOLTARE DURABILĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Patrimoniul cultural: ce avem și cum păstrăm. Cadrul legislativ național/internațional privind protecția patrimoniului cultural. - Selectarea unui/unor obiect/obiecte de patrimoniu cultural și determinarea activităților ce urmează a fi desfășurate. - Planificarea și realizarea studiului privind sensibilizarea opiniei publice cu referire la valorificarea obiectului/obiectelor de patrimoniu cultural. - Realizarea unei/unor acțiuni de sensibilizare a opiniei publice privind valorificarea unui obiect/obiectelor de patrimoniu cultural. - Prezentarea produsului. - Reflecție asupra experienței de învățare. <p><i>Produs recomandat: Cărți de vizită/flayere/postere/spoturi video despre obiectele de patrimoniu cultural .</i></p>	

	Unități de conținuturi recomandate în anul III de studii (30 de ore)	Activități de învățare și produse recomandate
<ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea responsabilă a mijloacelor media pentru transmiterea punctelor de vedere și a intereselor. - Argumentarea preferințelor pentru anumite tipuri de mass-media. - Determinarea modalităților de protejare împotriva propagandei. - Analiza elementelor de incertitudine în mod pozitiv și constructiv. - Susținerea și apărarea drepturilor sale și ale altor persoane. - Identificarea procedurilor de gestionare echitabilă a relațiilor minoritate-majoritate. - Susținerea echității și dreptății în relația dintre grupuri majoritare-minoritare. - Întreprinderea acțiunilor necesare pentru a se informa despre problemele cetățenilor din comunitate. 	<p>PARTICIPAREA LA DEMOCRAȚIE PRIN MEDIA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Media – un instrument al puterii și comunicării. - Validitatea informațiilor din mass-media. - Participarea în mediul online. - Comportamentul consumatorului de media – receptor și emițător de informație. - Elaborarea știrilor. <p>PLURALISMUL - INSTRUMENT AL DEMOCRAȚIEI</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pluralism de opinie – a învăța despre și de la alții - Respectarea diversității și pluralismului într-o societate democratică - Negocierea în interesul binelui comun - Compromisul – prețul pentru sprijin și acord <p>DIVERSITATEA ȘI MULTICULTURALITATEA ÎNTR-O SOCIETATE DEMOCRATICĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Decizia majorității - Protecția minorității - Relații majoritate - minoritate 	<ul style="list-style-type: none"> - discuții libere privind experiențele media - discuții dirijate despre impactul informației asupra evoluției civilizației umane - exerciții de informare/documentare din mass-media - identificarea tehnicilor de manipulare prin intermediul media - analiza surselor de documentare online - determinarea modalităților de protejare împotriva propagandei; - descoperirea diferitor manifestări ale diversității și depășirea barierelor; - analiza rolului instrumentelor internaționale referitoare la Drepturile omului; - identificarea consecințelor care rezultă din diversitate; - analiza unor acte normative din perspectiva relației majoritate /minoritate (locale, naționale, internaționale etc.); - identificarea în cadrul legal național a prevederilor privind protecția minorităților și asigurarea egalității de șanse; - identificarea/elaborarea metodelor, instrumentelor de determinare a intereselor și nevoilor cetățenilor din comunitate (sondajul de opinie, observarea, interviul, chestionarul, ancheta, fișa de observare etc.); - cercetarea intereselor și nevoilor cetățenilor din comunitate. <p><u>Produse recomandate:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Fișa de analiză a unei știri - Elaborarea unui articol informativ pe tema

		„Pluralismul și diversitatea în sistemul politic democratic” - Poster ce reflectă relația minoritate-majoritate
	<p>Învățare bazată pe proiect: Particip la rezolvarea problemelor comunității mele.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și analiza problemelor din comunitate. - Discutarea și selectarea unei probleme din comunitate. - Cercetarea și colectarea de date cu privire la problema selectată și identificarea soluțiilor. - Sesizarea autorităților publice sau titularilor de obligații despre problema cercetată (demers, petiție, scrisoare). - Elaborarea unui raport cu referire la activitatea desfășurată. - Prezentarea raportului. - Reflecții asupra experienței de învățare. <p>Produs recomandat: Raportul de activitate. (Scrisoarea publică/demersul către autoritățile publice vor fi incluse în raport)</p>	

La finele cursului elevul/eleva anului I va fi capabil/capabilă:

- să înțeleagă cum să exercite drepturile la libertate și să promoveze propriile interese în echilibru cu cele ale altora și ale comunității;
- să acționeze într-un cadru de norme în procesul decizional și să manifeste responsabilitate pentru binele altora și al comunității;
- să recunoască echitatea și egalitatea ca valori ale societății democratice, manifestând respect.

La finele cursului elevul/eleva anului II va fi capabil/capabilă:

- să formuleze judecăți de valoare referitor la respectarea principiului egalității tuturor în fața legii;
- să acționeze în conformitate cu drepturile și libertățile cetățenești în diverse situații/ contexte sociale, promovând și solicitând respectarea acestora;
- să valorifice potențialul culturii naționale care reprezintă o resursă pentru dezvoltarea durabilă.

La finele cursului elevul/eleva anului III va fi capabil/capabilă:

- să valorifice constructiv informația vizionată/audiată/lecturată din sursele media în formarea poziției civice;
- să demonstreze abilități de soluționare a conflictelor prin negociere și compromis;
- să-și exercite obligațiile și responsabilitățile în calitate de cetățean activ la nivel local/național.

VI. REPERE PRIVIND STRATEGIILE DIDACTICE

În vederea realizării curriculum-ului la disciplina *Educație pentru societate*, cadrul didactic va respecta principiile educației în utilizarea diverselor strategii, selectarea conținuturilor și a activităților de învățare, astfel încât acestea să contribuie în mod explicit la formarea celor 20 de competențe pentru cultură democratică.

Activitatea cadrului didactic va fi orientată spre oferirea de oportunități elevilor/elevelor de a explora singuri probleme legate de cetățenie, drepturile omului și interculturalitate, nu doar să li se spună despre acestea. Învățarea prin acțiune oferă posibilitatea de a rezolva probleme din viața reală și materiale autentice pentru analiză, dă mai multe sensuri învățării, prin urmare o face motivantă și stimulantă și, nu în ultimul rând, dă celor ce învață sentimentul de control, împlinire și afirmare.

În acest context, proiectarea demersului didactic se va realiza prin respectarea traseului logic: *competențe specifice – unități de competență – conținuturi/unități de conținuturi – activități de învățare și evaluare*.

Pentru fiecare lecție cadrul didactic va formula obiectivele operaționale, care rezultă din unitățile de competență formulate în curriculum. În proiectarea de scurtă durată, profesorul va ierarhiza, conform taxonomiei lui Bloom, obiectivele operaționale, individualizând procesul educațional prin oferirea sarcinilor didactice, ținând cont de potențialul elevilor/elevelor, asigurând și prin incluziunea educațională un mediu favorabil de dezvoltare a competențelor pentru o cultură democratică.

În acest scop, se recomandă utilizarea strategiilor didactice (metode, procedee, mijloace și forme de organizare) care facilitează învățarea prin experimentarea proprie a unor situații și rezolvarea de probleme, în loc de a primi răspunsurile de la altcineva. Aspecte metodologice și didactice privind tipologia de aplicare pot fi găsite în Ghidul de implementare a curriculumului la Educație pentru societate pentru învățământul profesional tehnic.

În organizarea procesului educațional axat pe dezvoltarea competențelor, se va atrage atenția la realizarea de produse concrete. **Sugestii de produse educaționale** pot fi: *pliante, postere, afiș, colaje, cărți de vizită, desene, sesizări, chestionare, expoziții, materiale foto/video, comunicări asupra reflecțiilor personale și de grup, articole, rapoarte de monitorizare, interviuri, set de reguli*. Produsul activității de învățare la Educația pentru societate este însuși **procesul** prin care au trecut elevii/elevele.

Activitatea de învățare în baza proiectului este o abordare pedagogică relevantă în procesul de dezvoltare a competențelor pentru o cultură democratică, deoarece contribuie simultan la achiziționarea atitudinilor, abilităților, cunoștințelor și înțelegerii critice și la formarea valorilor și atitudinilor. De asemenea, proiectul ca metodă de învățare, poate aborda o temă/ subiect într-un mod transcurricular și transdisciplinar, elevii/elevele având oportunitatea de a decide/planifica procesul de creare a propriului produs. Pentru a observa și evalua manifestările competențelor pentru o cultură democratică se recomandă ca activitățile de învățare bazate pe proiect, să fie realizate în grupuri mici sau de toată grupa.

Activitățile de învățare bazate pe proiect sugerate în acest curriculum sunt centrate pe:

- confruntarea elevilor/elevelor cu o problemă comunitară;
- identificarea soluțiilor pentru rezolvarea problemei;
- servicii în beneficiul comunității;
- valorificarea patrimoniului cultural.

Caracteristicile de bază ale învățării bazate pe proiect sunt:

- focalizarea pe dezvoltarea competențelor;
- problemele selectate de către elevi/eleve pentru a fi soluționate să fie autentice (să reiasă din nevoile unui/ unor grupuri de persoane sau ale comunității);

- decizia asupra realizării proiectului aparține grupului de elevi/eleve;
- realizarea unui produs care este prezentat și se oferă feedback;
- reflecții asupra experienței de învățare.

Pași în elaborarea proiectului:

- identificarea problemelor comunității ce necesită rezolvare;
- selectarea problemei cheie;
- culegerea de informații/date despre problema/subiectul selectat;
- stabilirea scopului și a obiectivelor proiectului;
- elaborarea planului de acțiune;
- realizarea planului de acțiuni/ realizarea produsului;
- prezentarea procesului/produsului;
- reflecții asupra experienței de învățare.

Rolul de bază al cadrului didactic în organizarea activităților în baza proiectului este de a fi facilitatorul procesului educațional și de ghidare eficientă a elevilor/elevelor în realizarea sarcinilor de învățare. Elevii/elevele urmează instrucțiunile oferite despre fiecare pas/etapă a proiectului, dar conținutul, metodele de lucru, deciziile aparțin în exclusivitate lor. Instrumentul de bază al cadrului didactic este întrebarea, nu răspunsul. De asemenea, cadrul didactic va monitoriza și va încuraja elevii/elevele să coopereze, să se ajute reciproc, să ofere feedback și să reflecteze asupra celor explorate și cum au interacționat între ei/ele.

VII. STRATEGII DE EVALUARE

Evaluarea competențelor pentru o cultură democratică oferă informații esențiale cadrului didactic, elevului/eleveii și părinților despre procesul de învățare, care pot fi utilizate pentru a facilita dezvoltarea progresivă a elevului/eleveii. În acest context, evaluarea poate servi unei largi varietăți de **scopuri**, printre care menționăm:

- pentru a obține o descriere și înțelegere a progresului elevilor/elevelor în dezvoltarea competențelor pentru cultura democratică;
- pentru a identifica progresele actuale ale elevilor/elevelor și a trasa obiectivele viitoare în dezvoltarea competențelor pentru cultura democratică;
- pentru a identifica dificultățile specifice de învățare pe care elevii/elevele le-ar putea întâmpina, astfel încât programul ulterior să poată fi adaptat pentru a ajuta elevii/elevele să le depășească.

Evaluarea competențelor este parte componentă a procesului de învățare. Prin urmare, cadrul didactic în procesul de evaluare se va ghida de următoarele reguli generale:

- respectarea demnității și a drepturilor elevului/eleveii;
- asigurarea dreptului la intimitate și confidențialitate, în special în ceea ce privește valorile și atitudinile elevilor/elevelor;
- încurajarea implicării elevului/eleveii în mod firesc în activitățile de evaluare, evaluare reciprocă, autoevaluare astfel încât ei/ele să nu perceapă evaluarea ca pe o sursă de disconfort și stres permanent;
- comunicarea cu precauție a rezultatelor evaluării, astfel încât să încurajeze dezvoltarea continuă a competențelor;
- feedback-ul oferit elevilor/elevelor e potrivit să se concentreze asupra rezultatelor pozitive;
- pot exista cazuri și situații în care nu ar trebui efectuate evaluări, deoarece subiectele sunt prea sensibile pentru unii elevi/eleve.

Evaluarea rezultatelor învățării se realizează prin descriptorii de competență, în conformitate cu *Metodologia de evaluare prin descriptorii la Educația pentru societate în învățământul profesional tehnic* (2021).

Descriptorii de competență reprezintă descrieri de comportamente observabile, manifestate de către elevi/eleve în diverse situații de învățare și viață sau reflectate în produsele activității acestora.

Evaluarea prin descriptorii se realizează prin:

- observarea comportamentelor elevilor/elevelor pe parcursul activităților, inclusiv în procesul de elaborare/realizare și prezentare de către elevi/eleve a produselor învățării;
- activitățile de reflecție, autoevaluare și evaluare reciprocă între elevi/eleve.

Conform Metodologiei de evaluare prin descriptorii aceștia sunt eșalonați pe ani de studii în conformitate cu: particularitățile de vârstă ale elevilor/elevelor; contextele educaționale; unitățile de învățare curriculare; produsele învățării recomandate de Curriculum la disciplină.

Evaluarea la finele anului de studiu/programului de formare profesională la disciplina Educație pentru societate include cuantificarea competențelor formate în baza descriptorilor în următoarele calificative: „foarte bine” (FB), „bine” (B), „suficient” (S). Convertirea numărului de descriptorii în calificative este specificată în *Metodologia de evaluare prin descriptorii la disciplina Educație pentru societate în învățământul profesional tehnic*.

Metode de evaluare

Există multe metode potențial disponibile de evaluare a valorilor, atitudinilor, abilităților, cunoștințelor și a înțelegerii critice a elevilor/elevelor. Acestea includ: liste de verificare, fișe de observare, jurnale deschise-închise, jurnal reflexiv, reflecții structurate autobiografice, evaluarea reciprocă, evaluarea prin observare, evaluarea în baza proiectului, autoevaluarea etc.

Evaluarea prin observare

Cadrul didactic sau un alt evaluator observă comportamentul elevului pentru a stabili manifestarea unei competențe/grup de competențe, în funcție de circumstanțele situaționale în schimbare. Totodată, acesta va lua în considerare autoevaluarea și interevaluarea elevilor/elevelor din cadrul lecțiilor de reflecție asupra experienței de învățare, realizată prin Fișa de reflecție, unde elevii/elevele marchează manifestarea comportamentului, evidențiind situația în care a fost manifestat comportamentul și pe care le conectează cu anumiți descriptorii de competență.

Evaluarea în baza proiectului

Evaluarea în baza proiectului este parte integrantă a învățării bazate pe proiect. Acesta poate fi utilizat pentru a asigura faptul că elevii au o activitate mai extinsă, nu doar în sală de clasă, dar și în lumea socială, civică sau politică. Pentru a maximiza rezultatele elevilor/elevelor, proiectele e potrivit să se bazeze pe probleme concrete sau situații din viața/comunitatea lor, domeniului de formare profesională, astfel proiectele capătă validitate. Proiectele sunt elaborate și implementate fie în mod independent, fie în grup, și solicită elevilor/elevelor să se angajeze în procesul de luare a deciziilor, activități de investigare și rezolvare a problemelor ca parte a proiectului.

Evaluarea se poate realiza la finalul proiectului sau pot fi evaluări intermediare (axate pe proces și pe produs) prin care se determină efectele, schimbările în comportamentul elevilor/elevelor (valori, atitudini, abilități, cunoștințe și înțelegere critică) de-a lungul și după finalizarea proiectului.

Pentru evaluare, se vor stabili din timp, împreună cu elevii/elevele, criteriile care vor fi aplicate pentru produsul/produsele finale prezentate de ei/ele. De asemenea se vor aplica: instrumente de autoevaluare; instrumente de evaluare a activității de grup; evaluarea realizată de cadrul didactic.

Jurnale deschise - închise, jurnal reflexiv, reflecții autobiografice structurate

Aceste metode necesită ca elevul/eleva să înregistreze și să reflecteze asupra propriului comportament, a învățării și a dezvoltării personale. Înregistrarea produsă este, de obicei, un text scris, dar ar putea include și auto-exprimări non-verbale sau lucrări de artă. Reflecțiile pot fi structurate în mod liber de către elev sau pot fi structurate prin utilizarea unui format/ algoritm specific, care a fost conceput pentru a se asigura că reflecțiile oferă dovezi clare privind rezultatele învățării specifice care sunt evaluate.

Anexa nr. 2
la ordinul nr. 1008 din 08 august 2023

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA

**GHIDUL DE IMPLEMENTARE
A CURRICULUMULUI LA DISCIPLINA
EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE
ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PROFESIONAL TEHNIC**

Chișinău 2023

Consultanți naționali:

Silviu GÎNCU, dr., șef Direcție învățământ profesional tehnic, Ministerul Educației și Cercetării;

Magdalena RUSNAC-FRĂSINEANU, dr., conf. univ., consultant principal,

Ministerul Educației și Cercetării.

Consultanți internaționali:

Călin RUS, expert în educație al Consiliului Europei, Institutul Intercultural, Timișoara.

Grupul de lucru pentru elaborarea Ghidului de implementare a Curriculumului la disciplina Educație pentru societate în învățământul profesional tehnic

Magdalena RUSNAC-FRĂSINEANU, Ministerul Educației și Cercetării;

Olga ELPUJAN, IP LT „Ion Creangă”, mun. Bălți;

Galina GUMEN, OLSDÎ, Briceni;

Liuba MELNIC, Centrul de Excelență în Informatică și Tehnologii Informaționale;

Nadejda SCOBIOALĂ, Colegiul Național de Comerț al ASEM;

Andriana NASTAS, Școala Profesională, or. Ungheni;

Tatiana CHILARU, Colegiul Politehnic, mun. Bălți.

Recenzenti:

Valentina URSU, dr., conf. univ., Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău;

Cristina GHERASIM, dr., conf. univ., Universitatea de Stat din Moldova;

Victoria BERCU, gr. did. sup., Colegiul „Alexei Mateevici” din Chișinău;

Aliona ȘARGO, dr., gr. did. sup., Centrul de Excelență în Economie și Finanțe;

Vitalie BELÎI, dr., conf. univ., Școala Profesională nr. 2 din Chișinău.

CUPRINS:

Preliminarii

- I. Aspecte conceptuale și metodologice în implementarea curriculumului disciplinar
- II. Repere metodologice pentru proiectarea demersului didactic
- III. Strategii de realizare a demersului didactic
- IV. Sugestii privind organizarea activităților de învățare bazată pe proiect
- V. Repere metodologice privind o evaluare autentică a competențelor pentru o cultură democratică
- VI. Referințe bibliografice

Anexe

PRELIMINARII

Ghidul de implementare a Curriculum-ului la disciplina *Educația pentru societate* în învățământul profesional tehnic secundar, postsecundar și postsecundar nonterțiar, este o resursă metodologică destinată cadrelor didactice, este un suport în planificarea procesului didactic, în elaborarea materialelor didactice, dar și eficientizarea procesului educațional prin sugestii și recomandări centrate cu prioritate pe sporirea nivelului de implicare a elevilor/elevelor în propria formare/dezvoltare.

Educația pentru societate se concentrează asupra respectării drepturilor, responsabilităților, participării active a cetățenilor în viața civică, politică, socială, economică, juridică și culturală a societății. În contextul societății contemporane este prioritar să educăm și să dezvoltăm cultura participativă a elevilor/elevelor.

Dezvoltarea competențelor specifice ale disciplinei *Educație pentru societate* se va realiza și prin activități inter- și transdisciplinare, activități educative în instituțiile de învățământ profesional tehnic, activități extrașcolare, care pot fi implementate în parteneriat cu familia și comunitatea, cu APL-uri și ONG-uri și valorificate prin intermediul diverselor proiecte educaționale.

Cadrele didactice au un rol important atât în pregătirea și facilitarea proceselor de învățare la clasă, cât și prin atitudinile și comportamentele democratice manifestate. Pentru a-și asuma în mod adecvat acest rol, cadrele didactice trebuie să reflecteze asupra unor aspecte cum sunt: *Cum ascultă și cum acordă importanță celor spuse de ceilalți? Cum fac față propriilor greșeli sau greșelilor altora? Cum transformă auditoriul într-un spațiu care stimulează găsirea împreună de soluții pentru sarcini de lucru și probleme?* Aceste aspecte sunt atinse prin recomandările formulate în acest ghid.

Elevii/elevele dezvoltă în cadrul acestei discipline competențele necesare înțelegerii modului de funcționare a democrației dar și cele necesare participării la practicile democratice. Ei/ele trebuie ajutați să înțeleagă faptul că în prezent, învățarea este un proces desfășurat pe toată durata vieții nu doar prin conținutul disciplinelor studiate, dar și prin organizarea modului de viață dintr-o societate care se dorește a fi democratică. Într-o democrație reală, opiniile diferite sunt auzite și sunt identificate soluții prin compromis. Instituțiile de învățământ profesional tehnic sunt un loc bun pentru a învăța și experimenta aceasta. Ghidul de față are menirea să ofere multiple soluții în vederea învățării, promovării și implementării în practică a drepturilor omului, a principiilor statului de drept, a valorilor democratice.

Membrii familiei sunt îndrumători importanți pentru elevi/eleve pe parcursul întregii vieți. Implicarea lor în educarea copiilor se realizează preponderent, prin propriul comportament, atitudine și interes contribuind implicit și la formarea personalității în general și a cetățeniei active în particular. Prin intermediul mai multor activități, membrii familiei sunt chemați să sprijine și să încurajeze elevii/elevelor în procesul de învățare și conștientizare a cetățeniei active.

I. ASPECTE CONCEPTUALE ȘI METODOLOGICE ÎN IMPLEMENTAREA CURRICULUMULUI DISCIPLINAR

Educație pentru societate valorifică cadrul de referință european, constituit din **20 de competențe pentru o cultură democratică** (Consiliul Europei, 2016/2018)

COMPETENȚE PENTRU O CULTURĂ DEMOCRATICĂ

VALORI

Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului
Valorizarea diversității culturale
Valorizarea democrației, justiției, corectitudinii, egalității și statului de drept

ATITUDINI

Deschidere și alteritate culturală și alte credințe, viziuni asupra lumii și practici
Respect
Spirit civic
Responsabilitate
Auto - eficacitate

ABILITĂȚI

Abilități de învățare autonomă
Abilități de gândire critică și analitică
Abilități de ascultare și observare
Empatie
Flexibilitate și adaptabilitate
Abilități lingvistice, de comunicative și plurilingve

CUNOSTINȚE ȘI ÎNȚELEGERE CRITICĂ

Cunoștințe și înțelegere critică referitoare la sine
Cunoștințe și înțelegerea critică referitoare la limbă și comunicare
Cunoștințe și înțelegerea critică referitoare la lume: politică, legislație, drepturile omului, cultură, culturi, religii, istorie, mass - media, economie,

Sursa: *Competences for democratic culture. Living together as equals in culturally diverse democratic societies*, Council of Europe, March 2016

Carta Consiliului Europei privind Educația pentru cetățenie democratică (ECD) și Educația pentru drepturile omului (EDO) evidențiază faptul că participarea la democrație poate și e necesar să fie învățată în instituția de învățământ, în cadrul tuturor disciplinelor, la toate vârstele. În acest context, disciplina *Educația pentru societate* vizează responsabilizarea elevilor/elevelor pentru a deveni cetățeni activi, care își doresc și sunt capabili să se implice în conturarea viitorului comunităților lor.

Educația pentru cetățenie democratică și *Educația pentru drepturile omului* sunt două concepte strâns intercorelate care se susțin reciproc. *Educația pentru cetățenie democratică* se axează pe drepturi, responsabilități și participare activă, în relație cu dimensiunea civică, politică, socială, economică, juridică și culturală a societății, în timp ce *Educația pentru drepturile omului* conține un spectru mai larg al drepturilor și libertăților fundamentale ale oamenilor. Astfel, *Educația pentru cetățenie* și *Educația pentru drepturile omului* încurajează și promovează participarea cetățenilor în viața publică a comunității bazându-se pe responsabilitate, solidaritate, respect reciproc și dialog. În cadrul instituțiilor de învățământ, ECD și EDO au drept scop informarea, dezvoltarea atitudinilor și dezvoltarea abilităților elevilor/elevelor de a deveni capabili să se implice activ și responsabil în viața publică a comunității, fiind ghidați cu multă măiestrie de către cadrele didactice.

Așadar, curriculumul disciplinei *Educație pentru societate* nu se limitează la transmiterea de cunoștințe ci vizează crearea unui cadru în care elevii/elevele să-și asume valori, să-și dezvolte atitudini și deprinderi și să înțeleagă în mod critic elemente privind propria persoană, comunicarea și diferite aspecte privind societatea.

Dezvoltarea acestui ansamblu de competențe se poate realiza printr-o strategie didactică de tip constructiv, prin metode ce presupun interacțiune și reflecție critică. Aceste metode de învățare sunt bazate pe următoarele concepte cheie:

Identitate. Identitatea este conștiința de sine, concepută de cetățeni. Identitatea este o chestiune de alegere personală și, parțial, o reflecție a modului în care persoana este apreciată de cei din jur. În

instituțiile de învățământ profesional tehnic, tinerii/tinerele reflectează asupra propriei identități și asupra modului în care prejudecățile și stereotipurile pot afecta imaginea de sine a unei persoane.

Elemente relevante ale competențelor pentru o cultură democratică:

- Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului
- Deschiderea pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii
- Auto-eficacitatea
- Deprinderile de gândire critică
- Cunoașterea și înțelegerea critică privind propria persoană

Identitatea *personală/ socială/culturală* se bazează pe conceptul de națiune, care este o comunitate de oameni care împărtășesc o serie de legături istorico-culturale și care trăiesc pe un teritoriu sau un stat.

În instituțiile de învățământ tinerii/tinerele reflectează asupra elementelor de identitate *personală/ socială/culturală*, care se caracterizează prin limbă, cultură, realizări în domeniul literaturii, artei, științei, tehnicii; setul de valori care este împărtășit de o anumită națiune; religia; simbolurile națiunii respective (steag, imn, personalități istorice și culturale); teritoriul istoric, istoria.

Elemente relevante ale competențelor pentru o cultură democratică:

- Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului
- Deschiderea pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii
- Cunoașterea și înțelegerea critică privind limba și comunicarea
- Respectul
- Toleranța ambiguității
- Deprinderile de ascultare și observare
- Flexibilitatea și adaptabilitatea.

Diversitate și pluralism. Diversitatea include diferențe bazate pe gen, etnie, clasă, vârstă, tipul de elev/elevă, regiune, religie și valori. O societate care respectă drepturile omului trebuie să fie una pluralistă – una care tratează cu același respect toate modurile de a trăi. Acest lucru poate fi dificil, dacă valori și stiluri de viață diferite se află în conflict. În instituțiile de învățământ profesional tehnic, tinerii/tinerele reflectează asupra diversității în cadrul comunității lor școlare. Ei/ele învață cum este construit respectul, prin discuții, înțelegere reciprocă și deschidere către compromis.

Elemente relevante ale competențelor pentru o cultură democratică:

- Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului
- Valorizarea diversității culturale
- Deschiderea pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii
- Respectul
- Toleranța ambiguității
- Deprinderile de ascultare și observare
- Flexibilitatea și adaptabilitatea
- Deprinderile de cooperare și de rezolvare a conflictelor
- Cunoașterea și înțelegerea critică privind aspectele diversității și pluralismului în societate

Responsabilități. Legea nu poate să facă totul de la sine – în egală măsură, este necesar ca oamenii să își asume responsabilitatea. Oamenii au nevoie să fie pregătiți să susțină drepturile altor persoane ca și pe cele proprii, și să renunțe la o parte din libertățile lor, dacă acest lucru îi ajută pe alți oameni să se bucure de libertățile lor. În instituțiile de învățământ profesional tehnic, tinerii/tinerele reflectează asupra responsabilităților morale și juridice care sunt asociate statutului de membru al societății. În comunitatea școlară, elevilor/elevelor le sunt date roluri care presupun responsabilități și

oportunități de a participa la procesul de luare a deciziilor în instituție.

Elemente relevante ale competențelor pentru o cultură democratică:

- Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului
- Valorizarea democrației, justiției, corectitudinii, egalității și supremației legii
- Respectul
- Responsabilitatea - Spiritul civic

Conflict și comunicare. În societățile democratice oamenii sunt încurajați să formuleze și să discute, în mod deschis, diferite percepții, opinii și puncte de vedere. În instituțiile de învățământ profesional tehnic, tinerii/tinerele reflectează asupra tipurilor curente de conflict existente în comunitatea lor. Ei/ele învață modalități de rezolvare a conflictelor prin mijloace nonviolente, cum ar fi medierea între egali.

Elemente relevante ale competențelor pentru o cultură democratică:

- Valorizarea democrației, justiției, corectitudinii, egalității și supremației legii
- Respectul
- Toleranța ambiguității
- Deprinderile de ascultare și observare
- Deprinderile lingvistice, comunicative și plurilingve
- Empatia
- Deprinderile de cooperare și de soluționare a conflictelor
- Cunoașterea și înțelegerea critică privind limba și comunicarea.

Reguli și legi. Legile oferă cadrul instituțional formal pentru comunitățile democratice, bazate pe drepturile omului. Regulile există pentru a preveni certurile, pentru a asigura corectitudinea și pentru a ajuta lucrurile să meargă fără probleme – fie acasă, la școală sau doar în a juca un joc. Legile fac același lucru la nivel de societate. Legile există pentru a ne proteja drepturile și libertățile și pentru a crea o societate mai sigură și mai echitabilă. Normele și legile bune respectă drepturile omului, sunt aplicabile în practică, sunt executorii, sunt adoptate prin proceduri democratice, țin cont de situația persoanelor sau grupurilor minoritare și/sau defavorizate și sunt asumate prin consens public. În instituțiile de învățământ profesional tehnic, tinerii/tinerele reflectează asupra scopului normelor și legilor și asupra modului în care acestea sunt stabilite. Ei/ele învață despre procesul de elaborare a normelor, ajutând la stabilirea și la revizuirea normelor care guvernează comunitatea lor educațională.

Elemente relevante ale competențelor pentru o cultură democratică:

- Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului
- Valorizarea democrației, justiției, corectitudinii, egalității și supremației legii
- Deschiderea pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii
- Respectul
- Spiritul civic
- Responsabilitatea
- Deprinderile de gândire critică
- Cunoașterea și înțelegerea critică privind democrația, legile etc.

Guvernare. Politica este procesul prin care oamenii decid cum să trăiască împreună – indiferent dacă este vorba despre o familie, o instituție de învățământ sau o națiune. Guvernul este sistemul utilizat pentru a lua decizii. Există mai multe forme diferite de guvernare – de la tiranie la democrație. Într-o democrație fiecare om are dreptul de a-și spune, în mod egal, cuvântul, iar deciziile sunt luate prin discuții și vot. În instituțiile de învățământ profesional tehnic tinerii/tinerele reflectează asupra

diferitelor forme de guvernare și asupra modului în care sunt luate deciziile în instituție și în societate. Ei/ele învață despre practica proceselor democratice prin participarea la alegeri în grupa lor și în consiliul elevilor.

Elemente relevante ale competențelor pentru o cultură democratică:

- Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului
- Valorizarea democrației, justiției, corectitudinii, egalității și supremației legii
- Deschiderea pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii
- Respectul
- Spiritul civic
- Responsabilitatea
- Flexibilitatea și adaptabilitatea
- Deprinderile de gândire critică
- Cunoașterea și înțelegerea critică privind democrația, legile, instituțiile etc.

Egalitate. Toate ființele umane se nasc cu aceleași nevoi și dorințe de bază. Noi toți vrem să fim în siguranță, să fim respectați și să fim lăsați să luăm propriile noastre decizii. Acesta este motivul pentru care drepturile și libertățile omului se aplică în mod egal tuturor. În instituțiile de învățământ profesional tehnic, tinerii/tinerele reflectează asupra problemelor care vizează egalitatea în viața de fiecare zi. Ei/ele învață în ce situații egalitatea înseamnă ca toți să fie tratați la fel, și în ce situații aceasta înseamnă ca unii oameni să fie tratați în mod diferit.

Elemente relevante ale competențelor pentru o cultură democratică:

- Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului
- Valorizarea democrației, justiției, corectitudinii, egalității și supremației legii
- Deschiderea pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii
- Respectul
- Spiritul civic
- Responsabilitatea
- Deprinderile de gândire critică
- Deprinderile de cooperare și de soluționare a conflictelor.

Drepturi și libertăți. Drepturile și libertățile omului există pentru a ajuta oamenii să trăiască o viață fericită și împlinită. Ele aparțin fiecărui om – indiferent de origine sau de poziția în societate. Drepturi și libertăți „absolute”/negative sunt cele care nu ar trebui să ne fie luate niciodată, de exemplu, a nu fi supus torturii. Cu toate acestea, cele „pozitive” pot fi limitate pentru a proteja drepturile și libertățile altora, de exemplu, interzicerea unei demonstrații în interesul siguranței publice. În instituțiile de învățământ profesional tehnic, tinerii/tinerele reflectează asupra diferitelor tipuri de drepturi și libertăți și învață modalități de echilibrare a celor care intră în conflict, de exemplu, vorbind pe rând într-o discuție, sau așteptând la rând pentru urcarea în autobuz.

Elemente relevante ale competențelor pentru o cultură democratică:

- Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului
- Valorizarea democrației, justiției, corectitudinii, egalității și supremației legii
- Deschiderea pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii
- Respectul
- Spiritul civic
- Responsabilitatea
- Deprinderile de gândire critică

- Cunoașterea și înțelegerea critică privind democrația, legile, instituțiile, etc.
- Deprinderile de cooperare și de soluționare a conflictelor.

Mass-media. Libertatea de a primi sau de a transmite informații și idei fără implicarea autorităților publice este un important drept al omului. Prin mass-media oamenii pot să acceseze informații și să facă schimb de opinii cu privire la ceea ce se întâmplă în lume – aspect esențial pentru luarea unor decizii informate – dar pot fi și expuși unor tentative de manipulare. În instituțiile de învățământ profesional tehnic, tinerii/tinerele reflectează asupra funcționării mass-media în societate și asupra motivațiilor celor responsabili de mass-media – și mai ales asupra mediilor sociale. Ei/ele învață cum să se raporteze critic și cum să decodifice „mesajele” pe care le primesc.

Elemente relevante ale competențelor pentru o cultură democratică:

- Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului
- Valorizarea democrației, justiției, corectitudinii, egalității și supremației legii
- Responsabilitatea
- Spiritul civic
- Deprinderile de învățare autonomă
- Deprinderile de analiză și gândire critică
- Cunoașterea și înțelegerea critică privind democrația, legile, instituțiile etc.

Patrimoniul cultural. Patrimoniul cultural reprezintă totalitatea bunurilor materiale și spirituale care aparțin unui popor, unei colectivități, considerate ca o moștenire strămoșească și valoarea de bază a unui popor prin intermediul căreia identitatea acestuia este percepută la nivel local, național și internațional.

În instituțiile de învățământ profesional tehnic, tinerii/tinerele reflectează asupra procesului de valorificare și protejare a patrimoniului cultural care reprezintă una dintre misiunile principale ale societății. Ei/ele exersează diverse activități legate de sensibilizarea autorităților publice cu referire la necesitatea ocrotirii/restaurării/ valorizării obiectelor de patrimoniu.

Elemente relevante ale competențelor pentru o cultură democratică:

- Deschiderea pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii
- Responsabilitatea
- Respectul
- Spiritul civic
- Deprinderile de învățare autonomă
- Deprinderile de analiză și gândire critică
- Deprinderile de ascultare și observare.

Dezvoltare durabilă. Conceptul de dezvoltare durabilă desemnează totalitatea formelor și metodelor de dezvoltare socio-economică care se axează pe asigurarea unui echilibru între aspectele sociale, economice și ecologice și elementele capitalului natural. Ideea care stă la baza acestui concept este de a asigura o calitate mai bună a vieții pentru toți locuitorii planetei, atât pentru generația prezentă, cât și pentru generațiile viitoare. În instituțiile de învățământ profesional tehnic, tinerii/tinerele reflectează/exersează asupra setului de valori care ghidează progres economic și social și învață cum să se raporteze la acele valori ce vizează mai ales omul și nevoile sale prezente și viitoare, mediul natural – protejarea și conservarea acestuia, precum și atenuarea deteriorării actuale a ecosistemelor.

Elemente relevante ale competențelor pentru o cultură democratică:

- Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului
- Valorizarea democrației, justiției, corectitudinii, egalității și supremației legii
- Respectul
- Spiritul civic
- Responsabilitatea
- Deprinderile de gândire critică
- Deprinderile de cooperare și de soluționare a conflictelor.

Politici publice. Politicile publice sunt seturi de acțiuni realizate de către autoritățile publice pentru a rezolva problemele care apar în societate. În instituțiile de învățământ profesional tehnic, tinerii/tinerile reflectează asupra lanțului decizional cu referire la: obiectivele, mijloacele, resursele implicate în sesizarea necesității elaborării/îmbunătățirii unei politici publice. Ei/ele învață cum să identifice situații socio-economice sau de altă natură care necesită intervenția administrației publice.

Elemente relevante ale competențelor pentru o cultură democratică:

- Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului
- Valorizarea democrației, justiției, corectitudinii, egalității și supremației legii
- Respectul
- Deprinderile de ascultare și observare
- Flexibilitatea și adaptabilitatea
- Deprinderile de cooperare și de rezolvare a conflictelor
- Deprinderile de gândire analitică și critică
- Cunoașterea și înțelegerea critică privind politicile, legile, drepturile omului.

Participare comunitară. Participarea este un drept moral și juridic al tuturor cetățenilor, este o acțiune conștientă și binevolă și nu poate fi constrânsă. Participarea este o parte integrantă a principiilor democratice, a atitudinii civice a tinerilor/tinerelor și un indice specific al dezvoltării personalității. Elevii/elevele învață cum să-și exercite drepturile prin participarea activă la viața publică, să respecte interesele celorlalți fără a ignora sau marginaliza pe cineva, să manifeste încredere față de colegi/colege și tinerii/tinerile din școală și comunitate, să se informeze despre necesitatea și importanța implicării lor, să se implice în toate fazele derulării unei activități, unui proiect. Astfel, ei/ele vor înțelege că participarea este o libertate și o responsabilitate, dar și că participarea este ceva mai mult decât implicarea în luarea deciziilor, ea este un mod de a trăi democrația.

Elemente relevante ale competențelor pentru o cultură democratică:

- Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului
- Valorizarea democrației, justiției, corectitudinii, egalității și supremației legii
- Respectul
- Spiritul civic
- Responsabilitatea
- Deprinderile de ascultare și observare
- Flexibilitatea și adaptabilitatea
- Deprinderile de cooperare și de rezolvare a conflictelor.

Principii democratice. Democrația (în traducere literală „conducere de către popor”, din grecescu *δημοκρατία* - *demokratia*, de la *demos*, „popor” + *kratos*, „putere” = „puterea poporului”) este un regim politic care se bazează pe voința poporului. Principiile de bază ale democrației sunt votul universal și suveranitatea națiunii.

În instituțiile de învățământ tinerii/tinerele reflectează asupra principiilor democrației, care sunt niște norme, reguli de bază cu ajutorul cărora funcționează un stat democratic: Libertatea, Egalitatea, Responsabilitatea, Proprietatea, Pluralismul politic, Separarea puterilor în stat, Reprezentativitatea, Principiul suveranității națiunii, Principiul domniei majorității și protecției minorității, Principiul separării puterilor în stat.

Elemente relevante ale competențelor pentru o cultură democratică:

- Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului
- Valorizarea democrației, justiției, corectitudinii, egalității și supremației legii
- Respectul
- Spiritul civic
- Responsabilitatea
- Deprinderile de gândire analitică și critică
- Cunoașterea și înțelegerea critică privind politicile, legile, drepturile omului
- Cunoașterea și înțelegerea critică privind democrația, legile etc.

Sarcina cadrelor didactice poate fi rezumată în trei **principii**:

- a) predarea „despre” democrație și drepturile omului. Elevii/elevele e oportun să înțeleagă corect ce înseamnă democrația și care sunt drepturile de care se pot bucura, în ce documente au fost formulate și cum pot fi acestea protejate și puse în aplicare. Ca tineri cetățeni, ei/ele au nevoie să știe cum funcționează constituția țării lor ca sistem politic;
- b) predarea „pentru” democrație și drepturile omului. Tinerii/tinerele cetățeni e necesar să învețe cum să participe în comunitățile în care trăiesc și cum să își exercite drepturile. Pentru a deveni pe deplin membri activi ai societății, cetățenilor trebuie să li se ofere oportunitatea de a lucra împreună în interesul binelui comun; să respecte toate opiniile, chiar și pe cele în dezacord; să participe la procesul politic; să cultive obiceiurile și valorile democrației și ale drepturilor omului în viața și în activitatea lor de fiecare zi. Drept urmare, cetățenii ajung să se simtă utili și devin membri recunoscuți ai comunității lor, pot lua parte la viața socială și pot avea un impact asupra societății.
- c) predarea „prin” democrație și drepturile omului. Elevii/elevele au nevoie de un mediu de învățare în care să beneficieze de sprijin. Au nevoie de metode de predare și de învățare care să le permită să își exercite drepturile, precum libertatea de gândire și de exprimare. Au nevoie de oportunități pentru a participa la conducerea instituției lor, la exercitarea drepturilor lor și la îndeplinirea responsabilităților lor. În toate aceste privințe, democrația și drepturile omului servesc drept îndrumare pedagogică, atât pentru *Educația pentru societate* ca disciplină de studiu, cât și pentru instituție ca microsocietate.

Astfel, predarea disciplinei *Educație pentru societate* se centrează pe valorile drepturilor omului, democrației, statului de drept și aprecierii diversității culturale, pe cultivarea unui mod de abordare pluralist, pentru a educa cetățeni responsabili și bine pregătiți pentru o societate democratică, pe dezvoltarea gândirii critice a elevilor/elevelor, pe responsabilizarea acestora, pe stimularea curiozității.

II. REPERE METODOLOGICE PENTRU PROIECTAREA DEMERSULUI DIDACTIC

Realizarea unui proces didactic implică în mod obligatoriu organizarea și proiectarea acestuia. *Proiectarea* este o acțiune de anticipare a activității didactice pe baza unui ansamblu de operații prevăzute pentru desfășurarea activității educaționale, combinarea optimă a *obiectivelor, strategiilor de învățare*, a modalităților de *evaluare* și a *relațiilor dintre acestea*.

În funcție de perspectiva programării procesului educațional, distingem:

- proiectare didactică de lungă durată (calendaristică) pentru un program/an sau proiectarea pe unități de învățare;
- proiectare didactică de scurtă durată (zilnică), elaborată de tinerii specialiști și cadrele didactice fără grad didactic, în cazul lipsei Ghidului profesorului la disciplină.

Pe parcursul unui program/an de studii la disciplină sunt preconizate patru unități de învățare, iar parcurgerea fiecăreia dintre ele presupune un demers didactic proiectat de fiecare profesor în parte, respectând structura celor patru unități de învățare, conținuturile recomandate și numărul de ore pentru fiecare program de formare profesională prevăzute în Curriculum, ținând cont de nevoile și interesele elevilor/elevelor și de contextul local;

Cele patru unități de învățare pot să fie realizate într-un număr diferit de ore, în funcție de complexitatea lor. La anumite grupe, este posibil să fie potrivită abordarea unei teme pe o durată mai mare de timp, pentru a asigura dezvoltarea competențelor vizate.

Structura procesului didactic pe parcursul unui program/an de studii la *Educația pentru societate* în învățământul profesional tehnic se realizează în modul următor:

- **lecție introductivă**, scopul acestei ore este crearea unui spațiu sigur și incluziv prin care fiecare se simte binevenit. La această oră, se pune temelia unui proces bazat pe interacțiune, respect pentru nevoile, așteptările și intențiile fiecăruia în baza unor reguli de grup. Profesorul stabilește împreună cu elevii/elevetele modalitatea de lucru, familiarizează elevii/elevetele cu specificul evaluării, inclusiv descriptorii de competență.
- **lecțiile corespunzătoare fiecărei unități de învățare**, care este proiectată de profesor, corelând unitățile de competență, unitățile de conținut și activitățile de învățare. Unitatea de învățare se finalizează cu o lecție dedicată exclusiv reflecției în timpul căreia elevii/elevetele conștientizează și exprimă ceea ce au învățat în cadrul unității de lecții respectiv;
- **lecție finală de reflecție**, care încheie fiecare an școlar, ce permite rememorarea întregii experiențe de învățare și conștientizarea competențelor dezvoltate, cu accent pe articularea între diferite unități de învățare.

Elementul generator al proiectării este unitatea de învățare. *Unitate de învățare* este o structură didactică deschisă și flexibilă, unitară din punct de vedere tematic, care se realizează într-un mod continuu pe o perioadă de timp.

În proiectarea pe unitate de învățare se pornește de la *unitățile de competență*, specificate în curriculum, care derivă din cele 20 de competențele din Cadrul de referință al competențelor pentru o cultură democratică al Consiliului Europei, definite în calitate de competențe specifice ale disciplinei *Educație pentru societate*.

Unitățile de conținut sunt enumerate în curriculum la fiecare unitate de învățare, acestea fiind conținuturi recomandate. Ele nu sunt obligatorii și nu trebuie luate ca atare. Ele trebuie analizate și văzute în ansamblu, servind în calitate de sursă de inspirație pentru lecții, dar să nu fie o transpunere directă a acelor elemente. O lecție poate să vizeze mai multe elemente enumerate într-o unitate de conținut sau un element se poate regăsi în mai multe lecții. Aceste elemente de conținut sunt simple sugestii. Centrarea trebuie să se facă pe competențe și unitățile de învățare. Este important să existe o conexiune clară între competențele pentru cultură democratică, unitățile de învățare, descriptorii de competență și activități de învățare.

Activitățile de învățare se construiesc prin corelarea competențelor/unităților de competență cu conținuturile și presupun orientarea către un anumit scop, redat prin tema activității.

În procesul de proiectare pe unități de învățare se recomandă ca profesorul să consulte opinia elevilor/elevelor și să decidă:

1. consecutivitatea unităților de învățare;
2. numărul de ore pentru unitatea de învățare și unitățile de conținut;

3. selectarea activităților didactice pentru fiecare unitate de învățare/subiect;
4. utilizarea resurselor în dependență de context și condiții;
5. realizarea lecției de reflecție finală (la sfârșit de program/an de studiu).

Detaliam în continuare proiectarea pe unitate de învățare pentru fiecare program de formare profesională:

Proiectarea pe unități de învățare pentru **Programul de formare profesională tehnică secundară cu durata de unu/doi ani de studii (24/32 ore planificate)**

Statutul disciplinei	Aria Curriculară	Anul de studii	Nr. de unități de învățare	Nr. de ore pe an
Disciplină opțională	Educație socioumanistică	I/II	4	24/32

Anul unu/doi de studii	Unități de învățare	Nr. de ore
	Unitatea 1 - IDENTITATEA PERSONALĂ, SOCIALĂ, CULTURALĂ.	8
	Unitatea 2 - DECIZII RESPONSABILE - PRINCIPIUL DE BAZĂ AL DEMOCRAȚIEI	7
	Unitatea 3 - GUVERNAREA DEMOCRATICĂ. INSTITUȚIILE PUBLICE ÎN SERVICIUL CETĂȚEANULUI	7
	Unitatea 4 - PARTICIP LA REZOLVAREA PROBLEMELOR COMUNITĂȚII MELE	10

COMPETENȚE SPECIFICE ALE DISCIPLINEI EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE

1. Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului
2. Valorizarea diversității culturale
3. Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept
4. Deschiderea pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii
5. Respect
6. Spirit civic
7. Responsabilitate
8. Auto-eficacitate
9. Toleranța ambiguității
10. Abilități de învățare autonomă
11. Abilități analitice și de gândire critică
12. Abilități de ascultare și observare
13. Empatie
14. Flexibilitate și adaptabilitate
15. Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve
16. Abilități de cooperare
17. Abilități de rezolvare a conflictelor
18. Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană
19. Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea
20. Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea

Unitatea de învățare I: Identitatea personală, socială, culturală

Unități de competență	Unități de conținut	Activitățile de învățare principale și elemente de produs	Nr. de ore	Data	Notă
Analiza impactului deciziilor personale, a altor persoane asupra comunității	Lecție introductivă	<ul style="list-style-type: none"> - Activități de intercunoaștere. - Prezentarea modului de lucru și a descriptorilor de competență. - Prezentarea unităților de învățare ce vor fi studiate și a finalităților stipulate în curriculum. - Stabilirea regulilor grupei. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	1		
Argumentarea punctelor de vedere și a deciziilor personale.	Eu în percepția altora – unic și diferit.	<ul style="list-style-type: none"> - Activitatea „<i>Steaua identității</i>”. - Activități ce presupun: <ul style="list-style-type: none"> - explorarea alegerilor/experiențelor personale care ne definesc identitatea; - analiza critică a factorilor / condițiilor care ne modelează identitatea; - identificarea asemănărilor și diferențelor dintre oameni, descoperirea percepțiilor referitoare la identitatea personală; - reflectarea asupra căilor de formare a propriei identități. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	1		
Susținerea punctelor de vedere în baza raționamentelor, manifestând respect față de persoane.	Deciziile și identitatea.*	<ul style="list-style-type: none"> - Activitatea „<i>Axa timpului și a deciziilor care au format identitatea</i>”. - Exerciții de luare a deciziilor conform unor roluri asumate. - Exerciții de rezolvare a dilemei și de stabilire a priorităților pe baza experiențelor din familie sau instituție. - Discuții reflexive în cadrul cărora elevii analizează rolul deciziilor personale și al celor luate de alte persoane în formarea identității umane. 	1		

		–Reflecție asupra experienței de învățare.			
	Identitatea prin prisma valorilor culturale	<ul style="list-style-type: none"> - Stabilirea asociațiilor, derivatelor pentru noțiunea de <i>identitate</i>. - Exerciții de identificare, în cadrul unor activități în perechi/echipă, a rolului valorilor culturale în definirea identității <i>personale</i>. -Activitatea „<i>Valorile culturale - vectorul identității personale</i>”. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	2		
	Patrimoniul cultural - ce avem și cum păstrăm.	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de descoperire și de clarificare în contexte relevante, a unor termeni specifici domeniului, precum: identitate culturală, diversitate culturală, patrimoniu cultural/moștenire culturală. - Identificarea și caracterizarea elementelor din cadrul patrimoniului cultural. - Analiza obiectivelor de patrimoniu cultural. - Explorarea tipurilor de patrimoniu. - Activități de promovare și protejare a obiectivelor din tezaurul cultural. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	1		
	Voluntariatul sursă de dezvoltare personală.*	<ul style="list-style-type: none"> -Identificarea posibilităților de dezvoltare personală și profesională prin intermediul voluntariatului. - Exerciții de reflecție privind oportunitățile de implicare civică în comunitate. -Analiza modului în care se realizează activitățile de voluntariat. - Reflecții cu referire la efectele voluntariatului. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	1		
	Reflecție asupra experienței de învățare*	<ul style="list-style-type: none"> - Reflecții asupra experienței de învățare. -Autoevaluarea, evaluarea reciprocă 	1		

		în baza descriptorilor de competență.			
--	--	---------------------------------------	--	--	--

Unitatea de învățare II: Deciziile responsabile – principiul de bază al democrației

Unități de competență	Unități de conținut	Activitățile de învățare principale și elemente de produs	Nr. de ore	Data	Notă
Argumentarea punctelor de vedere și a deciziilor personale. Aplicarea mecanismelor legale de participare la procesul decizional din instituție/ comunitate.	Învățăm să fim democrați respectând principiile democrației.	<ul style="list-style-type: none"> - Recunoașterea principiilor și valorilor caracteristice societății democratice, pornind de la informațiile din mass-media, imagini, secvențe video. - Identificarea principalelor elemente ale democrației. - Explorarea factorilor facilitatori ai participării. - Analiza principiilor unui stat democrat (pluralism politic, transparența deciziilor, suveranitatea poporului). - Mini-sondaj cu referire la gradul de implicare a tinerilor în viața comunității - Reflecție asupra experienței de învățare. 	1		
	<p>Riști să pierzi un prieten sau să încalci o regulă. Dilema complexității și dilema stabilității.*</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Analiza diferitor situații în care trebuie să-și asume responsabilitate cu privire la anumite decizii, care pot duce fie la pierderea relațiilor de prietenie, fie la acțiuni imorale. - Identificarea unor situații de încălcare a unor drepturi ale colegilor de clasă/din instituție prin exercitarea drepturilor personale sau neasumarea responsabilităților asociate. - Analiza dilemei complexității și stabilității în baza Declarației Universale a Drepturilor Omului. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	1		
Identificarea procedurilor de gestionare echitabilă a	Asumarea responsabilității într-o comunitate bazată pe respectarea drepturilor	<ul style="list-style-type: none"> - Analiza comparativă a comunității bazată pe drepturile omului și comunității în care drepturile omului sunt neglijate. - Studiu de caz referitor la respectarea /încălcarea drepturilor omului. 	1		

relațiilor minoritate-majoritate.	omului.	<ul style="list-style-type: none"> - Mini-sondaj cu referire la respectarea /încălcarea drepturilor cetățenilor. - Reflecție asupra experienței de învățare. 			
	Decizia democratică - democrația directă, reprezentativă și participativă.	<ul style="list-style-type: none"> - Analiza procesului de luare a deciziilor în baza principiilor democratice. - Exerciții de luare a deciziilor în mod democratic în familie, comunitate și în instituția de învățământ. - Exemplificarea situațiilor cu privire la luarea deciziilor publice în care drepturile cetățenilor au fost respectate sau încălcate. - Identificarea avantajelor și dezavantajelor formelor democratice de luare a deciziei. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	1		
	Decizia majorității. Protecția minorității. Relații majoritate - minoritate.	<ul style="list-style-type: none"> - Studiu de caz cu referire la relația minoritate-majoritate. - Analiza actelor normative cu privire la protecția drepturilor minorităților. - Analiza relației dintre majoritate și un grup minoritar din perspectiva socială, politică, economică, educațională, pe baza propriilor cunoștințe, surse media și rețele de socializare. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	2		
	Reflecție asupra experienței de învățare*	<ul style="list-style-type: none"> - Reflecții asupra experienței de învățare. - Autoevaluarea, evaluarea reciprocă în baza descriptorilor de competență. 	1		

Unitatea de învățare III: Guvernarea democratică. Instituțiile publice în serviciul cetățeanului

Unități de competență	Unități de conținut	Activitățile de învățare principale și elemente de produs	Nr. de ore	Data	Notă
-----------------------	---------------------	---	------------	------	------

<p>Acceptarea altor puncte de vedere în luarea deciziilor prin proceduri democratice.</p> <p>Aplicarea criteriilor, principiilor și valorilor explicite pentru exprimarea de opinii, în diverse contexte democratice.</p>	<p>Regimuri politice și forme de guvernare.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Activitatea „Drepturile omului într-o societate democratică”. - Studiu de caz „Regatul Sikkal”. - Exerciții de clarificare în contexte relevante a înțelesului unor termeni specifici domeniului (drepturile omului, forme de guvernare, regim politic, cetățenie/cetățean, autoritate/autorități, principii democratice, pluralism, drept/responsabilitate, stat de drept, societate civilă, opinie publică). - Analiza comparativă a tipurilor de regimuri democratice și nedemocratice. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	<p>1</p>		
	<p>Instituțiile publice și relaționarea acestora cu cetățenii.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Identificarea principalelor instituții de stat ale Republicii Moldova și determinarea funcțiilor acestora. - Aprecierea importanței respectării principiului separării puterilor în stat. - Susținerea argumentată a necesității separării puterilor într-o societate democratică. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	<p>1</p>		
<p>Susținerea punctelor de vedere în baza raționamentelor, manifestând respect față de alte persoane.</p> <p>Manifestarea interesului față de</p>	<p>Regulile - instrumente de interes public. Reguli de conviețuire pașnică.*</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exercițiu de elaborare a regulilor de conviețuire într-o comunitate cu diversitate culturală. - Analiza în grupuri mici a regulilor de conviețuire în comunități și deducerea criteriilor de eficiență a unei reguli. - Stabilirea priorităților în elaborarea regulilor. - Exercițiu de elaborare a regulilor de comportament/conviețuire în grupă. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	<p>1</p>		

instituțiile statului.	Reguli și proceduri electorale. Campania electorală între informare și manipulare.	<ul style="list-style-type: none"> - Recunoașterea principiilor de organizare a alegerilor democratice pornind de la imagini, secvențe video, relatările elevilor. - Jocul de rol „Election crash test”, elaborarea recomandărilor pentru îmbunătățirea procedurilor electorale, cu scopul de a evita fraudele în timpul alegerilor. - Comentarea unor afirmații/enunțuri de clarificare a sensului termenului <i>manipulare electorală</i>. - Analiza studiilor de caz referitoare la situații de manipulare electorală. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	1		
	Alegeri democratice. Funcțiile pentru care votează cetățenii.	<ul style="list-style-type: none"> - Invitarea unor reprezentanți ai instituțiilor publice pentru a relata despre organizarea și desfășurarea alegerilor democratice. - Studii de caz cu referire la funcțiile pentru care votează cetățenii. - Organizarea discuțiilor de grup referitoare la avantajele participării în procesele electorale. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	1		
	Consiliul elevilor în instituțiile de învățământ profesional tehnic. Atribuțiile consiliului elevilor și funcționarea lui.	<ul style="list-style-type: none"> - Analiza în grupuri mici a unor cazuri care privesc activitatea Consiliului elevilor și implicarea lui în procesul decizional al instituției. - Participarea elevilor/elevelor la luarea deciziilor la nivel de grupă (alegerea șefului grupei, a reprezentanților grupei în Consiliul elevilor), valorizând modul democratic de realizare a acestor activități. - Mini-sondaj: opinia elevilor/elevelor despre atribuțiile și rolul Consiliului elevilor. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	1		
	Reflecție asupra experienței de	<ul style="list-style-type: none"> - Reflecții asupra experienței de învățare. 	1		

	învățare*	- Autoevaluarea, evaluarea reciprocă în baza descriptorilor de competență.			
--	-----------	--	--	--	--

Unitatea de învățare IV: Învățarea bazată pe proiect: Particip la rezolvarea problemelor comunității mele

Unități de competență	Unități de conținut	Activitățile de învățare principale și elemente de produs	Nr. de ore	Data	Notă
Deducerea avantajelor transparenței deciziilor de interes public pentru cetățean.	Identificarea și analiza problemelor din comunitate.	<ul style="list-style-type: none"> - Mini-sondaj - cercetarea opiniilor cetățenilor cu referire la problemele din comunitate. - Identificarea unei probleme din comunitate prin aplicarea <i>Formularului de identificare a problemei.</i> - Ierarhizarea priorităților în alegerea problemei, reieșind din valorile comune. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	1		
Analiza impactului deciziilor personale, a altor persoane asupra comunității.	Discutarea și selectarea unei probleme din comunitate.	<ul style="list-style-type: none"> - Analiză unei probleme din comunitate prin aplicarea <i>Formularului de analiză a problemei sau Arborele problemei.</i> - Formularea unor argumente cu referire la cauzele și efectele pe termen scurt și lung a unei probleme din comunitate. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	1		
Întreprinderea acțiunilor necesare pentru a informa despre problemele cetățenilor din comunitate.	Cercetarea și colectarea de date cu privire la problema selectată și identificarea soluțiilor.	<ul style="list-style-type: none"> - Activități de studiere a surselor tematice din mass-media cu referire la problemele comunității și colectarea de date cu referire la soluționarea problemei, aplicarea <i>Ghidului de înregistrare a informației.</i> - Comentarea unor articole din mass-media, analiza diferitor relatări despre cazuri concrete cu referire la rezolvarea problemelor comunitare. - Atelier de discuție <i>Soluții pentru rezolvarea problemei comunității.</i> - Reflecție asupra experienței de învățare. 	1		
Colaborarea cu factorii decizionali cu referire la cauzele de interes public.					

	<p>Sesizarea autorităților publice sau titularilor de obligații despre problema cercetată (demers, petiție, scrisoare).</p>	<p>Discuții dirijate despre formele și metodele de comunicare cu autoritățile publice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a instrumentelor și tehnicilor de comunicare cu autoritățile publice. - Activități de studiere a structurii/conținutului și eficienței diferitor instrumente de comunicare cu autoritățile publice. - Atelier de discuții „<i>CUI adresăm și CUM elaborăm o Scrisoare/ demers/petiție ?</i>” - Exerciții pentru stabilirea reperelor de elaborare a <i>Scrisorii/ demers/petiții</i>. - Elaborarea <i>Scrisorii/demersului/ petiției</i> în baza reperelor enunțate. <ul style="list-style-type: none"> - Discuții dirijate pe marginea <i>Scrisorii/demersului/petiției</i> elaborate și căile/modul de transmitere. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	2		
	<p>Elaborarea unui raport cu referire la activitatea desfășurată.</p>	<p>Exerciții de descriere, analiză și comentare a activităților realizate.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Întocmirea unei schițe/ matrice a <i>Raportului de activitate</i>. - Realizarea în grupuri mici a unei secvențe din <i>Raportul de activitate</i>. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	1		
	<p>Prezentarea publică a raportului.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Prezentarea <i>Raportului de activitate</i> (video, PPT, poster etc.) - Discuții/dialog cu reprezentanții autorităților publice, a antreprenorilor, a locuitorilor din comunitate cu referire la activitatea desfășurată. - Discutarea, comentarea impactului activității desfășurate asupra comunității - Discuții dirijate despre 	2		

		importanța implicării/participării tinerilor în rezolvarea problemelor comunității. - Reflecție asupra experienței de învățare.			
	Reflecție asupra experienței de învățare	- Reflecții asupra experienței de învățare. - Autoevaluarea, evaluarea reciprocă în baza descriptorilor de competență.	2		

Notă: Pentru programul de formare profesională cu durata de un an de studii la învățarea bazată pe proiect: Particip la rezolvarea problemelor comunității mele se vor planifica 8 ore.

Proiectarea pe unități de învățare pentru *Programul de formare profesională tehnică postsecundară și postsecundară nonterțiar pentru anul doi de studii (30 ore planificate)*

Statutul disciplinei	Aria Curriculară	Anul de studiu	Nr. de unități de învățare	Nr. de ore pe an
Disciplină de bază	Educație socioumanistică	II	4	30

Anul doi de studii	Unități de învățare	Nr. de ore
	Unitatea 1 - INSTITUȚIILE PUBLICE ÎN SERVICIUL CETĂȚEANULUI	8
	Unitatea 2 - DREPTUL LA PARTICIPARE - PILON AL DEMOCRAȚIEI PARTICIPATIVE	7
	Unitatea 3 - DILEMA SUSTENABILITĂȚII	7
	Unitatea 4 - VALORIFICAREA PATRIMONIULUI CULTURAL CA RESURSĂ DE DEZVOLTARE DURABILĂ	8

COMPETENȚE SPECIFICE ALE DISCIPLINEI EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE

1. Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului
2. Valorizarea diversității culturale
3. Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept
4. Deschiderea pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii
5. Respect
6. Spirit civic
7. Responsabilitate

8. Auto-eficacitate
9. Toleranța ambiguității
10. Abilități de învățare autonomă
11. Abilități analitice și de gândire critică
12. Abilități de ascultare și observare
13. Empatie
14. Flexibilitate și adaptabilitate
15. Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve
16. Abilități de cooperare
17. Abilități de rezolvare a conflictelor
18. Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană
19. Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea
20. Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea

Unitatea de învățare I: INSTITUȚIILE PUBLICE ÎN SERVICIUL CETĂȚEANULUI

Unități de competență	Unități de conținut	Activitățile de învățare principale și elemente de produs (dacă e cazul)	Nr. de ore	Data	Notă
Deducerea avantajelor transparenței deciziilor de interes public pentru cetățean.	Lecția introductivă	<ul style="list-style-type: none"> - Activitatea „Dilema”: • Elevii/elevele se aranjează pe o linie în punctul care reprezintă opinia lor despre o afirmație; • Elevii/elevele, prin brainstorming, determină calitățile, trăsăturile unei persoane de succes. <ul style="list-style-type: none"> - Prezentarea unităților de învățare ce vor fi studiate în anul II, a finalităților stipulate în curriculum. - Prezentarea modului de lucru și a descriptorilor de competență. - Jocul de autoevaluare „Propoziții lacunare”. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	1		
Analiza critică a valorilor, comportamentelor și modulului de viață necesar asigurării unui viitor durabil.	Regulile – instrumente de interes public și conviețuire pașnică	<ul style="list-style-type: none"> - Problematizarea. Elaborarea regulilor pentru conviețuirea pașnică în comunitate și deducerea criteriilor de eficiență a unei reguli. - Stabilirea priorităților în elaborarea regulilor de către comunitate. - Analiza regulilor de conviețuire într-o comunitate cu diversitate culturală. - Elaborarea și prezentarea proiectului de reguli (activitate în grupuri mixte). - Reflecție asupra experienței de învățare. 	1		
Colaborarea cu factorii decizionali cu referire la cauzele de interes public.	Proprietate publică și	<ul style="list-style-type: none"> - Discuții libere asupra formelor de proprietate. - Activitate în grupuri mici: împărtășirea 	2		

<p>Suținerea inițiativelor de promovare a drepturilor omului.</p> <p>Colaborarea cu factori decizionali în cauzele de interes public</p> <p>Implicarea în îmbunătățirea procesului de elaborare și implementare a politicilor publice locale</p>	<p>proprietate privată</p>	<p>exemplilor despre diferite forme de proprietate, preluate din viața reală.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de determinare a atributelor dreptului de proprietate. - Exercițiul „Vorbește un minut”. <ul style="list-style-type: none"> - Reflecție asupra experienței de învățare. 			
	<p>Dezvoltarea comunității: instituții, servicii publice și infrastructură</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Identificarea intereselor și nevoilor cetățenilor din comunitate. - Stabilirea infrastructurii și serviciilor comunității în baza Declarației Universale a Drepturilor Omului. - Joc de rol: <ul style="list-style-type: none"> ● alegerea primarului și a membrilor Consiliului local; ● desfășurarea unei ședințe publice la care participă membrii Consiliului local și reprezentanți ai comunității; ● stabilirea unei liste a instituțiilor, serviciilor publice și elementelor de infrastructură necesare a fi amplasate în comunitate; ● anunțarea deciziei finale a primarului și membrilor Consiliului local cu referire la infrastructura comunităților. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	2		
	<p>Dezvoltarea comunității: probleme și soluții</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Activitate individuală: identificarea problemelor cu care se confruntă comunitățile din care fac parte. - Activitate în grup: analiza problemelor identificate. - Prezentarea soluțiilor la problemele din comunitate. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	1		
	<p>Reflecție asupra experienței de învățare</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Reflecții asupra experienței de învățare. - Autoevaluarea, evaluarea reciprocă în baza descriptorilor de competență. 	1		

Unitatea de învățare II: DREPTUL LA PARTICIPARE - PILON AL DEMOCRAȚIEI PARTICIPATIVE

Unități de competență	Unități de conținut	Activitățile de învățare principale și elemente de produs (dacă e cazul)	Nr. de ore	Data	Notă
Identificarea caracteristicilor societății civile în cadrul unei societăți democratice	Modelul ciclului de politici publice	<ul style="list-style-type: none"> - Activitatea „Transmite obiectul”. - Descrierea modelului ciclului de politici publice. - Prezentarea exemplelor de politică publică incorect formulată, cu probleme de implementare și cu probleme la evaluare. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	1		
Deducerea avantajelor transparenței deciziilor de interes public pentru cetățean	Implicarea cetățenilor în etapele ciclului de politici publice	<ul style="list-style-type: none"> - Activitatea: „Asocieri forțate”. - Activitate în grupuri: participarea cetățenilor la monitorizarea implementării și la evaluarea politicilor publice. - Prezentarea și analiza site-ului https://bugetulmeu.md/. - Reflecție privind implicarea civică în comunitate. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	2		
Analiza critică a valorilor, comportamentului și modului de viață necesar asigurării unui viitor durabil	Oportunități de participare publică/politică	<ul style="list-style-type: none"> - Prezentarea și analiza rezultatelor statistice pe site-ul bop.ipp.md/ro/categories. - Brainstorming: Cum încurajează Guvernul participarea cetățenilor în rezolvarea problemelor. - Prezentarea și analiza site-ului https://particip.gov.md/. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	2		
Susținerea inițiativelor de promovare a drepturilor omului	O politică publică este o chestiune de dezbateră, nu un fapt	<ul style="list-style-type: none"> - Explorarea site-ului https://particip.gov.md/. - Lucru în grup: selectarea unui proiect de lege, regulament, a unei politici publice, pe care îl/o vor studia/analiza conform Fișei de lucru. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	1		
Colaborarea cu factori decizionali în cauzele de interes public	Reflecție asupra experienței de învățare	<ul style="list-style-type: none"> - Reflecții asupra experienței de învățare. - Autoevaluarea, evaluarea reciprocă în baza descriptorilor de competență. 	1		
Implicarea în îmbunătățirea procesului de elaborare și implementare a politicilor publice locale					

Unitatea de învățare III: DILEMA SUSTENABILITĂȚII

Unități de competență	Unități de conținut	Activitățile de învățare principale și elemente de produs (dacă e cazul)	Nr. de ore	Data	Notă
<p>- Analiza critică a valorilor, comportamentelor și modulului de viață necesar asigurării unui viitor durabil.</p> <p>- Identificarea caracteristicilor societății civile în cadrul unei societăți democratice.</p> <p>Colaborarea cu factorii decizionali cu referire la cauzele de interes public.</p> <p>Deducerea avantajelor transparenței deciziilor de</p>	Conceptul de sustenabilitate	<ul style="list-style-type: none"> - Identificarea situațiilor în care omul acționează în detrimentul naturii. - Descrierea conceptului „Dezvoltare sustenabilă”. - Analiza studiilor de caz. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	1		
	Obiectivele pentru dezvoltarea sustenabilă.	<ul style="list-style-type: none"> - Activitate în grupuri mici: <ul style="list-style-type: none"> ● analiza obiectivelor pentru dezvoltarea durabilă. - Activitate în grup mare: <ul style="list-style-type: none"> ● construirea rețelei obiectivelor pentru dezvoltarea durabilă prin aruncarea ghemului de ață de la elev la elev și interpretarea sensului fiecărui obiectiv. - Stabilirea corelației între obiectivele pentru dezvoltarea durabilă. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	1		
	Importanța interdependenței dintre oameni în dezvoltarea durabilă	<ul style="list-style-type: none"> - Activitatea „Jocul pescuitului”. - Simularea negocierii unei soluții sustenabile. - Identificarea organizațiilor internaționale cu rol de cooperare în problemele legate de sustenabilitate.* - Stabilirea opțiunilor de gestionare a unor resurse comune limitate.* - Discuție ghidată cu referire la interdependența dintre oameni întru soluționarea conflictelor de interese.* - Argumentarea în grupuri mici, a avantajelor și dezavantajelor pe termen scurt și pe termen lung ale soluțiilor bazate pe competiție și cooperare. - Analiza avantajelor și dezavantajelor pe termen scurt și pe termen lung ale soluțiilor bazate pe competiție, respectiv pe cooperare. - Reflecție asupra experienței de învățare. <p>Notă: Activitățile marcate cu asterisc (*) pot fi înlocuite cu activitățile care se regăsesc în aceeași unitate de conținut.</p>	2		

interes public pentru cetățean.	Strategii de susținere a sustenabilității și depășirea conflictelor	<ul style="list-style-type: none"> - Prezentarea unor exemple de situație din viața reală în care sunt luate decizii fără a se gândi la consecințe sau la nevoile reale a umanității. - Discuție dirijată cu referire la consecințele negative ale comportamentelor, deciziilor pe termen lung asupra sustenabilității. - Activitate în grupuri mici: identificarea soluțiilor pentru a limita comportamentele cu efecte negative pe termen lung. - Analiza unor studii de caz. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	2		
	Reflecție asupra experienței de învățare	<ul style="list-style-type: none"> - Activitatea „Obiectul pe masă”. - Reflecții asupra experienței de învățare. - Autoevaluarea, evaluarea reciprocă în baza descriptorilor de competență. 	1		

Unitatea de învățare IV: VALORIFICAREA PATRIMONIULUI CULTURAL CA RESURSĂ DE DEZVOLTARE DURABILĂ

Unități de competență	Unități de conținut	Activitățile de învățare principale și elemente de produs (dacă e cazul)	Nr. de ore	Data	Notă
Identificarea caracteristicilor societății civile în cadrul unei societăți democratice	<ul style="list-style-type: none"> - Patrimoniul cultural: ce avem și cum păstrăm. - Cadrul legislativ național/internațional privind protecția patrimoniului cultural. 	<ul style="list-style-type: none"> - Joc didactic „Povestea unui cuvânt”. - Discuție dirijată cu referire la caracteristicile patrimoniului. - Exerciții de clasare a obiectelor de patrimoniu. - Discutarea și analiza obiectelor de patrimoniu identificate. - Analiza cadrului legal privind protejarea patrimoniului cultural național / internațional. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	2		

<p>Deducerea avantajelor transparenței deciziilor de interes public pentru cetățean.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Selectarea unui/unor obiect / obiecte de patrimoniu cultural și determinarea activităților ce urmează a fi desfășurate. 	<ul style="list-style-type: none"> - Selectarea obiectului/ obiectelor de patrimoniu. - Documentarea și colectarea materialului informativ și vizual despre obiectul/ obiectele de patrimoniu selectat/selectate. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	1		
<p>Suținerea inițiativelor de promovare a drepturilor omului.</p> <p>Colaborarea cu factorii decizionali în cauzele de interes public.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Planificarea și realizarea studiului privind sensibilizarea opiniei publice cu referire la valorificarea obiectului/obiectelor de patrimoniu cultural. 	<ul style="list-style-type: none"> - Formularea unor argumente cu referire la cauzele și efectele pe termen scurt și lung a valorificării obiectului de patrimoniu. - Elaborarea scopului și a obiectivelor planului de acțiuni pentru intervenția în sensibilizarea opiniei publice privind valorificarea obiectului de patrimoniu cultural. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	2		
<p>Analiza critică a valorilor, comportamentelor și modulului de viață necesar asigurării unui viitor durabil.</p>	<p>Realizarea unei/unor acțiuni de sensibilizare a opiniei publice privind valorificarea unui obiect/obiectelor de patrimoniu cultural.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Realizarea unei lucrări practice de prezentare și valorificare a obiectului de patrimoniu. - Exercițiu de creativitate: prezentarea obiectului de patrimoniu în scopul sensibilizării opiniei publice. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	1		
	<p>Prezentarea produsului.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Planificarea evenimentului. - Demonstrarea cu ajutorul mijloacelor tehnice a proiectelor realizate de către fiecare grup. - Discutarea, comentarea impactului activității desfășurate asupra comunității. - Reflecție asupra experienței de învățare. 	1		

	Reflecții asupra experienței de învățare	<ul style="list-style-type: none"> - Reflecții asupra experienței de învățare. - Formularea unor opinii personale referitoare la valorificarea patrimoniului cultural prin identificarea și ilustrarea competențelor, evaluarea reciprocă. 	1		
--	--	--	---	--	--

Proiectarea de scurtă durată (a unei activități, lecții) presupune crearea unui design al activității educaționale pentru formarea competențelor/unităților de competență vizate. Realizarea ei include anumite etape:

- identificarea descriptorilor de competență (*Metodologia de evaluare prin descriptori în învățământul profesional tehnic*) din cele patru domenii ale competențelor pentru cultura democratică: valori, atitudini, abilități, cunoaștere și înțelegere critică;
- elaborarea obiectivelor operaționale în baza unităților de competență. La *Educația pentru societate* obiectivele lecțiilor trebuie să țină cont de competențele care urmează a fi dezvoltate. Obiectivele nu trebuie să fie numeroase, deoarece nu este real să ne așteptăm ca într-o lecție să realizăm multe obiective. Recomandăm maximum trei obiective;
- concretizarea surselor necesare în planificarea pentru realizarea activității didactice;
- stabilirea strategiei didactice și tehnologiei didactice;
- reflecția.

Este important ca modul de planificare și de realizare a lecțiilor să fie centrat pe formarea de competențe, nu pe conținuturi. Astfel, în proiectarea și realizarea demersului didactic, profesorul:

- respectă nevoile, ritmul și capacitățile elevilor/elevelor, fără a insista pe elaborarea unui produs sau soluționarea de către elevi/eleve a unei situații/ probleme;
- asigură un mediu respectuos, sigur și incluziv, unde elevii/elevele sunt liberi să experimenteze și să greșescă și care susține elevii/elevele în procesul lor individual de învățare;
- manifestă respect și încredere în resursele și potențialul elevilor/elevelor fără a interveni artificial în procesul lor;
- ghidează procesul didactic oferind elevilor/elevelor oportunități autentice de învățare experiențială, evitând memorizarea termenilor, concursurile, competițiile, moralizarea, compararea și ierarhizarea /premierea produselor;
- identifică împreună cu elevii/ elevele diferite platforme educaționale online și, în baza unor studii de caz, filmulețe didactice, stimulează reflecția în grup mare, grupuri mici, în perechi sau individual. Nu este încurajată transcrierea de definiții, texte, scrierea de referate și transmiterea acestora cadrului didactic pentru a le verifica;
- decide asupra timpului și formei temei pentru acasă, care are ca obiectiv continuarea reflecțiilor în alte contexte de viață decât cel școlar (nu scrierea de referate, reproducere de noțiuni/ texte sau elaborarea de produse într-un mod mecanic) .

Proiectarea zilnică nu este obligatoriu de a se realiza conform cadrului ERRE.

Exemplu de proiectare didactică zilnică

Tema: Decizie democratică – democrație reprezentativă, directă și participativă

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none">● Susține că alegerile democratice trebuie întotdeauna organizate în mod liber și corect.● Exprimă părerea că persoanele alese în funcții publice nu trebuie să abuzeze de putere sau să depășească limitele autorității, stabilite prin lege.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none">● Oferă spațiu celorlalți, pentru a se putea exprima.● Exprimă respect pentru diferite opinii sau idei, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none">● Poate construi o argumentație logică în favoarea sau împotriva unei anumite interpretări.● Poate sintetiza idei și dovezi din diverse domenii, pentru formularea unui discurs.● Poate utiliza criteriile, principiile sau valori explicite și specificabile pentru exprimarea de opinii.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none">● Poate reflecta critic asupra mecanismelor de funcționare a democrației.● Poate explica importanța procedurilor democratice pentru alegerea reprezentanților în Consiliul elevilor (CE).● Poate reflecta critic asupra unei probleme a localității sau a societății, cu raportare la principiile drepturilor omului, democrației, statului de drept și respectului pentru diversitatea culturală.

Obiective operaționale:

La sfârșitul lecției, elevul/eleva va fi capabil/ă:

- O1 – să identifice caracteristicile specifice, avantajele și limitele democrației reprezentative și directe;
- O2 – să argumenteze necesitatea implicării cetățenilor în procesul de luare a deciziilor;
- O3 – să elaboreze idei de îmbunătățire a procesului decizional în cadrul școlii.

Strategii didactice:

- Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, în perechi, în grupuri mici, în plen.
- Metode și procedee didactice: discuția dirijată, agenda cu notițe paralele, analiza critică, lucrul cu fișa, organizator grafic.

- Resurse: Echipament IT, Fișa 1, cu exemple de luare a deciziilor în democrația directă, reprezentativă și participativă, foi A4, carioci.

Timp alocat – 45 min.

Obiective	Demers didactic	Durata	Tehnologii didactice
	<p>Organizarea clasei pentru lecție. Captarea atenției. Profesorul propune elevilor/elevelor să mediteze asupra afirmației „<i>Democrația este dictatura adevărului.</i>” (V. Martin)</p>	4 min.	<p><i>Agenda cu notițe paralele</i> <i>Activitate în grup mare</i></p>
O1	<p>Decizii de interes public Profesorul afișează pe tablă, distribuie în format tipărit sau proiectează pe ecran o listă cu decizii aflate pe ordinea de zi a unei autorități publice, de exemplu, Consiliul local, a unei ședințe a Consiliului local, o combinație de elemente selectate de profesor din ordinea de zi a unor ședințe ale Consiliului local sau o listă concepută de profesor, cu decizii ipotetice pentru ordinea de zi a unei ședințe a unei autorități publice alese ce are dreptul de a adopta acte normative. Profesorul explică faptul că în cadrul lecției se vor analiza trei variante de organizare a procesului de luare a deciziei în baze democratice, pentru a înțelege cum funcționează fiecare, precum și care sunt avantajele și dezavantajele fiecărei variante.</p>	5 min.	<p><i>Discuția dirijată</i> <i>Echipament IT</i> <i>Activitate în grup mare</i></p>
O1	<p>Identificarea avantajelor și dezavantajelor formelor democratice de luare a deciziei Elevii/evelele formează șase grupuri și lucrează cu fișele de descriere a specificului democrației directe, reprezentative și participative. Fiecare grup are o sarcină diferită, dar cu referire la aceeași listă de decizii, prezentată anterior: 1. Avantajele deciziei în democrația reprezentativă 2. Dezavantajele deciziei în democrația reprezentativă 3. Avantajele deciziei în democrația directă 4. Dezavantajele deciziei în democrația directă 5. Avantajele deciziei în democrația participativă 6. Dezavantajele deciziei în democrația participativă. Fiecare grup analizează procesul prevăzut pentru luarea deciziei în tipul de democrație care îi revine și pregătește concluziile, pe care le scrie pe o coală de hârtie. Pentru facilitarea procesului de identificare a avantajelor și dezavantajelor, profesorul poate afișa pentru elevi</p>	15 min.	<p><i>Activitate în grupuri mici</i> <i>Lucrul cu fișa „Specificul democrației directe, reprezentative și participative”</i> <i>Foi A4 carioci</i></p>

	<p>următoarele aspecte ale evaluării:</p> <ul style="list-style-type: none"> - complexitatea, durata și costurile fiecărui proces; - șansele de a se ajunge la decizii care să fie echitabile și să rezolve în mod eficient problemele din listă; - riscurile de corupție sau de influențare a deciziei de către grupuri de interese nelegitime; <p>satisfacția cetățenilor cu privire la decizia luată.</p>		<i>Discuția dirijată</i>
O2	<p>Compararea formelor democratice de luare a deciziei</p> <p>Fiecare grup prezintă în două-trei minute concluziile la care a ajuns și răspunde la întrebările și comentariile colegilor.</p> <p>În urma comparării celor trei modalități de luare a deciziei, va rezulta, cel mai probabil, că democrația participativă, deși este complexă și presupune costuri, este varianta care are cele mai mari șanse să conducă la decizii echitabile, eficiente, cu riscuri mai mici de corupție și influențe nelegitime și cu șanse mai mari de a fi susținută de cetățeni.</p> <p>Este posibil ca elevii/elevele să supraevalueze avantajele democrației directe și să nu conștientizeze și riscurile de luare a unor decizii inadecvate. În acest caz, va fi necesară o discuție suplimentară la această temă, ce poate porni de la analiza unor exemple cu referire la situațiile contradictorii create în procesul de luare a deciziilor în cadrul democrației directe, cum ar fi: referendumul privind adoptarea unei Constituții a Uniunii Europene din 2005, referendumul din 2016 privind ieșirea Regatului Unit din Uniunea Europeană etc.</p>	20 min.	<p><i>Activitate în grup mare</i></p> <p><i>Prezentarea concluziilor</i></p> <p><i>Organizatorul grafic</i></p> <p><i>Analiza critică</i></p> <p><i>Discuția ghidată</i></p>
O3	<p>În discuția de reflecție, pot fi utilizate următoarele întrebări:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Care sunt principalele limite ale proceselor de luare a deciziei discutate? - Ce este cel mai important să avem în vedere, atunci când stabilim cum să fie luate deciziile? Din ce motive? - Implicarea mai multor persoane contribuie la luarea unei decizii mai calitative sau nu? De ce? - Cum sunt luate deciziile în școala noastră? - Este necesară mai multă implicare în procesul de luare a deciziilor din partea elevilor, părinților? De ce? - Cum poate fi utilizată experiența acumulată astăzi pentru a îmbunătăți procesul decizional în instituția noastră? 		<p><i>Autoevaluare</i></p> <p><i>Activitate în perechi</i></p> <p><i>Evaluare reciprocă</i></p> <p><i>Discuția reflexivă</i></p>
	<p>La finalul lecției, profesorul le propune elevilor/eleavelor să afle opinia părinților sau a altor persoane apropiate despre modul de luare a deciziilor.</p>	1 min.	

Democrația reprezentativă este un regim politic democratic în care **cetățenii deleagă puterea de a lua decizii unor reprezentanți** pe care îi aleg chiar din rândurile lor, pentru a se ocupa de treburile publice. Alegerile legitimează dreptul reprezentanților de a decide în locul și în numele poporului, fără a-l mai consulta, pentru o perioadă limitată, după care trebuie organizate noi alegeri.

Procesul de luare a deciziilor presupune următoarele etape:

- alegerea reprezentanților în structura de luare a deciziilor (de exemplu, în Consiliul local, în Parlament);
- întrunirea reprezentanților, desemnarea responsabilităților și a funcțiilor de conducere;
- propunerea temelor pe ordinea de zi;
- discutarea temelor și luarea deciziilor prin vot.

Democrația directă este un regim politic democratic în care populația exercită puterea în mod direct. Democrația directă mai este numită, uneori, și *democrație pură*. De regulă, **toți cetățenii votează direct, pentru a lua decizii în vederea soluționării problemelor de interes public** la nivel local, regional sau național. Dezvoltarea sistemelor informaționale, în special a internetului, deschide noi perspective pentru aplicarea democrației directe: cetățenii pot exprima opinii și lua decizii prin internet.

Procesul de luare a deciziilor presupune următoarele etape:

- consultarea cetățenilor pentru identificarea temelor/subiectelor de interes major;
- organizarea votului pentru fiecare temă identificată;
- anunțarea deciziilor stabilite în urma votului.

Democrația participativă este o formă a democrației care integrează democrația directă și democrația reprezentativă: **cetățenii se asociază în grupuri de inițiativă și organizații obștești, participă în consultări publice, semnalează despre probleme și propun soluții, pe care apoi le discută reprezentanții aleși, care iau deciziile**. Pot exista și situații în care anumite decizii sunt lăsate în seama cetățenilor. Această variantă a democrației a apărut în secolul al XX-lea, ca urmare a criticii democrației reprezentative, care a contribuit la crearea unei elite politice distanțate de cetățenii de rând.

Procesul de luare a deciziilor presupune următoarele etape:

- organizarea de alegeri pentru desemnarea reprezentanților;
- întrunirea reprezentanților, desemnarea responsabilităților și a funcțiilor de conducere;
- propunerea temelor pe ordinea de zi: pot fi propuse atât de către persoane alese, cât și de cetățeni/grupuri de inițiativă;
- consultarea cetățenilor;
- discutarea temelor, inclusiv a celor propuse de cetățeni, a punctelor de vedere exprimate de cetățeni și luarea deciziilor prin vot;
- comunicarea deciziilor luate și, eventual, colaborarea cu cetățenii în aplicarea lor.

Adaptare după sursa: Educație pentru societate. Ghidul profesorului, clasa X, Consiliul European, 2020, https://mecc.gov.md/sites/default/files/coe_educatie_pentru_societate_clasa_11_ro.pdf

Competențele pentru cultura democratică sunt formate atât în cadrul lecțiilor cât și în alte contexte de viață. La diferite etape ale dezvoltării, elevii/elevele pot decide autonom cu cine să interacționeze și o fac în mai multe moduri cu diferiți reprezentanți ai comunității. În acest sens, participarea benevolă a elevilor/elevelor în procesele organizațiilor neguvernamentale, centrelor de tineret, centrelor de sănătate prietenoase tinerilor/tinerelor, Consiliilor locale ale tinerilor, administrației publice locale, grupurilor de inițiativă etc. oferă o gamă largă de oportunități pentru explorarea interculturalității și a proceselor democratice. Rolul cadrului didactic, în acest proces complex, este de facilita discuțiile cu

elevii/elevele despre misiunea și proiectele organizațiilor și instituțiilor la nivel local, național și internațional, fără a-i convinge sau impune să participe. La necesitate, cadrul didactic poate invita la ore persoane resursă pentru a crea contexte de învățare cu participarea tuturor factorilor interesați în dezbateră problemelor din comunitate.

II. STRATEGII DE REALIZARE A DEMERSULUI DIDACTIC

Strategiile didactice reprezintă un ansamblu de modalități, acțiuni de organizare a procesului didactic prin combinarea metodelor, procedeele, resurselor educaționale și a formelor de organizare a învățării (frontal, pe grupe, în perechi și individual), combinate pentru atingerea obiectivelor pedagogice.

Strategia didactică are următoarele *caracteristici*:

- implică elevii în situații specifice de învățare;
- raționalizează și adaptează conținutul învățării la particularitățile psih individuale ale elevilor/elevelor;
- creează condiții favorabile pentru interacțiunea componentelor procesului de învățare;
- asigură combinarea contextuală și originală a elementelor procesului de învățare.

Principalele *componente* ale strategiei didactice sunt:

- sistemul obiectivelor operaționale;
- formele de organizare și desfășurare a activității de învățare;
- sistemul metodelor și procedeele didactice;
- sistemul mijloacelor de învățământ, a resurselor utilizate.

Cadrele didactice selectează și ajustează strategiile didactice la specificul disciplinei *Educația pentru societate* în funcție de situația educațională și programul de formare profesională. O atenție sporită în formarea competențelor pentru o cultură democratică, cadrele didactice acordă formelor active și interactive de învățare.

Întrucât disciplina *Educația pentru societate* valorifică dimensiunea practică, activitățile de învățare-evaluare implică elevul/eleva în procesul educațional, acesta având rolul nu doar de obiect, ci și de subiect al învățării. Astfel, învățarea activă presupune abordarea integră a conținuturilor învățării și diversitatea strategiilor didactice utilizate. Una din strategiile didactice pe care se pune accent la disciplina *Educație pentru societate* este abordarea învățării din perspectiva constructivistă. Lumea în care trăim constă din conceptele și judecățile, imaginile și experiențele, pe care ni le-am creat despre ea. Perspectiva constructivistă asupra procesului didactic are în centru ceea ce se întâmplă în mintea elevilor/elevelor pe parcursul activităților de învățare.

Constructivismul concepe învățarea ca pe un proces individualizat:

- elevii/elevele construiesc, reformează și creează structuri cu înțeles. Noile informații se leagă de ceea ce un elev/elevă deja cunoaște sau a înțeles;
- elevii/elevele participă la procesul de învățare cu biografiile și experiențele lor individuale;
- genul, clasa, vârsta, etnia sau credința religioasă și alte aspecte ale identității pot influența perspectiva unui elev/elevă.

Învățarea constructivistă presupune diferite tipuri de procese mentale, iar cadrul didactic joacă un rol important în susținerea acestora:

1. **Elevii/elevele „construiesc” ceea ce au înțeles – descoperă și creează ceva nou.** În acest context, cadrul didactic le poate oferi elevilor sprijin prin crearea de oportunități de învățare; proiectarea de sarcini stimulative; instruirea prin intermediul mediilor și prin contribuții (prezentări) care reprezintă

obiectele învățării; încurajarea și sprijinul oferit pentru creșterea stimei de sine a elevului.

2. **Elevii/elevele „reconstruiesc” ceea ce au învățat – aplică și testează ceea ce au învățat.** Cadrele didactice organizează procesul de învățare astfel încât acesta să ofere oportunități de împărtășire, prezentare și discuție; testare și evaluare, aplicare; Aceasta se poate realiza prin activitățile de tip portofoliu sau prin proiectarea unor sarcini stimulative (de exemplu în cadrul activităților de învățare prin proiecte).

3. **Elevii/elevele își „deconstruiesc” și evaluează critic propriile rezultate sau pe ale celorlalți.** În lipsa acestui element al revizuirii și testării critice, orice efort de învățare ar deveni irelevant pentru societate și pentru elevii înșiși. În cazul acesta, învățarea are și o dimensiune socială.

Învățarea constructivistă presupune așadar angajarea elevilor/elevelor într-un proces ce include o varietate de interacțiuni și realizarea de activități practice ce generează produse educaționale specifice și care sunt urmate de reflecție în vederea conștientizării a ceea ce s-a învățat.

1. Metode didactice

Una dintre cele mai importante componente a strategiilor didactice sunt *metodele* și procedeele de învățare și evaluare. În procesul realizării activității didactice la disciplina *Educație pentru societate* sunt utilizate preponderent metode interactive:

- **metode conversativ - interogative, de tip dialog:** conversația liberă, conversația dirijată, brainstorming, dezbateră, discuția în grupuri mici (socratică), discuția frontală, problematizarea, forumul;
- **metode bazate pe explorarea realității obiective:** Interviu, Chestionarul, Sondajul, Observarea, analiza documentelor/actelor legislative și normative, Focus - grup etc;
- **metode bazate pe acțiune:** Jocul de rol, Exercițiul, Studiul de caz, Simularea, aplicații WEB etc.;
- **metode de dezvoltare a spiritului critic și creativ:** Cubul, Mozaic, Ciorchinele, Revizuirea circulară, Turul galeriei, Metoda 6-3-5, Microfonul liber, Brainwriting, Philips 6-6, Controversa creativă, PRES, Harta conceptuală etc.;
- **metode de formare a sistemului de atitudini și valori:** Linia valorii, analiza critică, reflecția, introspecția asupra propriilor credințe, convingeri și norme culturale etc.

În această ordine de idei, exemplificăm câteva metode ce pot fi aplicate cu succes în formarea competențelor specifice disciplinei *Educație pentru societate*:

Metoda TURUL GALERIEI presupune evaluarea interactivă și profund formativă a produselor realizate de grupuri de elevi/eleve.

Algoritm de lucru:

1. În grupuri de trei sau patru, elevii/elevele lucrează mai întâi la o problemă care se poate materializa într-un produs (un set de reguli, o diagramă), pe cât posibil pretându-se la abordări variate.
2. Produsele sunt expuse pentru examinare, ca într-o galerie de artă. (o derivată a metodei este *rotația posterelor* spre dreapta, fiecare echipă analizează conținutul și intervine cu modificări dacă consideră necesar, rotația continuă până posterul ajunge la poziția inițială).
3. La semnalul profesorului, grupurile se deplasează pentru a examina și a discuta fiecare produs. Elevii/elevele își iau notițe și pot face comentarii pe produsele expuse.
4. După turul galeriei, grupurile își reexaminează propriile produse prin comparație cu celelalte și citează comentariile făcute pe produsul lor.

Metoda STUDIUL DE CAZ este o modalitate de a analiza o situație specifică, particulară, reală sau ipotetică, modelată sau simulată, care există sau poate să apară într-o acțiune, fenomen, sistem de orice natură. Metoda este denumită caz, în vederea studierii sau rezolvării lui, în raport cu nevoile înlăturării unor neajunsuri sau a modernizării proceselor, asigurând luarea unei decizii optime în domeniul respectiv.

Metoda studiului de caz are un pronunțat caracter formativ și euristic, contribuind la antrenarea și dezvoltarea capacităților intelectuale, oferind elevilor soluții de rezolvare a unor situații-problemă practice.

Algoritm de lucru:

1. Prezentarea cadrului general în care s-a produs evenimentul sau cazul respectiv.
2. Sesizarea nuanțelor cazului concomitent cu înțelegerea necesității rezolvării lui de către elevi/eleve: stabilirea aspectelor neclare, solicitarea informațiilor suplimentare referitoare la modul de soluționare a cazului.
3. Studiul individual al cazului propus: documentarea participanților, găsirea și notarea soluțiilor.
4. Dezbateră în grup a modului de soluționare a cazului: analiza variantelor, compararea rezultatelor obținute și analiza critică a acestora printr-o dezbateră liberă, moderată de profesor.
5. Formularea concluziilor optime pe baza luării unor decizii unanime.
6. Evaluarea modului de rezolvare a situației-caz și evaluarea grupului de participanți, analizându-se gradul de participare.

Metoda PRES are următoarele componente și se desfășoară pe etape:

1. *Poziția* - *Cred că ...* (Fiecare participant își exprimă liber opinia);
2. *Raționament* - *... deoarece ...* (Punctul de vedere este confirmat prin argumente clare în sprijinul poziției exprimate);
3. *Exemplu* - *de exemplu ...* (Furnizarea de dovezi concrete care susțin argumentele și poziția);
4. *Sumar* - *Deci, cred că ...* (Rezumă, formulează concluzii).

Exemplu de PRES:

1. P – „*Eu cred că păstrarea patrimoniului cultural este foarte important, deoarece contribuie la educația culturală a generației în creștere*”;
2. R - „*Datorită faptului că patrimoniul cultural este conservat, tinerii pot examina și pot învăța mai multe lucruri despre valorile spirituale ale poporului*”;
3. E – „*În R. Moldova a fost adoptată legea prin care se stimulează ocrotirea și conservarea monumentelor istorice culturale și se pedepsesc persoanele care comit abuzuri*”;
4. S – „*Prin urmare, consider că protecția patrimoniului cultural este o parte integrantă a educației culturale*”.

Metoda FOCUS – GRUP reprezintă, în esență, o discuție focalizată pe o anumită tematică delimitată, în scopul obținerii unor date aprofundate, dar mai ales, al modificării ideilor, atitudinilor și opiniilor exprimate de către participanți/participante. Discuția se focalizează asupra unei probleme și nu se restrânge la o anumită sarcină de lucru, ci la parcurgerea succesivă a temei discutate.

Algoritm de lucru:

1. *Stabilirea problemei.* Problema să fie interesantă pentru elevi/eleve și să corespundă obiectivelor operaționale și ea poate să vină de la profesor sau să fie aleasă de elevi/eleve după un *brainstorming* sau o *discuție liberă*.
2. *Constituirea grupului.* Se formează grupuri eterogene (5-6 elevi/eleve) care vor discuta liber asupra fiecărei sarcini. Grupa poate fi constituită de profesor sau profesorul desemnează un lider care își alege colegii/colegele sau căruia i se alătură colegii/colegele.
3. *Pregătirea moderatorului.* Moderatorul este pregătit cu participarea profesorului care presupune:
 - a) elaborarea întrebărilor pe care acesta le va adresa colegilor/colegele din grupul său;
 - b) stabilirea strategiilor de desfășurare a activității. Se va decide ordinea intervenției membrilor grupei, cum vor fi motivați cei mai pasivi, cum va proceda moderatorul dacă elevii/elevele din grup vor fi inerti etc.

4. *Pregătirea secretarului.* Secretarul facilitează lucrul moderatorului și ține evidența intervențiilor verbale, a opiniilor exprimate, pentru a oferi suficiente date la etapa de generalizare și totalizare a ideilor.
5. *Pregătirea elevilor/elevelor.* Elevii/elevele sunt anunțați despre subiectul discuției, fără să li se ofere întrebările care le vor fi puse, dar se pot da anumite noțiuni, cuvinte-cheie.
6. *Desfășurarea interviului.* Această etapă poate începe cu o activitate de spargere a gheții (salut, adresare, o întrebare fulger). Moderatorul formulează întrebarea care poate fi afișată și la tablă și încurajează elevii/elevele din prima grupă să răspundă. După ce se oferă răspunsul, al doilea grup preia concluziile primului grup și dezvoltă același subiect, folosindu-se de noi informații. Concluziile celui de al doilea grup sunt preluate de al treilea grup, care dezvoltă în felul lui același subiect. Procesul continuă în același mod și cu celelalte grupuri incluse în activitate. Moderatorul va trece la următoarea întrebare atunci când subiectul va fi epuizat. Toate întrebările propuse pentru discuție sunt analizate după același algoritm.
7. *Generalizarea.* Moderatorul cu ajutorul secretarului va formula câteva concluzii și va evidenția momentele-cheie ale discuției și mulțumește colegilor/collegelor pentru participare.

Metoda CERCUL DE IDEI este eficientă în situații în care este necesară elaborarea unei liste de idei. Această metodă permite implicarea tuturor elevilor/elevelor, evitându-se situațiile în care doar elevii/elevele dintr-un grup au posibilitatea de a comunica propunerile lor.

Algoritm de lucru:

- elevii/elevele unei clase sunt organizați în mai multe grupuri de 3-5 participanți/participante;
- profesorul propune fiecărui grup problema pentru discuție și solicită completarea unei liste cu idei (de exemplu: Care sunt avantajele și limitele emigrației? Fiecare grup completează două liste - efecte „pozitive” și efecte „negative” ale emigrației.);
- după expirarea timpului de discuție, fiecare grup prezintă câte o idee din lista alcătuită (de exemplu un avantaj și o limită a emigrației);
- grupurile prezintă răspunsurile, în cerc, până când sunt epuizate toate răspunsurile;
- participanții/participantele trebuie să se asigure că nu repetă ideile deja exprimate de alte grupuri;
- profesorul sau un elev/elevă scrie ideile expuse pe tablă sau pe o coală de hârtie;
- ideile adunate pot fi discutate, aranjate în baza importanței lor, sunt propuse soluții etc.

Metoda LINIA VALORII este o metodă de reprezentare în spațiu de-a lungul unei linii a pozițiilor sau atitudinilor diferite ale elevilor/elevelor față de o anumită problemă (preferabil o anumită problemă morală care permite atitudini graduale).

Algoritm de lucru:

1. Profesorul va enunța problema care este în discuție sub forma unei întrebări care implică luarea unei decizii, atitudini personale. Întrebarea poate fi pusă în finalul unei activități de evocare (sau a unei lecții) care ridică acea problemă.
2. Fiecare elev/elevă va răspunde individual la întrebarea enunțată de profesor, notându-și după caz răspunsul pe o foaie de hârtie.
3. Profesorul va trasa în clasă o linie imaginară și va ruga elevii/elevele să se poziționeze pe acea linie în funcție de atitudinea pe care o adoptă în răspuns. Extremitățile liniei reprezintă răspunsurile tranșante, cele absolut pozitive și cele de negare totală. Discutând cu colegii/colegele lor și comparând răspunsurile elevii/elevele își vor clarifica poziția pe care o vor ocupa pe linia imaginară.
4. Se poate organiza în mod opțional o discuție între elevii/elevele de opinii extreme, care pot fi rugați să aducă argumente care să susțină poziția lor.

Selectarea metodelor se face în funcție de obiectivele operaționale, unitatea de învățare/conținut, mijloace, nivelul de pregătire a grupei și motivația elevilor/elevelor, creativitatea profesorului și a elevilor/elevelor. Profesorul la disciplină ghidează procesul didactic oferind elevilor/elevelor

oportunități autentice de învățare experiențială, evitând memorizarea termenilor, concursurile, competițiile, moralizarea, compararea și ierarhizarea/premierea produselor.

2. Forme de activitate

La orele de *Educație pentru societate* activitatea didactică se poate realiza în mai multe moduri: frontal, în grupe mici, în perechi și individual. Alegerea formelor de activitate se face în funcție de obiectivele urmărite, de unitățile de conținut cu care se lucrează, de particularitățile de vârstă și individuale ale elevilor/elevelor, de modul în care se face evaluarea activității etc. Reieșind din specificul procesului didactic la *Educația pentru societate*, recomandăm organizarea activităților de învățare în grupuri mici.

Activitatea frontală reprezintă o formă de organizare a învățării care se realizează de către profesor cu întreg colectivul clasei, se lucrează în același timp cu toți elevii/elevetele angajați în aceeași activitate și se aplică în situațiile când se debriefează activitatea, se trag concluzii, se fac generalizări, profesorul având rolul de a îndruma, ghida, dirija activitatea elevilor/elevelor. În procesul de învățare la disciplina *Educație pentru societate* activitatea frontală are o pondere mică, fiind utilizată atunci când se pregătește activitatea în grup sau individuală, când se delimitează problemele ce trebuie studiate, metodele ce trebuie folosite și etapele de parcurs sau atunci când se dezbate/discută rezultatele activității de grup și individuale.

Activitatea în grupe reprezintă o formă de organizare a procesului de învățare care presupune crearea unor micro colectivități și se bazează pe cooperarea membrilor/membrelor grupei, combinând inteligența și efortul individual cu eforturile celorlalți colegi/colege de grup. La organizarea elevilor/elevelor în grupuri mici este important ca acestea să nu fie omogene.

Cadrul didactic încurajează diversitatea componenței grupurilor în care să fie și fete, și băieți, și minoritari, și majoritari, și elevi/eleve cu rezultate școlare mai bune, și elevi/eleve cu rezultate școlare mai slabe. Modalitatea de formare a grupurilor este diversă: prin enumerare, tragere la sorti, aleatoriu, după interese, în baza unui joc energizant etc. Este important ca elevii/elevetele să înțeleagă de la început că nu există o ierarhie între ei/ele.

Cadrul didactic va încuraja implicarea tuturor elevilor/elevelor în activitatea grupului, monitorizând asumarea unui rol precis de către fiecare elev/elevă:

1. **Facilitatorul/Organizatorul:** observa activitatea grupului, anunță instrucțiunile, se asigură că toți membri grupului participă, la necesitate poate solicita ajutorul profesorului sau colegilor/colegeilor.
2. **Reporterul:** rezumă ideile principale, face legătura între conceptele discutate, notează răspunsurile grupului, discută cu membrii/membrele grupului ce și cum va fi prezentat grupului mare, ce parte va prezenta fiecare membru/membră al echipei.
3. **Responsabilul de cronometrare:** anunță grupul când trebuie să termine de rezolvat sarcina, monitorizează și coordonează timpul cu membrii/membrele grupei pentru fiecare sarcină, se asigură că sarcina este realizată în timpul stabilit.
4. **Responsabilul cu materialele:** este responsabil/responsabilă de aprovizionarea cu materialele necesare activității a grupei.
5. **Moderator:** se asigură că grupul realizează sarcina fără a fi distras de alte subiecte, că fiecare membru/membră al grupului are ocazia să-și spună părerea, că deciziile sunt luate în mod democratic.

Rolurile sunt distribuite aleatoriu și nu rămân fixe de la o activitate la alta: moderatorul/moderatoarea poate prelua rolul de responsabil de managementul timpului; responsabilul/responsabila de cronometrare preia rolul de responsabil/responsabilă de notarea și

prezentarea ideilor principale etc. Astfel, fiecare elev/elevă din grup va ajunge, până la final, să-și asume fiecare din cele cinci roluri.

În funcție de activitățile de învățare pot apărea noi roluri în realizarea sarcinilor, importante este acestea să fie explicate elevilor/elevelor. Așadar, în activitatea de grup nu există un lider, ci doar sarcini, asumate pe rând de toți membrii/membrele grupului.

Rolul cadrului didactic pe parcursul activităților în grupuri mici presupune monitorizarea și alocarea echilibrată a responsabilităților, astfel încât să se asigure tuturor elevilor/elevelor șansa de a contribui la activitate și intervenția în cazul în care apar dificultăți și este nevoie de susținere.

Profesorul stimulează elevii/elevele să acorde atenție nu doar obținerii rezultatelor, ci și procesului de grup, modului în care ei interacționează sau modului în care în grup sunt valorificate competențele și interesele membrilor, adresând întrebări despre aceste aspecte înainte de a asculta prezentările fiecărui grup.

Profesorul observă permanent modul în care elevii/elevele interacționează în activitățile de grup și dacă identifică elevi/eleve care se retrag sau care, chiar și involuntar, sunt excluși în anumite situații sau părerea lor nu este luată în considerare, intervine, amintind elevilor/elevelor regulile stabilite și adresând întrebări grupului respectiv despre cum cred ei că pot asigura o participare egală.

Activitatea în grupuri mici presupune respectarea următoarelor etape:

- stabilirea temei, obiectivelor, acțiunilor de realizat;
- repartizarea sarcinilor de lucru pe grupuri;
- distribuirea rolurilor în cadrul fiecărui grup;
- realizarea sarcinilor și discutarea rezultatelor obținute la nivelul grupului;
- discutarea, completarea și prezentarea rezultatelor obținute în grupul mare;
- reflecția asupra procesului.

Activitatea în grup este cea mai adecvată și mai vast aplicată în procesul de învățare la *Educația pentru societate*, deoarece această formă de organizare ajută elevii/elevele să-și construiască și să împărtășească propria experiență, să valorizeze diversitatea de experiențe, să capete încredere în forțele proprii, să conștientizeze că performanțele bune ale grupului se datorează contribuțiilor lor individuale, să se simtă respectați/respectate și utili/utile, să se ajute reciproc, creând astfel premisele constituirii unei adevărate comunități.

Lucrul în perechi poate fi organizat în cadrul activității în grupurile mici sau în grupul mare, elevii/elevele având sarcini sau exerciții de rezolvat împreună, să gândească argumente, să-și prezinte poziția sa, să realizeze o inversare a pozițiilor, formulând poziția la care s-a ajuns prin consens.

Activitatea individuală reprezintă o formă de organizare a elevilor/elevelor care presupune angajarea lor în realizarea sarcinilor de învățare în funcție de particularitățile individuale (elevi/eleve cu CES) și care poate fi aplicată pentru efectuarea exercițiilor, reflecțiilor în baza fișelor.

Varietatea formelor de organizare a elevilor va asigura cadrul favorabil pentru activitatea independentă/autonomă a acestora la orele de *Educație pentru societate*. Rolul profesorului fiind de facilitator, de observator al comportamentului acestora, pentru a identifica competențele formate. Profesorul nu este furnizor de informație în cadrul orelor de Educație pentru societate, ci creator de contexte în care elevul/eleva să se dezvolte singur în cooperare cu ceilalți.

3. Mijloacele de învățământ

Mijloacele de învățământ sunt instrumentele materiale și tehnice, produse, adaptate ori selectate în vederea realizării sarcinilor în procesul educațional și ele influențează în mod substanțial procesul de formare a competențelor pentru cultura democratică, constituind o componentă majoră a procesului didactic la orele de *Educație pentru societate*. Ele facilitează înțelegerea unor procese, contexte din

viața societății, care permit transmiterea/asimilarea valorilor, formarea de atitudini, abilități, cunoștințe și înțelegere critică pentru cultura democratică. În cadrul orelor de *Educație pentru societate* profesorul poate utiliza un spectru larg de resurse didactice, adaptate la nevoile elevilor, cum ar fi:

Resurse materiale educaționale (*ghiduri de învățare, cazuri/contexte din viața de zi cu zi, postere, diagrame, scheme, texte/acte legislative și normative naționale și internaționale etc.*) care oferă informații, repere pentru participarea și implicarea elevilor/elevelor în rezolvarea problemelor comunității, contexte reale și situații practice care reflectă chestiuni relevante despre drepturile omului, cetățenie democratică, justiție, egalitate, interculturalitate și guvernare democratică.

În cadrul orelor de *Educație pentru societate* profesorul utilizează informații validate științific și accesibile elevilor/elevelor în general sintetizate în manuale școlare, asigurându-se că acestea sunt accesibile elevilor/elevelor. Cu acest scop pot fi utilizate mai mult tipuri de surse, cum ar fi: *sursele textuale, sursele vizuale sau datele statistice.*

Sursele textuale sunt cele mai frecvent utilizate în cadrul învățării. Elevii/elevetele trebuie încurajați să consulte diferite texte ca surse de informație și să selecteze din ele elementele relevante. Acest text nu vor fi doar furnizate de cadrul didactic, ci și identificate direct sau indirect de elevi pe parcursul activităților. În cazul fiecărui text utilizat, pe lângă extragerea informațiilor cheie, elevii/elevetele vor formula răspunsuri la o serie de întrebări care să permită contextualizarea, evaluarea și interpretarea informațiilor respective, cum ar fi:

1. *Care este tipul documentului? a) act normativ/legislativ; b) un apel public; c) un document administrativ (raport, proces-verbal, rezoluție, declarație, regulament guvernamental etc.); d) declarație diplomatică, act, notă; e) studiu științific etc.*
2. *Cine este autorul documentului (o instituție, o persoană oficială sau neoficială, anonimă)?*
3. *Care este apartenența autorului (politică, etnică, instituțională, etc.)?*
4. *Când, unde și de ce a apărut textul?*
5. *Există elemente în document, care demonstrează validitatea informațiilor respective, de exemplu că autorul se bazează pe experiența personală sau a participat la evenimente, că datele menționate sunt confirmate din diferite surse, etc?*
6. *Sunt dovezi care ne ajută să formulăm concluzii cu privire la motivele și scopul celor implicați în elaborarea documentului?*
7. *Are documentul elemente de conținut care indică simpatia sau antipatia autorului, prejudecățile împotriva unui anumit grup de oameni sau alte opinii?*
8. *Există dovezi în text, care permit să concluzionăm că sursa este sigură și oferă informații veridice?*

Fotografiile și imaginile sunt surse vizuale importante de informare, care ne sugerează multe informații despre anumite acțiuni ale oamenilor în societate. Ele creează o impresie vizuală de obiectivitate și imparțialitate, de aceea e necesar să fie studiate critic și constructiv în detalii.

Pași în analiza fotografiilor și imaginilor:

1. **Descrierea:** ce informație vizuală ne prezintă; ce obiecte sunt reflectate, de ce și cu ce scop autorul evidențiază unele obiecte, cine sunt și care este acțiunea personajelor (este posibil să se determine vârsta, statutul social, profesia, naționalitatea, relațiile dintre oameni în baza informației prezentate în fotografie/imagine); există în fotografie/imagine informație textuală (postere, reclame, etichete) și care este rolul lor etc.;
2. **Interpretarea:** ce informații utile ne sugerează o fotografie/imagine; există o legendă a fotografiei; care sunt detaliile; cu ce scop și pentru cine a fost realizată fotografia/imaginea; ce informație poate fi obținută în rezultatul analizei fotografiilor, ce informații lipsesc; ce legătură are fotografia/imaginea cu alte surse de informații (texte, statistici, caricaturi) etc.;

3. **Utilizarea fotografiei/imaginii:** analizați atent informația din fotografie/imagini; vă puteți plasa în locul personajelor și descrieți lucrurile din jur „cu ochii acestui personaj”; reflectați asupra numelui persoanei selectate, etniei, statutului social, ocupației; ce ați învățat din analiza sursei și ce puteți comunica altor persoane etc.

Posterele pot fi utilizate în cadrul orelor de Educație pentru societate cu scopul de a mobiliza elevii să se pregătească pentru prezentări și comunicări, să expună atitudinile, viziunile, opiniile cu privire la un eveniment, proces din societate.

Cadrul didactic poate analiza împreună cu elevii/elevetele diverse postere (selectate de profesor sau de elevi din diferite surse), respectând următorul algoritm:

- a) analiza titlului și conținutului posterului;
- b) descrierea acțiunilor personajelor și simbolurilor de pe poster;
- c) identificarea mesajului principal pe care îl exprimă conținutul posterului (ce informații despre oameni, grupuri și societate conține posterul);
- d) determinarea la comanda cui a fost realizat posterul și cărui auditoriu i-a fost destinat;

Datele statistice reprezintă o resursă valoroasă, care poate oferi informații utile despre acțiunile oamenilor și dezvoltarea societății. Analizând datele statistice, elevii/elevetele pot constata cum se desfășoară o mulțime de fenomene în viața socială, putem urmări dinamica schimbărilor în viața economică, structura socială, nivelul de trai, preferințele politice etc.

Datele statistice pot fi prezentate în text sau sub forma unor tabele, diagrame, grafice etc. De exemplu, *diagrama* prezintă structurat un fenomen sau un proces. Pe baza diagramei poate fi realizat un raport, putem formula concluzii cu privire la fenomene și procese în ansamblu.

Resurse educaționale online: *Resurse de comunicare asincronă* (e-mail-ul, Viber, Skype, Facebook, WhatsApp);

- *Resurse de comunicare sincronă* (Zoom, Cisco Webex, Skype, Google meet, YouTube Live, Discord etc.);
- *Resurse multimedia audio și video* facilitează înțelegerea unor concepte cheie, probleme, procese într-un mod vizual și interactiv și pot fi utilizate pentru:
 - gestionarea tablei interactive: *Padlet, Linoit, Ideaboardz, Jamboard, Miro*;
 - redactarea prezentărilor, posterelor, rapoartelor: *PowerPoint, Google slides, Mentimeter, Prezzi, Genially, Canva*;
 - editări video: *Voki, Animaker, Filmora*;
 - crearea de colaje, editări de imagini: *Photo Collage, Photoshop*.

Acestea încurajează elevii/elevetele să participe la discuții deschise și dezbateri pe teme relevante din societate să își exprime punctele de vedere, să argumenteze și să dezbată diverse probleme. Prin intermediul lor pot fi furnizate informații, articole de știri sau texte cu opinii diferite.

Platforme online de învățare (Google Classroom, Moodle etc.) care oferă resurse educaționale interactive pentru orele de *Educația pentru societate*. Acestea pot include unități de învățare, lecții video, exerciții practice, activități de reflecție asupra unor situații din societate, comunitate, instituție de învățământ, activități de reflecție asupra procesului de învățare și propriului comportament.

Dispozitive digitale și de proiectie (*calculator, tableta digitală, smartphone, tableta grafică, tabla interactivă, videoproiectorul*) pot fi utilizate de către elevi/elevetele pentru activitățile de cercetare, de comunicare, în elaborarea și prezentarea diverselor produse, analiza situațiilor autentice din societate, consultarea opiniei colegilor, cetățenilor, organizarea evenimentelor de prezentare la învățarea bazată pe proiect.

Diversitatea mijloacelor de învățământ asigură suportul necesar înțelegerii proceselor democratice din societate, iar utilitatea lor este argumentată de efectele pe care le produc acestea: atenuarea verbalismului învățării, depășirea formalismului, crearea condițiilor pentru un proces de învățare activ și concret, practic, legat de cerințele și realitățile vieții.

Cadrul didactic asigură condițiile necesare pentru realizarea unui demers didactic echilibrat „pentru”, „prin” și „despre” democrație, inclusiv desfășurarea orelor în spațiile extraclasă.

Este important să existe spații deschise și sigure pentru a promova o învățare incluzivă și eficace și pentru a gestiona subiectele sensibile și manifestările emoționale, unde elevii să aibă încredere să-și exprime gândurile și neînțelegerile. Amenajarea sălii de clasă pentru orele de *Educație pentru societate* poate varia în funcție de preferințele elevilor și profesorului și de resursele disponibile în fiecare școală.

Se recomandă ca sala de clasă să fie echipată cu mijloace TIC, iar mobilierul să fie organizat astfel încât să favorizeze colaborarea între elevi: mesele și scaunele pot fi dispuse în grupuri mici, în cerc sau în formă de semicerc, pentru a facilita discuțiile și activitățile de grup.

IV. SUGESTII PRIVIND ORGANIZAREA ACTIVITĂȚILOR DE ÎNVĂȚARE BAZATĂ PE PROIECT

Învățarea bazată pe proiect este o abordare a pedagogiei constructiviste relevantă pentru dezvoltarea competențelor pentru o cultură democratică, deoarece contribuie simultan la achiziționarea abilităților, cunoștințelor și înțelegerii critice și la formarea valorilor și atitudinilor. Apărută la sfârșitul secolului al XIX-lea sub influența cercetărilor lui Piaget în domeniul psihologiei dezvoltării, învățarea bazată pe proiecte, se bazează pe ideea că un individ își construiește cunoștințele pe baza experienței. Este vorba despre o abordare complet diferită a învățării ce oferă atât spațiul cât și contextul în care elevii pot colabora și explora probleme și provocări din lumea care-i înconjoară.

Activitățile de învățare bazată pe proiect pot fi realizate la teme diferite, dar au, în general, o structură comună și o serie de caracteristici comune. Pentru a avea un proces de învățare bazată pe proiect de calitate este important să se respecte următoarele cerințe:

Centrarea pe dezvoltarea de competențe: valori, atitudini, abilități, cunoștințe și înțelegere critică. Proiectul este axat pe dezvoltarea competențelor pentru cultură democratică ale elevilor, inclusiv pe valorizarea demnității umane și a drepturilor omului, valorizarea diversității culturale, deschiderea spre diversitate, respect, spiritul civic, înțelegerea critică, empatie, abilitățile de gândire critică, de ascultare și observare, de cooperare și învățare autonomă.

Tema proiectului: o problemă sau o întrebare provocatoare. Proiectul se bazează pe o problemă semnificativă de rezolvat sau pe o întrebare de răspuns, la nivelul adecvat de provocare pentru elevi/eleve, care este operaționalizată printr-o întrebare deschisă, care să stimuleze implicarea.

Autenticitate. Proiectul se referă la situații din lumea reală, folosește procese, instrumente și standarde de calitate din lumea reală, are impact real și/sau este conectat la preocupările, interesele și identitățile elevilor.

Atitudinile elevilor/elevilor și alegerile făcute de ei/ele. Proiectul le permite elevilor/elevilor să facă alegeri cu privire la produsele create, la modul în care lucrează și își folosesc timpul, ghidați de profesor.

Documentare din partea elevilor/elevilor. Proiectul implică un proces activ, aprofundat, eșalonat pe mai multe săptămâni, în care elevii/elevele caută și analizează informații pentru a soluționa problema sau a răspunde la întrebarea pe care este centrat proiectul.

Realizarea unui produs și expunerea publică. Proiectul le solicită elevilor/elevilor să creeze un produs ca rezultat al procesului și să prezinte sau să ofere acest produs altor persoane, inclusiv din afara clasei.

Primirea de feedback și posibilitatea de revizuire. Proiectul include procese prin care elevii/elevele oferă și primesc feedback legat de munca lor, pentru a-și revizui ideile și produsele sau pentru a continua investigarea.

Reflecție. Proiectul le oferă elevilor/elevelor oportunități de a reflecta la ceea ce învață, la cum învață, precum și la modul în care proiectul a fost planificat și realizat.

Învățarea bazată pe proiect presupune parcurgerea de către elevii/elevele unei grupe a unei succesiuni de etape comune, indiferent de tema specifică avută în vedere:

1. Identificarea unei probleme din comunitate sau a unei întrebări deschise

Elevii/elevele vor citi site-uri media sau presa; vor elabora/aplica chestionare online, sondaje de opinie, anchete; vor viziona emisiuni TV sau vor discuta cu adulții despre problemele care există în prezent în comunitatea în care locuiesc ei. Fiecare elev/elevă va contribui la colectarea datelor, iar la final, clasa va avea o listă de astfel de probleme identificate.

2. Discutarea și selectarea unei probleme

Din lista produsă la etapa anterioară, elevii/elevele vor alege în mod democratic o singură problemă sau mai multe probleme, în legătură cu care vor propune acțiuni de îmbunătățire a situației.

3. Cercetarea și colectarea datelor pentru determinarea intervențiilor

Elevii/elevele vor lucra în grupuri, pentru a determina ce intervenții sunt mai potrivite pentru a soluționa problema/problemele sau pentru a îmbunătăți situația. Ei/ele vor aduna și analiza informații despre problemă/probleme și despre posibilele modalități de intervenție din diferite surse (internet, instituții publice, studii, cercetări, publicații, organizații și grupuri de interese, specialiști în problema studiată, mass-media etc.). Ca rezultat al cercetării și colectării datelor, la pasul următor, elevii/elevele vor decide asupra intervențiilor necesare pentru soluționarea problemei/problemelor.

4. Stabilirea scopului, obiectivelor și planului de acțiuni

Elevii/elevele vor studia informațiile culese și, în baza acestora: vor stabili scopul și obiectivele urmărite; vor identifica acțiuni concrete de realizare a obiectivelor (planul de acțiuni).

5. Realizarea acțiunilor concrete în beneficiul comunității, care contribuie la formarea/dezvoltarea valorilor, atitudinilor, abilităților, cunoștințelor și înțelegerii critice.

6. Elaborarea unui raport de activitate

Elevii/elevele vor elabora un raport de activitate (fizic sau electronic), care va conține scopul, obiectivele, acțiunile întreprinse și rezultatele obținute.

7. Organizarea unui eveniment de prezentare

În baza raportului elaborat, elevii/elevele vor organiza un eveniment de prezentare prin diferite forme (la alegere): panouri, slide-uri, eveniment online, ședință publică deschisă, masă rotundă. Eforturile elevilor în pregătirea pentru evenimentul de prezentare vor fi concentrate/axate atât pe conținutul prezentării, cât și pe modalitatea/modul de prezentare. La evenimentul de prezentare, pot fi invitați, la decizia elevilor/elevelor, reprezentanți ai APL sau ai unor organizații neguvernamentale, membri ai comunității școlare, cetățeni din comunitate.

8. Reflectarea asupra experienței de învățare

Întregul proces se va încheia cu activități de reflecție (individuală, în perechi, în grup mic/grup mare) asupra experiențelor de învățare centrate pe procesul de formare a competențelor pe tot parcursul realizării proiectului.

Termenul proiect este utilizat în contextul școlar în principal cu două sensuri distincte și este importantă clarificarea acestora, în vederea evitării confuziilor, a practicilor și așteptărilor neadecvate.

Tabelul de mai jos evidențiază principalele diferențe, prin contrast:

Proiectele cu tematică educațională	Activitățile de învățare bazată pe proiect
--	---

Au, în general, caracter excepțional, presupun ceva diferit față de practica obișnuită.	Sunt activități didactice incluse în curriculum și care se aplică în fiecare an, cu toate clasele.
Sunt centrate pe realizarea unor obiective și obținerea unei schimbări, fie în mediul școlar, fie în raport cu o problemă a comunității sau a societății. Pot avea, direct sau indirect, impact asupra competențelor acestora, dar focalizarea rămâne pe obiectivele preconizate.	Sunt centrate pe dimensiunea de învățare, pe dezvoltarea competențelor elevilor, adică pe realizarea a ceea ce este prevăzut în curriculum și regăsit în planificarea didactică.
Necesită, de obicei, o finanțare (din fonduri private sau publice, locale, naționale sau europene) sau, cel puțin, alocarea unor resurse ale școlii, pentru susținerea implementării proiectului.	Sunt realizate ca parte a procesului didactic obișnuit, utilizează resurse existente la nivelul școlii și nu necesită fonduri suplimentare.
Sunt coordonate de către adulți (din conducerea școlii, dintre profesori sau din cadrul unor organizații cu care școala are relații de parteneriat).	Sunt realizate de către elevi/eleve, cu sprijinul pe care cadrul didactic îl poate oferi în principal în timpul orelor și sub supervizarea lui.
Deseori, implică un număr mic de elevi/eleve, selectați în baza motivației, a anumitor abilități deținute sau a apartenenței la anumite grupuri.	Vizează în mod necesar și echilibrat toți elevii/elevele, la fel ca orice altă activitate didactică. Chiar dacă elevii/elevele vor avea sarcini și contribuții diferite, toți/toate vor fi implicați/e și toți/toate își dezvoltă competențele pe parcursul procesului.
Accentul este pe produsul pe care elevul/eleva trebuie să-l atingă ca rezultat și doar aceasta se notează.	Învățarea bazată pe proiecte înseamnă instrucțiuni constante și procesul învățării care se evaluează la fel ca și procedura care a dus la rezultatul final.

Învățare bazată pe proiect: PARTICIP LA REZOLVAREA PROBLEMELOR COMUNITĂȚII MELE

Demersul proiectat	Sugestii de organizare a demersului didactic	Strategii de învățare și evaluare
Activitatea nr. 1		

Identificarea și analiza problemelor comunității	<p>Cadrul didactic va facilita demersul didactic în așa mod ca:</p> <ul style="list-style-type: none"> - elevii/elevele să definească ce este o problemă (un enunț care descrie o condiție/situație, o nevoie socială care afectează anumiți oameni într-un loc anume și într-un timp anume, că o problemă apare atunci când există o diferență între ceea ce „ar trebui să fie” și ceea ce „este”); - să mediteze și să identifice problemele cu care se confruntă comunitatea/instituția și să completeze <i>Formularul de identificare a problemei</i>; - să prezinte problemele identificate și să determine care probleme se repetă mai frecvent, acestea fiind înscrise pe tablă și grupate pe categorii; - să prioritizeze problemele și să selecteze 1-2 probleme; - să reflecteze asupra procesului. 	<p>Discuția dirijată</p> <p>Activitate în grup mare</p> <p>Activitate în grupuri mici</p> <p>Activitate în grup mare</p> <p>Matricea priorității problemelor (Anexa 1)</p>
Activitatea nr. 2		
Discutarea și selectarea unei probleme din comunitate	<p>Cadrul didactic va facilita demersul didactic în așa mod ca:</p> <ul style="list-style-type: none"> - elevii/elevele să analizeze problema identificată, aplicând <i>Formularul de analiză a problemei sau Arborele problemei</i>, care permite identificarea problemelor „înrudite” cu problema principală și facilitează identificarea soluțiilor problemei; - să transmită altor echipe (de la dreapta spre stânga) formularele completate. Fiecare grup le studiază și intervine cu unele notițe, dacă consideră necesar, și le transmit mai departe până când ajung la echipa inițială; - fiecare echipă prezintă în grup mare fiecare problemă analizată; - colectivul de elevi/elevele decide care formular de analiză poate fi luat ca bază pentru rezolvarea unei probleme comunitare; - să reflecteze asupra experienței de învățare. 	<p>Activitate în grupuri mici</p> <p>Fișa Arborele problemei/Formularul de analiză a problemei (Anexa 2)</p> <p>Revizuirea circulară</p> <p>Turul galeriei</p>
Activitatea nr. 3		

<p>Examinarea și colectarea de date cu privire la problema selectată și identificarea soluțiilor</p>	<p>Cadrul didactic va facilita demersul didactic în așa mod ca:</p> <ul style="list-style-type: none"> - elevii/elevele să constate că o problemă poate fi examinată folosind mai multe metode și tehnici, cum ar fi: <i>interviul, chestionare, analiza documentelor, observația directă, invitarea unui specialist în domeniu, apelarea la sugestii și suport din partea unor organizații neguvernamentale</i> etc.; - să decidă și să precizeze sursele din care urmează să se informeze cu referire la problema/problemele comunității, concretizează metodele /instrumentele prin care vor colecta informațiile necesare; - să se informeze cu referire la problema identificată și colectează cât mai multe informații despre soluția/soluțiile potrivite la problema/problemele identificate; - echipele să propună soluții pentru rezolvarea problemei/problemelor comunității, care se afișează într-un loc vizibil al clasei; - să discute, analizeze și să selecteze soluțiile adecvate și aplicabile pentru rezolvarea problemei/problemelor; - să reflecteze asupra experienței de învățare. 	<p><i>Activitate în grup mare</i></p> <p><i>Discuție dirijată</i></p> <p><i>Analiza surselor</i></p> <p><i>Activitate în grupuri mici</i></p> <p><i>Fișa Ghidul de înregistrare a informației (Anexa 3)</i></p> <p><i>Turul galeriei</i></p> <p><i>Activitate în grup mare</i></p>
<p>Activitatea nr. 4</p>		
<p>Sesizarea autorităților publice sau titularilor de obligații despre problema cercetată (demers, petiție, scrisoare oficială)</p>	<p>Cadrul didactic va facilita demersul didactic în așa mod ca:</p> <ul style="list-style-type: none"> - elevii/elevele să determine cum pot acționa pentru a sesiza autoritățile publice, titularii de obligații despre problema/problemele din comunitate; - să stabilească persoanele, instituțiile, organizațiile și grupurile de interes care ar putea contribui la rezolvarea problemei comunitare; - să discute/ documenteze cu referire la aspectul și structura unei <i>Scrisori oficiale/demers/petiții</i> (Anexa 4); - să elaboreze o variantă a <i>Scrisorii oficiale adresată autorităților publice/unui demers/unei petiții</i> pentru problema abordată (profesorul va sprijini elevii/elevele în acest proces, acordând atenție formulelor de politețe, datelor de contact și încurajându-i să redacteze mai multe versiuni ale scrisorii, până când ajung la varianta cea mai clară, succintă și interesantă. La această etapă poate fi solicitată elevilor/elevelor scrierea unei ciorne a <i>Scrisorii oficiale</i> de către fiecare grup, aceasta fiind locul unde unele idei se enumeră, altele sunt doar schițate, altele sunt dezvoltate); - fiecare grup să plaseze într-un loc vizibil al clasei scrisoarea/demersul/petiția, celelalte grupuri le analizează (un elev/elevă „prezentatorul” va rămâne lângă produsul 	<p><i>Activitate în grup mare</i></p> <p><i>Discuția ghidată</i></p> <p><i>Fișa Repere cu privire la redactarea unei Scrisori oficiale (Anexa 4)</i></p> <p><i>Activitate în grupuri mici</i></p>

	<p>elaborat, iar ceilalți „vizitatorii”, vor merge câte unul în fiecare grup de lucru pentru a face cunoștință cu textul <i>Scrisorii oficiale</i> fiecărui grup;</p> <ul style="list-style-type: none"> - să elaboreze varianta finală a scrisorii/demersului/petiției, poate fi creat și un grup de „experți” care va redacta varianta finală a Scrisorii oficiale/demersului/petiției; - să decidă cum transmit scrisoarea/demersul/petiția (prin email, prin intermediul unui formular pe site-ul instituției vizate sau în format imprimat, prin poștă sau depusă la secretariat), expedierea scrisorii/demersului/petiției este la decizia elevilor; - să reflecteze asupra experienței de învățare. 	<p><i>Turul galeriei</i></p> <p><i>Discuție dirijată</i></p>
<p>Activitatea nr. 5</p>		
<p>Elaborarea unui raport cu referire la activitatea desfășurată</p>	<p><i>Cadrul didactic va facilita demersul didactic în așa mod ca:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - elevii/elevele să elaboreze un raport de cercetare în care vor prezenta toate acțiunile întreprinse pe durata desfășurării proiectului. Fiecare echipă va participa la elaborarea lui cu o secvență din procesul activității. - să decidă asupra structurii raportului. Raportul e potrivit să cuprindă următoarele capitole: <ol style="list-style-type: none"> 1. informații generale despre proiect (locul realizării, perioada realizării, membrii/membrele echipei, profesor coordonator). 2. informații despre problemele comunității, modul de selectare și analiză. 3. procesarea materialelor pentru cercetarea și colectarea de date cu privire la problema selectată și identificarea soluțiilor și produsele realizate. 4. scrisoarea redactată pentru sesizarea autorităților publice sau titularilor de obligații despre problema cercetată. 5. modalitatea de împărțirea sarcinilor – fiecare membru/membră al grupei ce sarcină de lucru și-a asumat. 6. concluzii cu referire la activitatea realizată. <p>Raportul poate fi realizat în format PPT sau fizic și va include descrieri, comentarii, imagini video/foto etc. din cadrul procesului de desfășurare a activităților. Fiecare echipă lucrează asupra unui capitol din raport:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fiecare echipă prezintă parte sa din raport în grup mare. Colegii/colegele pot veni cu sugestii, completări. Grupele modifică, completează raportul. - să sintetizeze toate componentele raportului editând varianta finală a raportului. 	<p><i>Activitate în grupuri mici</i></p> <p><i>Discuția ghidată</i></p> <p><i>Echipament IT</i></p>
<p>Activitatea nr. 6</p>		

<p>Pregătirea pentru prezentarea publică a raportului</p>	<p><i>Cadrul didactic va facilita demersul didactic în așa mod ca:</i> Elevii/elevele să organizeze/pregătească o prezentare publică, respectând anumiți pași:</p> <ol style="list-style-type: none"> stabilirea obiectivului prezentării (ce se dorește prin realizarea prezentării); coordonarea desfășurării prezentării; formatul prezentării (fizic, on-line, PPT, stand); locul prezentării (în cadrul auditoriului/instituției, primăriei); invitați speciali (la decizia elevilor se invită administrația instituției, primarul, consilieri, oameni de afaceri din comunitate etc); repartizarea sarcinilor în cadrul prezentării: <p>- colectivul de elevi să aleagă un moderator care va coordona activitatea prezentării. Fiecare secvență din cadrul procesului/activității va fi prezentată de un grup de elevi, utilizând mijloacele TIC, concretizând pașii parcurși, experiența acumulată și perspectiva/impactul- activității desfășurate asupra comunității. Pot fi invitați reprezentanții autorităților publice, antreprenori din localitate, locuitorii comunității pentru discuții cu referire la activitatea desfășurată.</p> <p>Elevii/elevele vor utiliza diverse instrumente pentru a afla opinia colegilor din alte grupe, a cetățenilor din comunitate, a administrației instituției, autorităților locale referitor la activitatea desfășurată în vederea rezolvării problemei comunității.</p>	<p><i>Discuție ghidată</i></p> <p><i>Activitate în grupuri mici</i></p> <p><i>Prezentare PPT</i></p> <p><i>Echipment IT</i></p> <p><i>Chestionarul</i></p>
<p>Activitatea nr. 7</p>		
<p>Prezentarea raportului</p>	<p>DESFĂȘURAREA PREZENTĂRII</p> <ol style="list-style-type: none"> Deschiderea evenimentului. Salutul de bun venit și prezentarea invitațiilor. Precizarea etapelor și a duratei prevăzute – explicarea pe scurt că evenimentul va consta în prezentarea raportului, care are patru secțiuni, iar după finalizarea prezentării, invitații vor avea ocazia să adreseze întrebări. Prezentarea orală a portofoliului. Reprezentanții desemnați prezintă fiecare secțiune a raportului. Discuții cu invitații. Moderatorul invită participanții / participantele să reacționeze la conținutul prezentării: <ul style="list-style-type: none"> - să solicite clarificări; - să solicite exemple; - să-și exprime punctele de vedere. Încheierea evenimentului. Mulțumiți tuturor pentru participare. 	<p><i>Echipment IT</i></p>
<p>Activitatea nr. 8</p>		

<p>Reflecție asupra experienței de învățare</p>	<p>Profesorul invită elevii/elevele să-și reamintească pașii parcurși și să discute despre elemente concrete, în baza următoarelor întrebări:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De unde ați aflat despre problemele de pe lista inițială? - Cum ați luat decizia de selectare a problemei studiate? - Ce surse de informații scrise ați consultat? - Ce persoane interesante ați întâlnit? - Cu ce instituții și organizații ați intrat în contact (verbal sau în scris)? - Care au fost reacțiile ce v-au rămas în memorie? - Cum ați colaborat cu colegii în analiza diferitor soluții? - Cum ați colaborat la elaborarea raportului? - Cum ați pregătit și organizat prezentarea publică? <p>Profesorul le oferă elevilor posibilitatea de a reflecta la emoțiile și părerile lor referitoare la:</p> <p>Proces</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cum v-ați simțit pe parcursul procesului? - Ce v-a surprins? - Ce a fost neclar? - Ce ați vrea să faceți diferit într-un proiect asemănător? <p>Rezultate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ce părere aveți despre rezultatele obținute? - Despre raportul realizat? - Despre prezentarea publică? - Despre efectele proiectului vostru asupra altor persoane? <p>În continuare, profesorul le propune elevilor/elevelor să lucreze în perechi, pentru a reflecta asupra competențelor dezvoltate. În fiecare pereche, elevii/elevele se vor susține reciproc, pentru a identifica situații în care au manifestat, pe parcursul activităților din cadrul unității de învățare, comportamente corespunzătoare valorilor, atitudinilor, abilităților și cunoștințelor asociate cu înțelegerea critică. Elevii/elevele identifică exemple de comportamente concrete.</p> <p>3. Discuție generală. Elevii/elevele prezintă în grup mare unele dintre situațiile pe care le-au putut conecta cu anumiți descriptori de competență.</p>	<p><i>Discuție dirijată</i></p> <p><i>Activitate în grup mare</i></p> <p><i>Activitate în perechi</i></p> <p><i>Evaluare reciprocă</i></p> <p><i>Autoevaluare</i></p> <p><i>Organizator grafic</i></p> <p><i>Activitate în grup mare</i></p>
--	--	--

Anexa nr.1

Formular de identificare a problemelor

1. Problema _____
2. Descrieți pe scurt problema (două-trei fraze).
3. De ce problema este importantă pentru comunitate?
4. Ce instituții publice au responsabilități pentru rezolvarea acestei probleme?
5. Care sunt politicile publice existente referitoare la această problemă? Există anumite propuneri de politici publice în prezent?

Dacă există o politică referitoare la această temă:

- Care sunt avantajele și dezavantajele ei?
- Ar trebui modificată această politică? De ce?
- Există diferențe de opinii între grupuri de cetățeni, între partide politice sau în cadrul diferitor instituții cu privire la această politică? Dacă da, care sunt acestea?

6. De unde putem să obținem mai multe detalii și informații despre această problemă și despre poziția luată de diferite instituții, persoane sau grupuri.

7. Sursele de informare (menționați articolul, autorul, emisiunea etc., dacă sursa este mass-media, sau specificați dacă sursa este reprezentată de cetățeni din comunitate).

Formular completat de: _____ **Data:** _____

Sursa: EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE, Ghidul profesorului, clasa a XI

Matricea priorității problemelor

Matricea priorităților este o metodă care facilitează alegerea/stabilirea problemei care va fi abordată în proiect. Se examinează toate problemele identificate și se decide care dintre ele este prioritară. Se stabilesc trei criterii pentru prioritizarea problemelor (pot fi și altele):

Probleme identificate	Frecvența (1-3 puncte)	Importanța (1-3 puncte)	Realitatea condițiilor rezolvării problemei (1-3 puncte)	Total punctaj
Problema 1				
Problema 2				
Problema 3				
Problema 4				

Tabel adaptat conform sursei:

https://drepturilecopilului.md/files/2.Auxiliar_didactic_Proiectul_Comunitar_17-09-2014.pdf

1. Frecvența (Cât de frecventă este problema? Apare des sau doar rareori?)

2. Importanța (Din punctul de vedere al beneficiarilor, care este cea mai importantă, cea mai urgentă problemă?)

3. Realitatea condițiilor rezolvării problemei (Este real ca noi să putem rezolva problema?)

Fiecare elev/elevă la procesul de prioritizare va vota de trei ori: câte o dată pentru fiecare dintre cele trei criterii ce apar în coloanele principale ale tabelului. În cadrul unei coloane - criteriu, un elev/elevă poate acorda maxim 3 puncte. Aceste trei puncte pot fi oferite pentru o singură problemă sau pot fi împărțite, de exemplu câte un punct pentru trei probleme sau două puncte pentru o problemă și un punct pentru altă problemă. Același procedeu se repetă pentru fiecare coloană - criteriu. În ultima coloană se calculează punctele acumulate de fiecare problemă, însumând punctele de pe cele trei coloane - criteriu. Problema care a obținut cel mai mare punctaj urmează să fie abordată în cadrul proiectului.

Formular de analiză a problemei/problemelor

Problema

Descrieți pe scurt problema punctând următoarele aspecte:
Unde și cum se manifestă?

Cine este afectat?

Care sunt cauzele problemei ?

Ce consecințe ar avea nerezolvarea ei?

Ce s-a făcut până la momentul actual ?

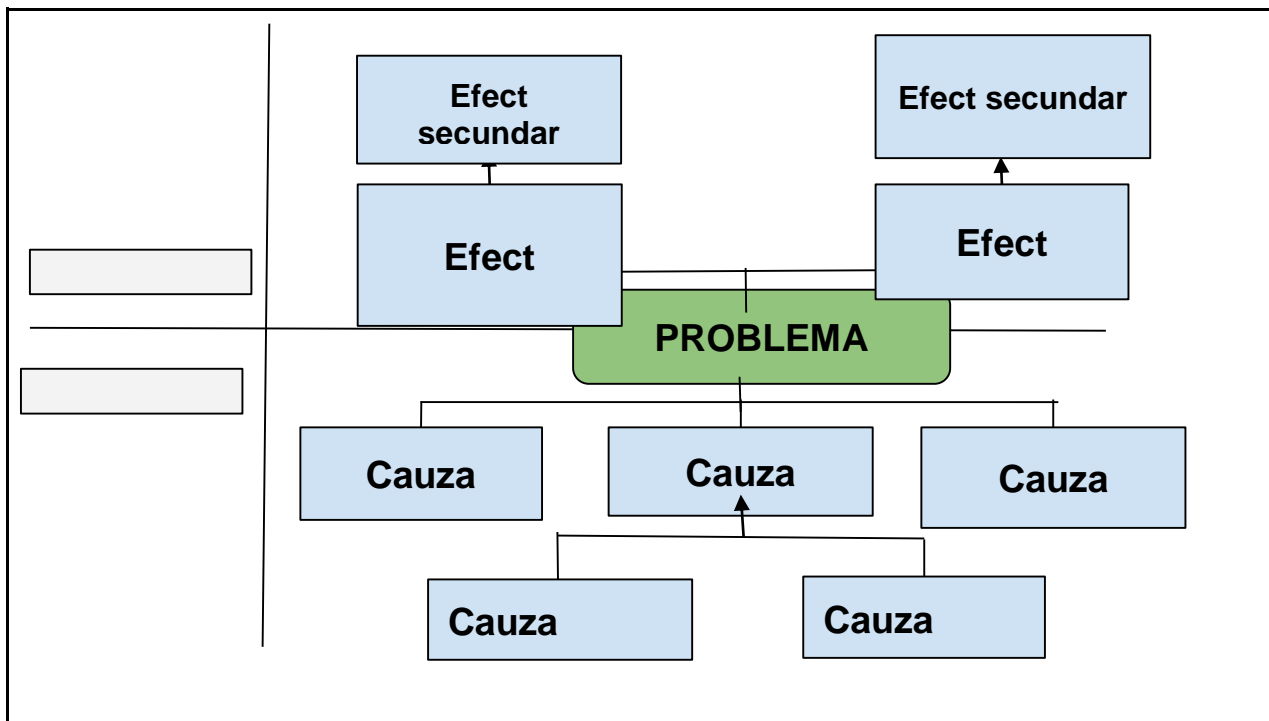
Ce se poate întreprinde acum? (indicați soluții concrete bazate pe implicarea voastră directă)

Cine vă poate ajuta?

Formular completat de: _____

Data: _____

Arborele problemei

Sursa: https://veaceslavbulat.files.wordpress.com/2011/01/cum_scriu_un_proiect.pdf

Intervenția/ soluția	Comentarii privind activitățile realizate, rezultatele obținute, cum au fost acestea măsurate, efecte secundare nedorite, etc.	Sursa/sursele informației și eventual surse de unde se pot afla detalii privind modul de realizare a activităților

Sursa: Educație pentru societate. Ghidul profesorului, clasa XII, Consiliul European, 2021
<https://rm.coe.int/ghidul-profesorului-educatie-pentru-societate-clasa-12-ro/1680a5b007>

Anexa nr. 4

Repere cu privire la redactarea unei *Scrisori oficiale*

- 1. Denumirea instituției publice? Numele, prenumele responsabilului** (în stânga sus).
- 2. Formule de adresare:** Utilizarea formulor uzuale în corespondență (*formule de introducere*, de ex., Prin prezenta vă informăm că... și *formule de încheiere*, de ex., Cu stimă,... Cu respect de ex., „Către Domnul Primar al Primăriei comunei/localității/capitalei... (completată cu numele localității, strada, numărul, comuna, satul, orașul).
- 3. Conținutul** poate începe cu formula, de ex.: Subsemnații, elevii/elevele grupei (grupa) de la (Școala Profesională/Colegiu/Centru de Excelență) din (localitatea), în baza dreptului de petiționare, prevăzut la articolul 52 din Constituția Republicii Moldova, vă adresăm următoarea propunere... sau Prin prezenta vă facem cunoscut că..., Intenționăm să vă informăm referitor la...
- 4. Structura textului va conține o introducere, partea de bază, concluzia și încheierea.** În realizarea acestei secvențe a scrisorii elevii/elevele vor face referință la *soluțiile propuse* pentru rezolvarea problemei.
Introducerea va conține o scurtă formulare: „Dorim să vă aducem la cunoștință că elevii/elevele din instituția noastră, în rezultatul activităților realizate în cadrul lecțiilor de *Educație pentru societate*, am identificat și analizat una dintre problemele comunității noastre, rezolvarea căreia ar schimba nu numai viața cetățenilor, dar și imaginea comunității...”
Partea de bază cuprinde informații, soluții, argumente, activități preconizate și solicitarea sprijinului /implicarea autorităților publice pentru a rezolva problema.
Concluzia conține nucleul scrisorii, scopul clar al acesteia. De ex., În concluzie, vă solicităm sprijinul/ajutorul material /moral /financiar în rezolvarea problemei ..., Sperăm să rezolvăm cu succes această problemă a comunității, iar sprijinul Dumneavoastră este esențial pentru noi... etc.
Încheierea conține formule de mulțumire, de ex., Mulțumim anticipat pentru înțelegere și rămânem în așteptarea sprijinului dumneavoastră..., Așteptăm cu interes răspunsul dumneavoastră, în speranța unei colaborări fructuoase...”

5. Numele, prenumele semnatarilor scrisorii (elevii/elevele grupei)

Data elaborării/expedierii scrisorii

Notă: Redactarea *Scrisorii oficiale* se va realiza respectând următoarele cerințe: Documentul să fie structurat/organizat estetic (obligatoriu, să fie utilizate literele cu diacritice specifice limbii române (ă, â, î, ș, ț și majusculele lor), semnele de punctuație (".", "?", "!") să fie utilizate conform normelor în vigoare; să fie utilizat fontul Times New Roman cu dimensiunea de 12 pt., spațiul între rânduri - de 1,5 intervale; respectarea câmpului paginii (în stânga - 30 mm, sus

- 25 mm, în dreapta – 15 mm, jos - 25 mm); titlul documentului se fie scris cu font 14 pt., bold, centrat; paginile documentului să fie numerotate.

Învățare în bază de proiect: VALORIFICAREA PATRIMONIULUI CULTURAL CA RESURSĂ DE DEZVOLTARE DURABILĂ

Etapă 1: Patrimoniul cultural: ce avem și cum păstrăm. Cadrul legislativ național/internațional privind protecția patrimoniului cultural.

Competențe	Descriptori
Respect	<ul style="list-style-type: none"> ● Îi tratează pe toți oamenii cu respect indiferent de mediul cultural din care provin.
Spirit civic	<ul style="list-style-type: none"> ● Colaborează cu alte persoane pentru cauze de interes comun ● Exprimă interes pentru chestiunile și problemele publice
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> ● Arată că acceptă responsabilitatea pentru propriile acțiuni.
Auto-eficacitate	<ul style="list-style-type: none"> ● Dă dovadă de încredere în propria abilitate de a reuși. ● Dă dovadă de încredere că poate să ia decizii cu privire la cea mai bună modalitate de a gestiona o problemă.
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> ● Exprimă că este dispus(ă) să ia în considerare informații contradictorii sau incomplete fără a le respinge în mod automat sau a trage concluzii pripite și premature.
Abilități de învățare autonomă	<ul style="list-style-type: none"> ● Dă dovadă că are abilitatea de a monitoriza, defini, organiza în ordinea priorităților și realiza sarcini fără supraveghere directă.
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> ● Poate reflecta în mod critic asupra experiențelor trecute, pentru a obține informații utile pentru progresul viitor. ● Poate analiza dovezile, atunci când evaluează un argument.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> ● Poate asculta în mod eficace, pentru a descifra sensurile cuvintelor și a descifra intențiile altei persoane.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> ● Poate convinge și negocia cu alte persoane.
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> ● Lucrează constant cu ceilalți pentru a realiza sarcinile și a atinge Scopurile.
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> ● Poate reflecta în mod critic asupra propriilor motive, nevoi și scopuri. ● Poate reflecta în mod critic asupra propriei perspective/ propriilor perspective asupra lumii.
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> ● Poate reflecta în mod critic asupra valorilor, comportamentelor și stilurilor de viață care sunt necesare pentru un viitor sustenabil

Obiective operaționale · să se familiarizeze cu ideea de patrimoniu cultural prin diferite ipostaze în care acesta ni se prezintă pentru a fi lăsat mai departe de la o generație la alta.
 · să identifice tipurile de patrimoniu.
 · să recunoască și să clasifice specialiști implicați în acest vast domeniu.
 · să determine importanța patrimoniului ca element moștenit din trecut și resursă valoroasă pentru dezvoltarea în viitor.

Strategii didactice · Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi/eleve: individual, în perechi, frontal, lucru în grup.
 · Metode și procedee didactice: discuția dirijată, jocul didactic, presupunerea prin termeni, analiza, întrebări reflexive, brainstorming, cercetarea.
 · Materialele necesare: carduri printate A4 / A5 cu fotografiile ale patrimoniului cultural, fișa observatorului, carioci, foi, anexe.

Timp: - 90 minute

DESFAȘURAREA ACTIVITĂȚII:

Etapele activității	Activitatea participanților	Strategii didactice utilizate
Evocarea	<p>A. „Povestea unui cuvânt”. Participanții sunt aranjați într-un cerc. Moderatorul sau un participant pronunță cuvântul - „PATRIMONIU”, iar ceilalți participanți pe rând vor adăuga câte un cuvânt, care în cele din urmă vor crea propoziții / fraze cu sens.</p> <p>De exemplu „Patrimoniu... este ... ansamblul ... de ... bunuri ... și ... drepturi ... moștenite ... de ... la ... păr</p> <p>B. Propuneți participanților să deseneze pe o foaie conturul mâinii sale drepte și pe fiecare deget să scrie câte un obiect de patrimoniu pe care l-au văzut. Apoi vor desena mâna stângă și pe fiecare deget vor scrie câte un obiect de patrimoniu pe care planifică în viitor să îl vadă. Participanții prezintă colegilor din jurul său creația realizată.</p> <p>Se organizează o discuție despre caracteristicile patrimoniului, pornind de la întrebările:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De ce este important ca fiecare regiune/comunitate să-și protejeze patrimoniul? - Ce legătură are patrimoniul cu trecutul, prezentul și viitorul? De ce? - Ce ar trebui să fie păstrat? De ce? Cum poți ajuta tu? - Identifică un exemplu de distrugere / delăsare a unei clădiri / construcții istorice și explică cauzele care au determinat această situație. 	<p><i>Jocul didactic</i></p> <p><i>Discuții dirijate</i></p>
Realizarea	Sunt anunțate obiectivele operaționale planificate și sunt	<i>Presupunerea</i>

<p><i>sensului</i></p>	<p>discutate împreună cu elevii/eleve, pentru a determina nivelul lor de înțelegere. Elevii/elevele presupun și alte sugestii ce cred că vor studia și emit idei de valoare despre faptul cum se vor implica în cadrul activității.</p> <p>Elevii/elevele primesc diferite carduri cu elemente cât mai diverse ale patrimoniului cultural și încearcă să le atribuie în funcție de categoriile principale de clasare Anexa nr. 1. (Fiecare elev/elevă poate să mai dea câte un exemplu de element al patrimoniului cultural ce nu se află printre carduri).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Urmează apoi să încerce să recunoască diferite elemente, verificând la sfârșit pe spatele cardurilor. - Elevii/elevele vor încerca să explice, fiecare pentru câte un card, care crede că sunt motivele pentru care elementul respectiv a fost considerat demn de transmis mai departe urmașilor. - Elevii/elevele primesc următoarele carduri cu specialiști și încearcă să-și dea seamă în grija cărui specialist stă astăzi sau a stat în trecut elementul respectiv de patrimoniu Anexa nr. 2. - La sfârșit, fiecare elev/elevă primește o mască (cap cu idei) pe care sunt invitați să o personalizeze și s-o completeze sugerând un specialist ales și exemple desenate / scrise din lucrări de seamă de care acesta se ocupă. - Elevii/elevele realizează o listă a obiectelor de patrimoniu care i-ar interesa pentru a le valorifica Anexa nr. 3. - Se propune spre analiză cadrul legal național / internațional privind protejarea patrimoniului cultural. 	<p><i>prin termeni etc.</i></p> <p><i>Carduri printate A4 / A5 cu fotografii ale patrimoniului cultural</i></p> <p><i>Anexa 1-2</i></p> <p><i>Analiza</i></p> <p><i>Explicația</i></p> <p><i>Carioci, foi</i></p> <p><i>Anexa 3</i></p>
<p><i>Reflecție</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Argumentați prin cel puțin trei afirmații importanța patrimoniului cultural. - Când credeți că oamenii au realizat importanța moștenirilor culturale? - Identificați posibilele consecințe ale neglijenței oamenilor față de comorile trecutului. - Cum ajută patrimoniul cultural lumea pentru a progresa? Sunt ascultate câteva opinii, iar participanții pot forma grupuri de interese pentru manifestări de valorificare a patrimoniului cultural. <p>Sunt ascultate opiniile observatorilor din cadrul grupurilor. Apoi este organizată o discuție despre implicațiile participanților, reprezentând schematic ce acțiuni pot fi întreprinse pentru a pune în valoare patrimoniu cultural.</p> <p>Se propune unui elev să organizeze o discuție cu colegii, unde vor fi ascultate câte 3-4 răspunsuri la întrebările:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cum v-a părut subiectul discutat? Ce elemente de noutate ați însușit? Cum v-ați simțit în calitate de experți, analizând cardurile printate? Ce dificultăți ați întâmpinat? Cum ele pot fi depășite? Ce idei puteți sugera moderatorului pentru o mai bună organizare a activității? 	<p><i>Fișa observatorului</i></p> <p><i>Întrebări reflexive</i></p>

<i>Extindere</i>	Se propune participanților pentru activitățile ulterioare să planifice o dezbatere în cadrul grupului de interese pe marginea unui subiect legat de un obiect de patrimoniu și să aleagă o modalitate de implicare pentru a-l pune în valoare. Ce schimbări la nivel de atitudini și comportamente ale membrilor comunității se doresc a fi realizate? Cum? Argumentarea opiniei prin exemple concrete din viața cotidiană.	<i>Examinare</i>
------------------	---	------------------

Anexa 1

1. PATRIMONIUL MATERIAL (clădiri, peisaje, artefacte):

Patrimoniu cultural mobil: artefacte arheologice, obiecte etnografice, creații artistice, artizanat, opere de cultură populară, arhive, manuscrise, colecții private și publice care, din punct de vedere științific, istoric, antropologic, artistic, estetic sau tradițional, au o valoare națională și/sau universală, indiferent dacă sunt elemente izolate sau colecții.

Patrimoniu cultural imobil: monumente, lucrări de arhitectură, lucrări de sculptură sau pictură, elemente sau structuri arheologice monumentale, cum ar fi inscripții, gravuri sau picturi în rocă, peșteri, monumente funerare sau orice alt element care are valoare pentru artă, istorie sau civilizație națională și/sau universală.

Patrimoniu natural: monumentele naturale constituite de formațiuni fizice și biologice sau de grupări de asemenea formațiuni care au o valoare excepțională din punct de vedere estetic sau științific / Formațiunile geologice și fiziografice și zonele strict delimitate constituind habitatul speciilor animale și vegetale amenințate, care au o valoare excepțională din punctul de vedere al științei sau al conservării / Siturile naturale sau zonele naturale strict delimitate, care au o valoare excepțională din punct de vedere științific, al conservării sau al frumuseții naturale.

2. PATRIMONIUL IMATERIAL (limbă, muzică, obiceiuri și tradiții):

Tradiții și expresii orale, inclusiv limbajul ca vector al patrimoniului cultural intangibil, literatură, artă culinară, muzică, cântec, dans, sunete, jocuri, mitologie, ritualuri, obiceiuri, abilitățile și meseria ancestrală, precum și instrumentele, obiectele, artefactele și spațiile culturale asociate cu ele, permițând perpetuarea identității culturale orale și populare, martor la apartenența la curente civilizatorii naționale sau universale.

Anexa 2

Clarificare specialiștilor implicați în acest domeniu: *arhitect, urbanist, peisagist, istoric, meșter, artist, pictor, designer, restaurator, antropolog, arheolog* etc.

Anexa 3

Fișă de activitate:

Găsește șase obiective aparținând Patrimoniului Cultural care se află în țara ta și scrie numele lor și localizarea geografică în căsuțele de mai jos. Precizează dacă acestea sunt obiective de patrimoniu materiale sau imateriale.

Nr.	Numele obiectivului de patrimoniu cultural	Anul înscrierii în lista patrimoniului cultural	Regiunea	Tipul obiectivului de patrimoniu (material sau imaterial)
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				

Notă: Acest model de proiectare de scurtă durată este recomandat pentru prima etapă a învățării bazate pe proiect. După modelul respectiv pot fi proiectate și etapele ulterioare.

V. REPERE METODOLOGICE PRIVIND O EVALUARE AUTENTICĂ A COMPETENȚELOR PENTRU O CULTURĂ DEMOCRATICĂ

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățare, astfel evaluarea la *Educație pentru societate* respectă prevederile cadrului normativ în vigoare. Actualul curriculum revizuit oferă inclusiv strategii pentru activitățile de evaluare. La disciplina *Educație pentru societate* fiecare unitate de învățare/modul din cele patru finalizează cu cel puțin un produs care va fi evaluat pentru a observa gradul de dezvoltare a competenței specifice. Centrarea pe evaluarea de competențe, și nu doar pe cunoștințele teoretice este esențială.

Prin urmare, recomandăm să reflectăm asupra eficacității procesului de evaluare și a complexității evaluării competențelor pentru o cultură democratică. Rolul profesorului este de a crea situații de învățare, în cadrul cărora elevul/eleva să-și conștientizeze demersurile de învățare, rezultatele, neajunsurile și să-și perfecționeze continuu activitățile. Orientarea elevului/elevei spre realizare de produse urmărește oferirea unui grad de libertate elevului în exprimarea propriului eu și a propriilor necesități de formare, oferă un context creativ pentru implicare în realizare de sarcini complexe, cu accent pe dezvoltare de abilități și atitudini. Implicarea în realizarea de produse încurajează alegerea și lucrul în propriul ritm, dezvoltă competențele de automanagement și permit demonstrarea competențelor formate. Disciplina *Educație pentru societate* solicită o atitudine responsabilă și mult spirit de observație din partea cadrului didactic. Prin urmare, evaluăm prin observare permanentă comportamentul elevilor/elevelor: pe parcursul implicării acestora în activități, a interacțiunii cu colegii, în sala de curs și în afara ei. Cu alte cuvinte, vorbim despre observarea schimbărilor de comportament al elevilor/elevelor prin observare sistemică a modului lor de comunicare verbală, non-verbală, paraverbală, acțiuni și rutine dezvoltate. E necesar să facem acest lucru în concordanță cu principiul respectului pentru demnitatea elevului/elevelor și asigurarea dreptului elevului/elevelor la intimitate și confidențialitate.

În perspectiva unui demers educațional centrat pe dezvoltarea competențelor pentru o cultură democratică, se recomandă utilizarea cu preponderență a **evaluării formative** a cunoștințelor, abilităților, atitudinilor și valorilor pe care elevul/eleva le transferă în rezolvarea problemelor concrete, cu care se confruntă în diferite situații. Evaluarea formativă se realizează continuu oferindu-se elevilor/elevelor feed-back, comentarii pozitive, încurajări și sugestii.

Evaluarea în cadrul *Educației pentru societate* va fi una autentică, valorificând punctele forte ale fiecărui elev/elevă și va urmări progresul personal în ceea ce privește integrarea socială, succesul în propria activitate, interesele privind evoluția personală, precum și efectele de ordin afectiv-atitudinal

(autonomie, inițiativă, responsabilitate, perseverență, cooperare etc.).

Metodele de evaluare vor reflecta evoluția abilităților de comunicare; a gradului de inte-grare: *acceptare și respect*; gradului de sociabilitate: *relaționare și interacționare socială* – activitățile în grupuri; gradului de participare – *cooperare*; gradului de implicare – *inițiativă și creativitate în oferta de soluții*; capacității de autoevaluare și evaluare reciprocă.

În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe pentru o cultură democratică se vor utiliza forme și instrumente de evaluare, cum sunt: proiectul, autoevaluarea, evaluarea în perechi, observa-rea sistematică a activității și a comportamentului elevilor/elevelor, jurnalul reflexiv.

În organizarea evaluării la disciplina Educație pentru societate sunt respectate următoarele **principii**:

Principiul validității: o evaluare trebuie să descrie și/sau să măsoare cât mai exact nivelul de competență sau rezultatele învățării, și nu alte rezultate neintenționate sau alți factori străini. O evaluare validă este cea care descrie cu acuratețe atingerea rezultatelor preconizate de învățare.

Principiul fiabilității: fiabilitatea înseamnă că o evaluare ar trebui să producă rezultate care sunt coerente și stabile. O evaluare fiabilă/sigură este una care generează rezultate similare dacă procedura de evaluare va fi administrată din nou aceluiași/aceleiași elev/elevă, dar de alt evaluator.

Respectul: evaluarea bazată pe respect deplin îi poate motiva pe cei/cele evaluați/te să înțeleagă și să accepte deplin evaluarea și scopurile acesteia. Procedurile de evaluare trebuie să respecte întotdeauna demnitatea umană și drepturile celor care învață și care sunt evaluați/te.

Principiul echității: echitate înseamnă că evaluarea trebuie să fie corectă și nu trebuie să favorizeze sau să dezavantajeze nici un grup sau individ. O metodă echitabilă asigură tuturor elevilor/elevelor oportunități egale de a-și arăta nivelul de competență.

Principiul transparenței: o evaluare este transparentă dacă elevii/elevele primesc în prealabil informații explicite, exacte și clare despre scopul evaluării și criteriile de evaluare. Activitățile de evaluare se vor realiza cu știrea sau chiar la cererea celor evaluați sau a reprezentanților legali ai acestora, rezultatele evaluărilor aducându-se la cunoștința celor interesați în mod operativ și în formă corespunzătoare. Modalitatea de a acorda calificativele trebuie să fie cunoscută de elevi/eleve și de reprezentanții legali.

Principiul aplicabilității: metodele de evaluare trebuie să fie posibil de utilizat practic de către profesori, având în vedere resursele disponibile, timpul și constrângerile practice.

Evaluarea rezultatelor învățării la disciplina *Educației pentru societate* se realizează prin **descriptori de competență** ce reprezintă descrieri de comportamente observabile, manifestate de către elevi/eleve în diverse situații de învățare și viață sau reflectate în produsele activității acestora și dețin rolul de criterii riguroase și obiective de acordare a calificativelor în conformitate cu *Metodologia de evaluare prin descriptori la Educația pentru societate în învățământul profesional tehnic* (2021).

Evaluarea prin descriptori se realizează prin observarea comportamentelor elevilor/elevelor pe parcursul activităților, inclusiv în procesul de elaborare/realizare și prezentare de către elevi/eleve a produselor învățării, prin activitățile de **reflecție, autoevaluare și evaluare reciprocă** între elevi/eleve.

În procesul didactic **reflecția** are o funcție retrospectivă (analiza critică, generalizarea și sistematizarea achizițiilor noi), și una constructivă (proiectarea obiectivelor, programelor, alegerea strategiilor, instrumentelor pentru activitățile viitoare). Reflecția presupune exprimarea în cuvinte proprii a ceea ce elevul/eleva înțelege sau nu înțelege, a ceea ce a învățat sau încă nu a învățat, expunerea asupra factorilor reușitei și a cauzelor nereușitei, proiectarea soluțiilor de prevenire și combatere a acestor din urmă etc. Prin urmare, reflecția poate fi și trebuie realizată la orice etapă a lecției, așa încât aceasta să vizeze nu doar fixarea rezultatelor activității, dar și compararea procedeelelor și metodelor de acțiune personală cu cele ale colegilor.

Reguli pentru organizarea lecției de reflecție:

1. Profesorul prevede o activitate, pentru a stimula memorarea lecțiilor din cadrul unității de învățare, punând accentul atât pe conținut (ce teme au fost abordate), cât și pe proces (ce metode sau activități au fost folosite);

2. Profesorul le propune elevilor/elevelor să lucreze în perechi, în baza listei de descriptori de competență. Lista de descriptori poate fi lista cu toți descriptorii menționați în metodologie pentru anul respectiv de studii. În fiecare pereche, elevii/elevele se vor susține reciproc, pentru a identifica situații în care au manifestat, pe parcursul activităților din cadrul unității de învățare, comportamente corespunzătoare valorilor, atitudinilor, abilităților și cunoștințelor asociate cu înțelegerea critică;

3. Cadrul didactic înregistrează în catalog numărul de ordine al descriptorilor care s-au manifestat în mod firesc, oferind elevului/elevei feedback descriptiv/comportamental.

Autoevaluarea

Autoevaluarea este o formă de evaluare care servește cunoașterii de sine și oferă posibilitatea fiecăruia să descopere sensul propriei valori, să evalueze propria formare, să conștientizeze competențele dezvoltate și să își definească obiectivele și prioritățile de autodezvoltare. Profesorul încurajează autoevaluarea întrucât aceasta stimulează cunoașterea de sine.

Autoevaluarea presupune ca, în baza descriptorilor de competență, elevul/eleva să reflecteze asupra propriului comportament, a învățării și a dezvoltării personale. Înregistrarea produsă este, de obicei, un text reflexiv scris, dar poate include și alte forme de exprimare, inclusiv verbale și nonverbale, de exemplu, exprimare artistică. Reflecțiile pot fi structurate în mod liber de către elev/elevă sau pot fi structurate prin utilizarea unui algoritm specific, care este conceput pentru a se asigura că acestea oferă dovezi valide privind rezultatele învățării specifice care sunt evaluate. Printre instrumentele ce pot fi folosite în acest scop sunt: fișele de autoevaluare, jurnalele deschise sau închise, jurnalul reflexiv, fișele de reflecție autobiografică.

Evaluarea reciprocă între elevi/ eleve

Evaluarea reciprocă presupune implicarea elevilor/elevelor în oferirea reciprocă de feedback constructiv, centrat pe aspectele pozitive observate și bazat pe egalitate și respect. Aceasta contribuie la socializarea grupului de elevi/eleve, la coparticiparea în formarea semenilor, precum și la intensificarea convingerilor proprii.

În continuare se propune un model de proiectare de scurtă durată a unei lecții de reflecție la unitatea de învățare **Dilema sustenabilității** (anul doi de studii, programul profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar):

LECȚIE DE REFLECȚIE

Competențe	Descriptori
Respect	<ul style="list-style-type: none">● Exprimă respect pentru ceilalți, în baza recunoașterii demnității tuturor persoanelor și a drepturilor garantate tuturor.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none">● Arată că acceptă responsabilitatea pentru propriile acțiuni.
Abilități de învățare autonomă	<ul style="list-style-type: none">● Dă dovadă că are abilitatea de a monitoriza, defini, organiza în ordinea priorităților și realiza sarcini fără supraveghere directă.
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none">● Poate reflecta în mod critic asupra experiențelor trecute, pentru a obține informații utile pentru progresul viitor.● Poate analiza dovezile, atunci când evaluează un argument.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none">● Poate asculta în mod eficace, pentru a decoda sensurile cuvintelor și a descifra intențiile altei persoane.

Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> ● Poate reflecta în mod critic asupra propriilor motive, nevoi și scopuri. ● Poate reflecta în mod critic asupra propriei perspective/ propriilor perspective asupra lumii.
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> ● Poate reflecta în mod critic asupra valorilor, comportamentelor și stilurilor de viață care sunt necesare pentru un viitor sustenabil

Obiective operaționale

- să analizeze propriile cunoștințe, abilități, atitudini;
- să ofere și să primească feedback constructiv;
- să-și planifice propriile acțiuni de dezvoltare a descriptorilor de competență.

Strategii didactice

- Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, în perechi, frontal.
 - Metode și procedee didactice: discuția dirijată, autoevaluarea, autoanaliza, evaluarea reciprocă, organizatori grafici, brainstorming, analiza critică, reflecția.
- Materiale necesare: lista cu descriptorii de competență, fișa de evaluare reciprocă, coli de hârtie, carioci.

Timp:

- 45 minute

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII:

Etapele activității	Activitatea participanților	Strategii didactice utilizate
Evocare	<p>Activitatea „<i>Obiectul pe masă</i>”.</p> <p>Se propune elevilor/elevelor să se ridice în picioare, apoi să ia în mână un obiect (poate fi o carte, un caiet, o agendă, un pix) și să-l ridice la o distanță de 30–50 cm de la masă (bancă).</p> <p>Elevii/elevele sunt anunțați că fără să comunice între ei/ele, timp de 30 de secunde, trebuie să țină obiectul ridicat și apoi să-l pună toți, concomitent, pe masă. Exercițiul se repetă de trei-patru ori, constatându-se eșecul.</p> <p>Elevii/elevele sunt întrebați/te de ce eșuează în realizarea sarcinii.</p> <p>Se propune să determine soluții pentru realizarea sarcinii – să pună toți concomitent obiectul pe masă.</p> <p>Se ajunge la concluzia că trebuie să se negocieze sau să fie un moderator, care va da comanda când să se pună obiectul pe masă. Ca rezultat, sarcina este realizată.</p> <p>Apoi, are loc următoarea discuție:</p> <p>➤ Ce s-a întâmplat în timpul jocului?</p>	<p>Exercițiul</p> <p>Brainstorming</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ De ce nu s-a reușit din primele încercări să se realizeze sarcina? ➤ Ne-am confruntat cu asemenea situații în cadrul lecțiilor? ➤ Există asemănări între acest jocul și activitățile realizate în cadrul lecțiilor? ➤ Care ar fi fost consecințele, dacă nu se negocia, comunica, identifica soluții pentru a pune toți concomitent obiectul pe masă? ➤ Ce gânduri, stări afective ați avut atunci când nu vă reușea să puneți obiectul pe masă toți concomitent? ➤ Ce ați învățat în urma acestui exercițiu? ➤ În ce fel vă ajută acest exercițiu în situații reale de viață? 	Analiza
Realizarea sensului	<p>Profesorul adresează întrebări întregii clase, pentru a stimula rememorarea lecțiilor din cadrul unității de învățare, punând accentul atât pe conținut (ce teme au fost abordate), cât și pe proces (ce metode sau activități au fost folosite).</p> <p>Se vor nota pe tablă ideile esențiale.</p> <p>Profesorul propune elevilor să lucreze în perechi, în baza listei de descriptori de competență. Lista de descriptori poate fi lista cu toți descriptorii menționați în metodologie pentru anul respectiv de studii.</p> <p>În fiecare pereche, elevii/elevetele se vor susține reciproc, pentru a identifica situații în care au manifestat, pe parcursul activităților din cadrul unității de învățare, comportamente corespunzătoare valorilor, atitudinilor, abilităților și cunoștințelor asociate cu înțelegerea critică.</p> <p>Se precizează, pentru elevi/elevete, că nu trebuie să insiste să parcurgă toți descriptorii, ci să marcheze doar acolo unde este cazul și să discute cu colegul sau colega din pereche despre situații concrete, în care au manifestat comportamentele respective.</p> <p>Se va pune accentul pe evidențierea situațiilor în care a fost manifestat comportamentul, nu pe cele în care acesta a lipsit și nu pe compararea între elevi/elevete în cadrul perechilor. Pentru activitatea în perechi, se poate folosi o fișă de reflecție, cu un format ca al celei prezentate mai jos (Fișa 1).</p> <p>Elevii/elevetele prezintă în fața întregii clase unele dintre situațiile pe care le-au putut conecta cu anumiți descriptori de competență.</p> <p>Dacă un elev/o elevă menționează o situație, profesorul întreabă dacă și alți/e elevi/elevete au mai avut comportamente similare în situația respectivă sau în alte situații.</p> <p>Profesorul se asigură că fiecare elev/elevă dă un exemplu de comportament corespunzător unui descriptor, dar și că sunt acoperiți cât mai echilibrat descriptorii din categoriile valori, atitudini, abilități și cunoștințe asociate cu înțelegerea critică.</p>	<p>Discuția dirijată</p> <p>Autoevaluarea</p> <p>Autoanaliza</p> <p>Evaluarea reciprocă</p> <p>Organizator grafic</p>

Reflecția	Se discută cu întreaga grupă în baza următoarelor întrebări: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Cum și unde puteți aplica cele învățate? ➤ Ce ați învățat despre voi personal și despre colegii/colegele voștri, pe parcursul acestei unități de învățare? ➤ În urma celor învățate, ce ați dori să consolidați/modificați în comportamentul propriu, în relațiile cu cei/cele din jur? 	Discuția dirijată
------------------	--	-------------------

FIȘA 1

FIȘA DE REFLECȚIE

Data: _____

Anul de studii: _____

Numele, prenumele elevului: _____

Numele, prenumele colegului: _____

Descriptori de competență	Activitatea sau situația în care s-a manifestat comportamentul	
	Exemple personale	Exemple oferite de coleg

Sursa: Educație pentru societate. Ghidul profesorului, clasa XI, Consiliul Europei, 2020, https://mecc.gov.md/sites/default/files/coe_educatie_pentru_societate_clasa_11_ro.pdf

În cadrul orelor de reflecție vor fi evaluate rezultatele, realizările școlare și semnificațiile lor, ca efecte ale activității desfășurate în comun profesor-elev/elevă. Aceste rezultate pot fi:

- domeniul cognitiv: *înțelegere autentică, aptitudine de sesizare a esențialului, performanțe – activități orientate spre scop; gradul de reușită al acestora – de realizare a unei sarcini de învățare, explorări, rezolvări originale a sarcinilor.*

- domeniul afectiv-atitudinal: *atitudini pozitive față de activitate; interes față de valorile de participare și responsabilitate; sentimente, convingeri, manifestări afective, volitive, cognitive în situații de cotidian; priceperi de autoanaliză și autoapreciere, manifestarea spiritului critic, gândirea creativă (divergentă).*

- domeniul psihomotor: *priceperi și deprinderi practice, capacitatea de punere în practică a cunoștințelor achiziționate (transferabilitate), capacitatea de interpretare, priceperea de a regăsi informații, deprinderea de investigație, capacitatea de sesizare a semnificațiilor, originalitatea în expresie sau prezentarea ingenioasă a ideilor.*

În cadrul disciplinei se va evalua: activitatea elevilor/elevelor în procesul de învățare, rezultatele/produsele învățării, capacitatea de reflectare la propria învățare (măsura conștientizării procesului la care participă și rezultatele atinse).

Procesul de evaluare va pune accent pe corelarea directă a rezultatelor evaluate cu competențele specifice vizate, valorizarea rezultatelor învățării prin raportarea la progresul fiecărui elev/elevă, recunoașterea, la nivelul evaluării, a experiențelor de învățare și a competențelor dobândite în contexte nonformale sau informale și utilizarea unor metode variate de comunicare a rezultatelor obținute.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Cadrul legal și normativ:

1. Cadrul de referință al curriculumului pentru învățământul profesional tehnic (2015).
2. Carta Consiliului Europei privind educația pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului (2010).
3. Codul Educației al Republicii Moldova (2014).
4. Constituția Republicii Moldova (1994).
5. Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (1950).
6. Convenția cu privire la drepturile copilului (1989).
7. Convenția Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (2007)
8. Curriculumul disciplinar la Educație pentru societate, clasele X-XII, Chișinău 2018.
9. Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948).
10. Declarația Națiunilor Unite privind Apărării Drepturilor Omului (1998).
11. Ghid practic de elaborare a curriculumului pentru învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar (2016)
12. Observațiile finale pentru Republica Moldova ale Comitetului pentru Drepturile Copilului (2017).
13. Strategia de dezvoltare „Educația 2030” (2023).

Bibliografie:

1. Achiri, I. și alții, Evaluarea standardelor educaționale, Chișinău, 2009.
2. Adăscăliță, V., Josanu R. Prevenirea violenței în instituția de învățământ. Ghid metodologic, Chișinău, 2017.
3. Buzilă V. Costumul popular din Republica Moldova. Ghid practic. Chișinău, 2011.
4. Buzilă Varvara. Arta tradițională din Republica Moldova, Chișinău, 2018.
5. Buzilă Varvara. Covoare basarabene din patrimoniul Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală. București, 2013.
6. Cercetarea istoriei și patrimoniului cultural local în contextul dezvoltării durabile a societății. În Onorem Nicolae CHICUȘ. Noroc L., Ursu V. (Ed.). Chișinău, 2021.
7. Cercetarea și valorificarea patrimoniului cultural național și universal în sistemul educațional. Culegere de studii, Ursu Valentina (Ed.), Chișinău, 2016.
8. Competența interculturală. Auxiliar didactic, Chișinău, 2015.
9. Cozma, T. O nouă provocare pentru educație: interculturalitatea, Iași, 2001.
10. Cucuș, C. Educația. Dimensiuni culturale și interculturale, Iași, 2000.
11. Declarația Universală cu privire la voluntariat, adoptată în anul 2001.
12. Educație pentru dezvoltare. Ghidul animatorului. CIDDC, 2001.
13. Educație pentru formarea deprinderilor de viață: Raport de evaluare. Coord. Larisa Lăzărescu-Spetețchi, Iosif Moldovanu. Chișinău, 2003.

14. Ghid de implementare a curriculumului disciplinar la *Educație pentru societate*, Chișinău, 2018.
15. Ghid de monitorizare a drepturilor copilului, Chișinău, 2017.
16. Ghid de monitorizare a Drepturilor omului/copilului. Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, Amnesty International Moldova, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare Internațională, 2019 (în limbile română și rusă).
17. Ghid pentru profesioniștii care lucrează cu copiii migranților. Coautori Cezar Gavriliuc, Daniela Platon, Iosif Moldovanu. Chișinău, 2010.
18. Ghid pentru tineri și profesioniștii care lucrează cu tinerii. Monitorizarea și evaluarea activităților cu tinerii. Coautori: Iosif Moldovanu, Claudia Danii ș.a. Chișinău, 2006.
19. Ghidul lucrătorului de tineret. Includerea socială a tinerilor. Coautori: Iosif Moldovanu, Claudia Coadă ș.a. Chișinău, 2004.
20. Guțu, V. Curriculum educațional. Chișinău. 2014.
21. Hîncu I. Gh. Străvechi monumente din Republica Moldova. Chișinău, 2003.
22. Keen. E., Tîrcă, A. Educație pentru cetățenie democratică. AREDDO, 1999.
23. Moldovanu I. Acțiunea comunitară și formarea competențelor civice în cadrul disciplinei educația civică. Auxiliar didactic. Chișinău, 2014.
24. O persoană activă este una bine informată. Ghidul cetățeanului. Chișinău, 2009.
25. Participarea copiilor și tinerilor la luarea deciziilor. Principii și modalități practice. Centrul Național de Resurse pentru Tineri. Coautor Iosif Moldovanu ș.a. Chișinău, 2005.
26. Proiectul/acțiunea comunitară și formarea competențelor civice în cadrul disciplinei Educația Civică. Auxiliar didactic elaborat de Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului din Moldova, Chișinău, 2014.
27. Protecția juridică a patrimoniului arheologic. Culegere de acte normative și convenții internaționale. Musteață Sergiu (Ed.). Chișinău, 2010.
28. Protecția patrimoniului: Culegere de legi și convenții. Coord. vol.: Dr. S. Musteață. Chișinău, 2001.
29. Provocând diversitatea. Educație interculturală și rezolvare de conflict. EYE Moldova, 2012.
30. Reardon, B. Toleranța – calea spre pace. Chișinău, 2004.
31. Repere ale educației interculturale, CNTM, Fundația Elvețiană pentru Copii „Pestalozzi”, 2013.
32. Repere. Manual de educație pentru drepturile omului cu tineri. Consiliul Europei, 2004.
33. Respect pentru diversitate. Compendiu de exerciții practice la îndemâna facilitatorilor. București, 2010.
34. Solovei, R., Eșanu R. Școala și comunitatea. Ghid metodologic. Chișinău,
35. Solovei, R., Secară, R. Tineri în acțiune. SIEDO, Chișinău, 2004.
36. Stamatescu, M. Evaluarea valorilor și atitudinilor, S.A.I., serie nouă, vol. XLVI, 2001.
37. Tinerii în acțiune sau cum să antrenăm elevii în activități de voluntariat în folosul comunității. Coautori: Rodica Solovei, Rodica Secară, Iosif Moldovanu ș.a. Chișinău: SIEDO, CIDDC, EYEM, 2003.
38. Toleranța și competența socială. Ghid metodic pentru formatori, Chișinău, 2006.
39. Ursu V. Valorificarea patrimoniului cultural în sistemul educațional din Republica Moldova (anii '90 ai sec. XX – înc. sec. XXI). Chișinău, 2020.

Materiale suport ale Consiliului Europei privind educația pentru cetățenie democratică și drepturile omului <http://www.living-democracy.com/ro/textbooks/>

1. *Educație pentru democrație*. Volumul I, Autori: Rolf Gollob, Peter Krapf, W. Weidinger. Consiliul Europei, 2010.
2. *A crește în democrație*. Planuri de lecție pentru învățământul primar privind educație pentru cetățenie democratică și pentru drepturile omului. Volumul II, Autori: Rolf Gollob, Peter Krapf, Wiltrud Weidinger. Consiliul Europei, 2010.
3. *A trăi în democrație*. Planuri de lecții în domeniul ECD/EDO pentru nivelul secundar inferior, Volumul III, Editate de Rolf Gollob și Peter Krapf. Autori: Rolf Gollob, Peter Krapf, Don Rowe, W. Taelman. Consiliul Europei, 2010.
4. *Participarea la democrație*. Planuri de lecție privind educație pentru cetățenie democratică și pentru drepturile omului pentru învățământul secundar superior, Volumul IV. Autori: R. Gollob, Peter Krapf, Consiliul Europei, 2010.
5. *Explorarea Drepturilor Copiilor*, Activități didactice pentru clasele I-I X, Volumul V, Autori: Rolf Gollob, Peter Krapf, Wiltrud Weidinger. Consiliul Europei, 2010.
6. *Predarea democrației*. O colecție de modele de educație pentru cetățenie democratică și pentru drepturile omului, Volumul VI, Autori: R. Gollob și P. Krapf. Consiliul Europei, 2010.
7. Cadrul de Referință al Competențelor pentru o cultură democratică, 3 volume, Consiliul Europei, 2018, www.coe.int/competences
8. Educație pentru societate. Ghidul profesorului, clasa X, Consiliul Europei, 2020, https://mecc.gov.md/sites/default/files/coe_educatie_pentru_societate_clasa_10_ro.pdf
9. Educație pentru societate. Ghidul profesorului, clasa XI, Consiliul Europei, 2020, https://mecc.gov.md/sites/default/files/coe_educatie_pentru_societate_clasa_11_ro.pdf
10. Educație pentru societate. Ghidul profesorului, clasa XII, Consiliul Europei, 2021 <https://rm.coe.int/ghidul-profesorului-educatie-pentru-societate-clasa-12-ro/1680a5b007>